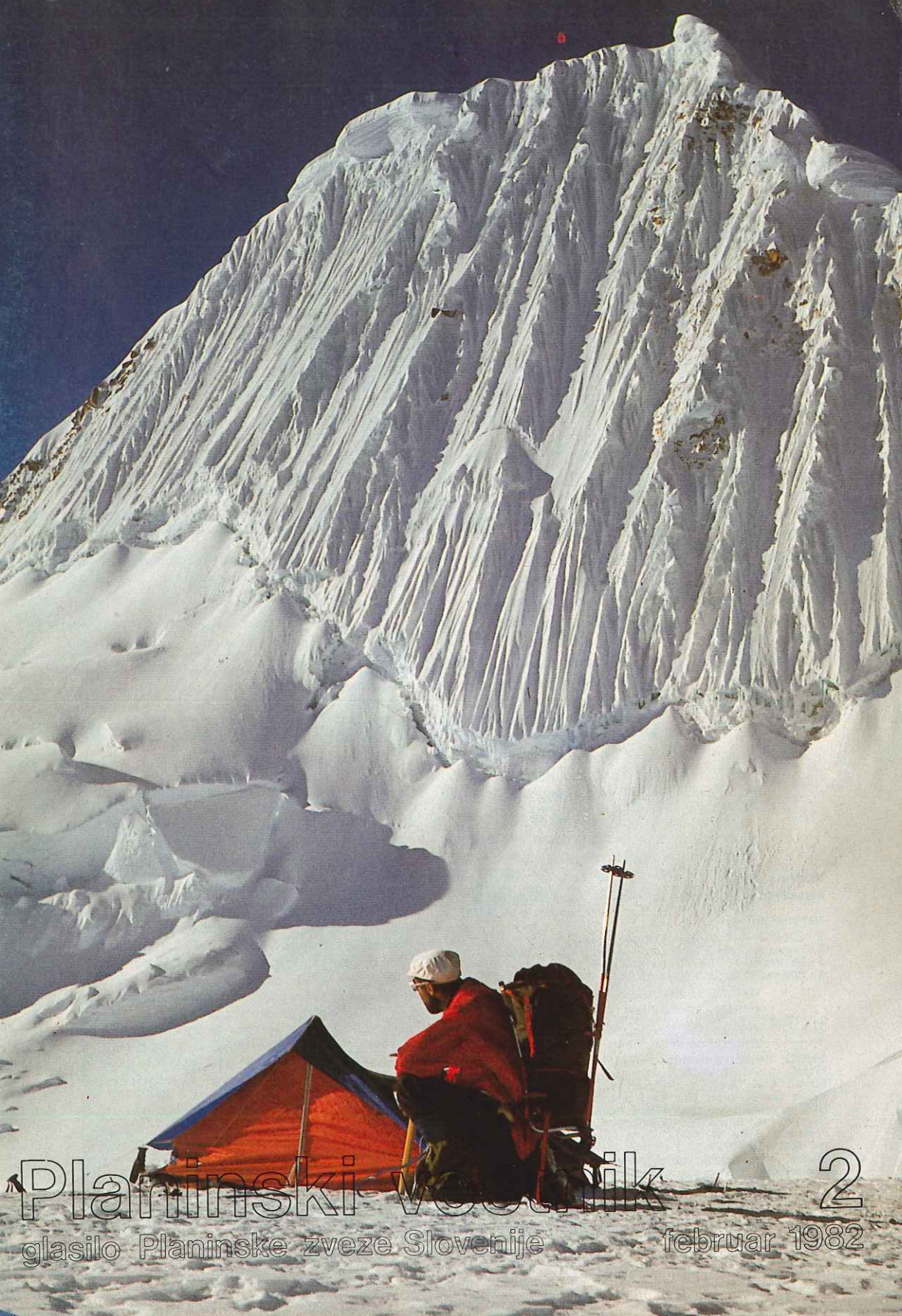

Planinski vestnik

2

glasilo Planinske zveze Slovenije

februar 1982

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

februar 1982

2

letnik LXXXII izhaja od leta 1895

vsebina

Stanko Klinar	Popoldne s planinskimi veterani	65
Rudi Rajer	Chamoniški ljubljeneec Moine	68
Milan Vošank	Perujska doživetja	74
Pavle Kozjek	Čopov steber	77
Martin Šolar	Zajeda	79
Mia Smith	Tudi to je Durmitor	30
Vilma Vrtačnik	Jesenski listi	82
Stanko Sreš	Picos de Europa	83
Marja Kemperle	Imeli smo srečo	85
Ivan Gams	Proti goram	86
Silvo Kristan	Triglavski ledenik 1980/81	87
	Stopnja vključevanja telesnovzgojnih pedagogov v izletniško in planinsko delovanje na osnovnih in srednjih šolah	90
	Društvene novice	92
	Varstvo narave	102
	Iz planinske literature	104
	Alpinistične novice	106
	Razgled po svetu	111
	Na kratko ...	115

Naslovna stran:

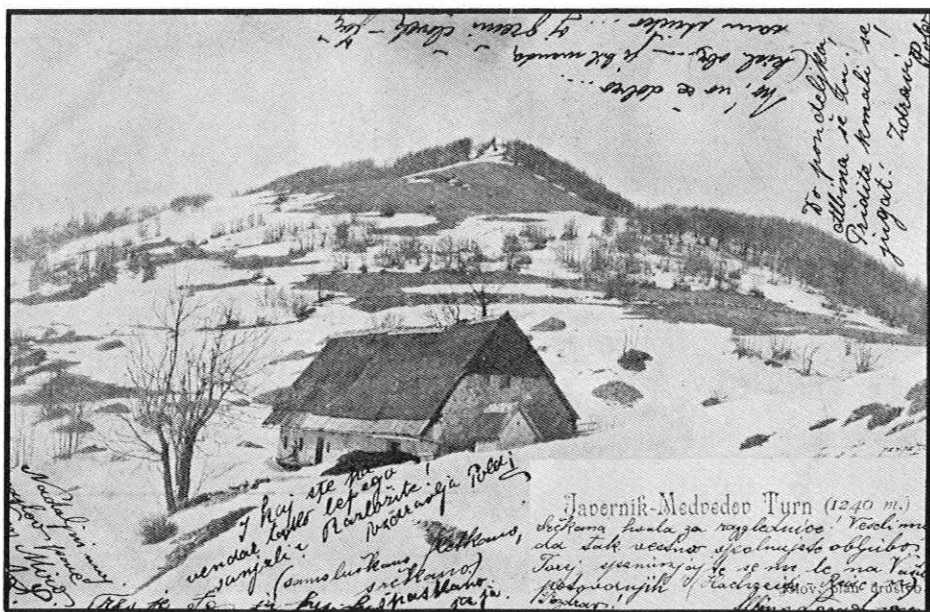
Alpamayo, najlepša gora na svetu — Avtor Lenča Rajer

Notranja priloga:

- 1 Strmina — Foto Aleš Doberlet
- 2 Vratca pod Malo Mojstrovko — Foto Aleš Doberlet
- 3 Na Voglu — Foto Vlastja Simončič
- 4 Razgled z Vogla I — Foto Pavle Nagode

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marijan Krišelj, p. p. 44 61109 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak, Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel (tehnični urednik), Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, ing. Albert Sušnik (fotografija), Franc Vogelink, dr. Tone Wraber — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214, — Tekoči račun pri SDK 50105-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 450 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 š. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Jubilante je predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec takole nagovoril: »Planinska organizacija je ena redkih organizacij, morda celo edina, ki združuje življenjske navade, življenjski program takorekoč, različne oblike rekreacije, kar velja to tako za posameznike kot za skupine. To pa pomeni, da v planinski organizaciji začnemo že s cicibani, potem s pionirji, mladino in vključujemo različne aktivnosti, kot so šolanje mladinskih vodnikov, gospodarsko dejavnost, kulturo v planinstvu pa vse do tja, ko je treba tudi pokrivati strehe'. To pa lahko delamo samo z avtorji tega, ker imamo izdelan program, ki naj bi veljal takorekoč za vse življenje. Vi ste te reči prav gotovo dobro razumeli, to planinsko sporočilo, in ste se v to delo z vso osebno močjo vključili, vključili ste v to delo takorekoč svoje življenje, del svojega življenja. Prav gotovo, to moram ugotoviti, zdajle niso vsi tu, ki so tako ravnali, to pač ni mogoče, ker je delovnih planincev, aktivistov v planinski organizaciji še veliko, obenem se moram opravičiti tudi tistim, ki jih z vabili nismo dosegli, čeprav moram ob tem ugotoviti, da le dva nista prišla na tole slovesnost. To pomeni, da smo si še zvesti, smo si prijatelji, da nihče ni zelo hud na Planinsko zvezo in da Zveza kot asociacija gleda na svoje člane, ki so razstreseni po terenu v vsej Sloveniji. Istočasno pa moram povedati, da moramo biti še zmerom ponosni na dogodek, ko je planinska organizacija doživela v slovenski skupščini visoko pozitivno oceno o delu na kulturnem in gospodarskem področju, ko je to

Spominske plakete . . .

Foto Dokument. PV

POPOLEDNE S PLANINSKIMI VETERANI

Zahvala . . .

Foto Dokument. PV

in sproščen pogovor!

Foto Dokument. PV

oceno potrdila z aplavzom, ko je bilo rečeno, da gre ta cena 'za vse tisto, kar so planinci s svojim delom prispevali k družbenemu napredku'. Zakaj to ponavljam? Zgolj zato, ker v zadnjem času dostikrat slišimo, kako samo tisto, kar človek naredi v planinski organizaciji s fizičnim delom, ki nekaj velja, s čimer pa v resnici pogosto prehajamo na tenak led nekih drugih dejstev, ki bi jih mogli označiti takole: Noben gospodar ne more zamenjati reševalca, na primer, pa tudi nihče ne nobenega zagnanega mladinskega vodnika, ki vsako soboto in nedeljo dela z mladino, ali pa aktivnega funkcionarja, med vami je prav gotovo dosti takih, ki noč in dan 'drgne stol', zato da bi planinsko društvo uživalo nekaj več družbenega razumevanja.

Današnje srečanje je torej moralna zahvala za vse, kar ste v tej organizaciji doslej že naredili, pustili za seboj sledi, kot bi lahko včasih rekli — da se le-te vendarle malo bolj poznajo, se razločijo med sledmi, ki jih na svojih planinskih poteh pušča stotisoč glava planinska množica.

Seveda, zmerom ne gre vse po maslu, je torej tudi kaj narobe pa, saj smo tu zato, da se pogovarjamo, ukrepamo in uravnavamo naše življenje tako, kot nam nalaga program in pa seveda planinski razvoj pri nas.

Med vami so mnogi še zelo aktivni, zato me veseli, da s tem kot na dlani potrjujete tisto, kar sem že v uvodu dejal — planinstvo pomeni aktivnost za vse življenje. Res pa je tudi, da čas teče presenetljivo hitro in čeprav v tem primeru mladincev ni navzočih, imamo kljub temu lahko res čudovito perspektivo, če bomo v delu vztrajali, saj imamo za nami že nekaj izredno dobrih generacij planinske mladine. Planinska organizacija se torej obnavlja, je v njej kontinuiteta, kar je v veliki meri tudi vaša zasluga, in dela za vse. To je najbrž največji dosežek organizacije, ki že dolgo ni več zgolj športna, ampak ima še dosti drugih lastnosti in značilnosti.

Vesel bom, če se bomo ob okroglih obletnicah spet vsi prav tako zbrali za tole mizo in bi se mogli prav tako pogovarjati o uspehih, organizacijskih perspektivah in da bi seveda svojemu delu dodali tisto, kar bomo v tistem obdobju zmogli.

Vsem se v imenu organizacije in planinstva zahvaljujem za tisto, kar ste za planinstvo naredili, ko ste ji krepili ugled, pomagali v rasti in tako prispevali tudi družbi kot celoti in uresničevali tisto, kar je potrdila že naša skupščina.

Pa še tole: Pred nami so velike obletnice — 90-letnica organiziranega planinstva in prepričan sem, da v pripravah na praznovanje teh jubilejev tudi vas ne bo manjkalo; in tako naj se tej ugotovitvi pridruži še zahvala in želja — srečno v novem letu.

Po predsednikovem nagovoru so jubilarji prejeli spominske plakete Planinske zveze Slovenije, za pozornost pa se je zahvalil v imenu vseh Vladimir Stojan z Jesenic. Ostanek popoldneva pa je minil v prijetnem planinskem vzdušju, v kramljanju in v obujanju spominov, pa tudi v dogovarjanjih za delo v prihodnje.

CHAMONIŠKI LJUBLJENEC MOINE

STANKO KLINAR

Tistega dne na Moinu, 16. avgusta 1981, sem bil tako vesel, da sem ga sklenil popisati, pa četudi njegova »voie normale« z vrtočlavo visoke stopnje današnjega alpinističnega »razvoja« ne pomeni nič.

Idejo zanj mi je dal Pause s svojo knjigo *Im leichten Fels*, kjer so zbrane ravno pravišnje smeri zame, ki nikoli nisem klatil zvez z neba, gorâ pa se tudi nikoli branil.

Moine je bil zame srečna gora, prijetno me je preskusil in bogato nagradil, postavil je naravnost piko na i že tako izredno bogate »lovne« sezone 1981. Nazadnje mi je bilo še žal, da se ga nisem lotil po zelo čistlanem južnem grebenu (Pause, *Im schweren Fels*), ki ga je tisti dan snubilo tudi kar lepo število gorečnejšev. Toda za spoznavno turo na gori me je bilo premalo v hlačah, da bi jo zgrabil kar po težki smeri, gotovo bi tam rabil krepkega soplezalca, močnejšega od mene. Z mano je bil moj dobri fant Tomaž, petošolček (po osemletkarskem sistemu, ne zaljubljeni petošolec klasičnih dni), vnet in vdan sopotnik, le še prešibak, da bi svojega očeta in njegovih 85 kil (brez nahrbtnika) potegnili čez kako navpično poč naravnost »pred nebeška vrata«, kot je včasih navdušeno vzklikal Terray.

»Moine« pomeni »menih«, in res je cela gora kar precej podobna velikanski kapuci. V raztreskanem grebenu, ki ga veže z znamenito »Zeleno špico« (Aiguille Verte, 4121 m), se zvrstita še dve pomembni »cerkveni živini« »Škof« (L'Évêque, 3469 m) in »Kardinal« (Le Cardinal, 3647 m), takoj za Menihom pa se stiska tudi »Nuna« (La Nonne, 3340 m), vitek, gladek, težko dostopen stolp. Ves greben je v resnici le mogočna stranska ostroga, ki sega z Aiguille Verte proti »Ledenemu morju« (Mer de Glace), in četudi sta omenjena »cerkvena« hierarha višja od Moine, se greben imenuje po njem, ki je njegov postavni začetnik nad ledenikom: »arrete du Moine«. To je eden od klasičnih pionirskih pristopov na A. Verte, najvišjo goro v skupini. Toda kljub temu, da je Moine obkrožen ne le z vsemi mogočimi »iglam« od Midijs in Requina do Drujev in Courtov, temveč tudi z »vodilnimi« alpskimi aristokrati kot Mont Blancom, Jorassi in Velikanovim zobom, spričo katerih bi se lahko s svojimi komaj 3412 metri kar združil vase, je vendar korenjaške in poželjive postave, da vnema premnoga srca in jih — z njihovimi lastniki vred, seveda — konec koncev postavi na višino, ki dosega skoraj Charmoz in Grépon. Nič čudnega, da je ljubljene premnogh chamoniških popotnikov. Petsto metrov granitne stene brez vsakih umetnih pomagala, ki jo preplezaš gor in dol po čudnih zavitih smereh, da nikoli prav ne veš, koliko si prav in koliko narobe, z razgledi po svetu, potopljenem v pravljico bleščečih ledenih rek in serakov, raztrganih črnih grebenov in sivo-rdečih sten, sonca in snega — kaj si veselo planinsko srce lahko želi še več?

Za naše julijske pojme bi lahko vzpon do koč Couvercle, ki stoji skoraj 2700 m visoko in je izhodišče za Moine in za Aiguille Verte, veljal že za celo turo. Če bi se odpovedali zobati vožnji do Montanversa, to je, če bi začeli hojo že kar v Chamonixu, bi trajal dostop do koč vsaj šest ur, lahko tudi osem. Toliko kot vzpon na Triglav iz Vrat. In še kako pestra pot je to: po zložitih mehkih stezah skozi macesnove gozdove na Montanvers, nato čez raskave morene pa čez pohlevni Mer de Glace pa po »echelles« (lestve) čez zavarovane prepadne skale Les Egralets, ki jih je skoraj za majhno dolomitsko ferrato, in nazadnje čez travne bregove mimo prelepega bujnega cvetja nad seraki Talëfra. Tu pa se prava tura pri koči šele začne! Le da na Moine res ni dolga, največ še štiri ure.

Veliko planincev res pride samo do Couvercle. Pa saj je tu že prelepo. Priti sem gor, preživeti sproščeno popoldne na terasi vpricho mrke stene Jorassov, veličastnega Mont Blanca in sanjsko nazobčanih Igel (Aiguilles de Chamonix) za sivim zastorom poševnih žarkov večernega sonca, brez zadržanega obžalovanja nad zapravljanjem časa — to je redka dobrina pri naši nevrotični zagretosti, da bi vsak trenutek življenja nekaj dosegali in gradili.

Tudi s Tomažem, ko sva v opoldanski vročini pripihala gor, sva čutila, da nama je bilo dano že veliko in da morava biti hvaležna že za to, tudi če ne prideva na Moine. Vsekakor ostaneva čez noč tu gori, sva sklenila, saj bi bil pravi greh kar takoj obrniti hrbet temu koticu, »ki nima para v Alpah« (Terray), in se pognati nazaj v dolinski živžav, ko se je tu na višavah obetala vrh vsega še mesečna noč.

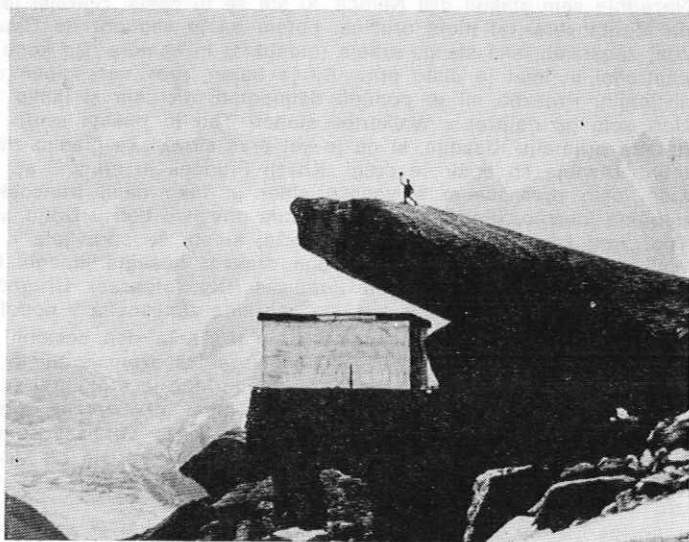
Tudi je bilo tisti dan že jutro dovolj dramatično, da sva zdajle zaslužila počitek. V strahu, da se mi Moine utegne speljati pred nosom, sem v Argentièru, kjer je naša družba taborila, slabo spal, in sem se vrgel pokonci že pred zoro. Za mano so v temi vstali še drugi, le starosta, ki mu šest križev in komaj zaceljena noga ne dajo poleta, je silovito protestiral, češ da prvi vlak odpelje na Montanvers šele ob osmih (po naši uri ob sedmih). To se je nazadnje pokazalo za resnično in smo, mea culpa, brez potrebe polni dve uri stali na postaji v Chamonixu. Bili smo malo nasajeni in smo se

pohladili šele, ko smo zagledali Dru, božanski tisočmetrski obelisk, ki je stopil pred nas strmo in nenadejano, a ljubeznivo kot poslanec z neba, ko je vlak zavil okoli ovinka malo pred ciljem. Kaj pa je dve uri nedolžnega čakanja za tako lepoto, sploh pa v primeri s Tinetovim in Borisovim gambitom, ki sta ga v snežnih viharjih tolkla nekaj dni za goli prebitek nekje na vrhnjih policah!

Na Montanversu smo družbo »razbili«. Skromni so odšli po pametni človeški poti pod Iglami na Plan des Aiguilles in nazaj v Chamonix, s Tomažem pa sva imela svoje špase že koj na Mer de Glaceu. Ker je položen in brez snega, pa bolj lepотно kot nevarno razpokan, sem rekel, da si ne bova navezala derez, in sva moško odkorakala mimo gruč »zelencev«, ki so prav s tem tratili čas. Že čez nekaj korakov sem skoraj telebnil z gladkega ledenega grebenčka. Torej nič ne pomaga: tudi po skoraj ravnem ledeniku v derezah! — Ko sva drugi dan z višav pritelovala nazaj na ledenik, sem brž odločil: »Kar dereze gor, saj veš, kako je!« »Zelenci« pa v gručah mimo naju naprej kot jarci, lahkotno in hitro, da so se že zgubljali v daljavi, ko sva midva šele zategnila jermene. »To jim bo še žal,« sem menil, poln nanovo pridobljene montblanške modrosti. A glej, popoldanski led je bil od sonca mehak in brez derez je šlo bolje... Vseeno sva s krampeži trdno in varno stopala in nekaj opreznějšíh poskakincev celo prehitela, kar se je zlasti Tomažu silno dobro zdelo.

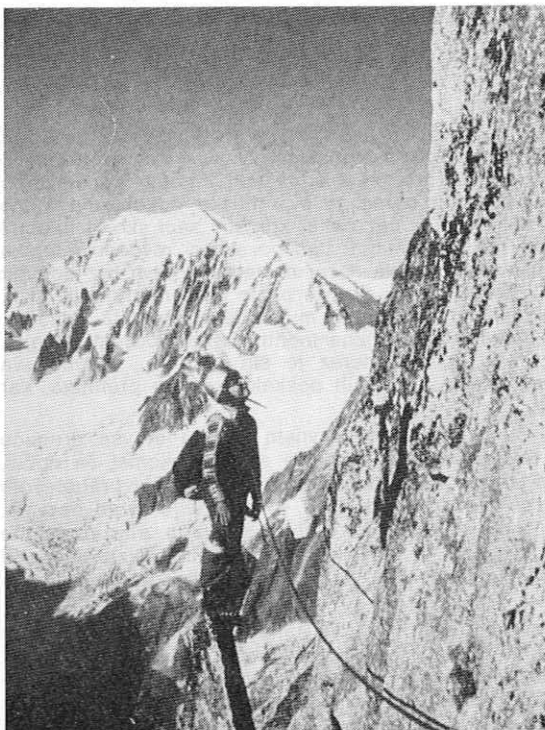
Planinska družčina, ki se zbira na Couverclu, je v glavnem pristna in vse drugače prečiščena kot v naših kočah, kjer med gomazečo množico alpinista komaj še dobiš, ker se zateka raje v spalni vreči pod smreko ali pod previs. Ko se prišleki preoblečejo iz kratkih gatk, s katerimi so si olajšali vročo pot do kože, in razstavijo svojo opremo, se pokažejo kot preudarni planinci in vse prej kot lahka izletniška pehota, a ko popoldne nekateri zadevajo na rame nabite nahrbtnike, ki so jim komaj kos, in odkorakajo pod mesečno noč, ker mislijo bivakirati visoko pod steno, so že pravi težkoatletski terrayer-ski conquéranti.

Mikalo mi je, da bi se s kom kaj pomenil, a kaj ko so vsi tako francozili, da jim nisem bil kos. Svoj čas pri učenju francoščine nisem prišel kaj dosti čez klasične izreke kot »kontravojé«, »manžrí« ali »žabartmà«. Seveda vsi Couverclečani niso bili Francozi — še najmanj tisti Japonec, ki je z žarečim obrazom in strgano ritjo hlačal okoli in ga iskal, ki bi mu potožil svoje veselje nad uspelo turo — a skoraj vsi so uporabljali francoščino kot sredstvo za sporazumevanje in nemara tudi iz spoštovanja do dežele. (O, ljubi Triglav, kolikokrat na moj »Dober dan« dobim nazaj »Grüß Gott« ali »Guten Tag«, niti toliko spoštovanja nimajo do naše dežele, da bi se naučili tisti dve drobni besedi pozdrava!) Nemcem, se zdi, tako okolje gódi, da se lahko napihujejo s svojo erudicijo, manj pa imperialnim Angležem, ki se le neradi sprijaznijo z igranjem druge violine. Tudi jaz se nisem. Spodaj po poti sem večkrat trmoglavil in ljudi pital z »Dober dan«. Zanesel sem se na Francijeva zatrjevanja v Alpinističnih novicah, kako da izdatno praskajo naši fantje in dekleta po montblanškem granitu in ledu, in sem hotel njegove novice preveriti »in flagranti«. Pa moj trud ni bil poplačan. Mili naš jezik slovenski ni našel odmeva.

Couvercle, zadaj »Igle«
in Mont Blanc

Foto S. Klinar

V južni steni Moina. Zadaj je Mont Blanc.

Foto S. Klinar

Francozi sami zlepa ne govorijo kakega tujega jezika. Za silo lomijo angleščino in izjemoma premore kdo kako nemško besedo, v glavnem pa so »sami sebi zadostni«. Tako vsaj me je poučil korenjaški plezalec pred tednom dni na Aiguille Dibona v Dauphinéji. Hotel sem mu reči, naj mi dovoli, da se spustim po njegovi vrvi tisti edini raztežaj, ki za to pride v poštev, pa sem se mu hotel za uvod posladkati z nekaj vljudnostnimi besedami, za katere je bila moja francoščina prekratka. »Sprechen Sie Deutsch?« sem začel. »Non.« »English?« »Non.« Razočaran sem ga malo piknil: »Français seulement?« »Mais oui, ça suffit!«* No, pa imaš, sem si mislil: zagovedneža, lepo ograjenega v svojem jezikovnem vrtcu! Kdaj je že kaj takega rekel Slovenec o svojem jeziku!

Nazadnje sem staknil dva Nemca, ki sta se tu našla. Starejši je prišel z istim vlakom na Montanvers kot moja družina, potem pa je vso pot do Courvela zdaj prehiteval zdaj zaostajal, tako sta ga srbela fotoaparat in kamera. Do kočje je menda že tri filme postreljal in imel je čisto prav. Bil je bajen, prav neresničen dan, enkrat v naših življenjih. Prijazno mi je ponudil daljnogled, da sem si lahko bolje ogledal okolico. Uprl sem ga najprej v Walkerjev steber. Tod je pustila svojo sled tudi mojstranska naveza prijatelja Klavdija, ki ga je kot prva slovenska gladko zmogla že v šestdesetih letih. Kasneje so prišli še drugi. Knežji Franček in njegovi so začrtali neke v veliki steni celo prvenstveno slovensko smer in tako nalili francoskemu alpinizmu pravo ognjeno infuzijo. (Podobno so se menda postavili tudi v Druju, v Bonattijevem stebru.) Tudi zdaj sem zasledil dva pogumneža, ki sta se spravljala k bivakiranju v vznožju Walkerja, medtem ko sta dva druga pravkar dosegla ledenik Leschaux po nekoliko avanturističnem spustu s sedla Jorasses (Col Jorasses). Drugače pa je vsa ogromna ledeniška krnica pod Jorassi ležala sparjeno zapuščena v popoldanski pripeki.

Sogovornik žal ni imel višjih ambicij in je še ta dan sestopil na Montanvers. Drugi Nemec pa je imel iste ambicije kot midva s Tomažem, a žal je zbujal vtis salonskega alpinista in rahlega pozérja. Nekoliko poudarjeno je artikularno svojo šolsko francoščino in zdi se mi, da je zaradi le-te iskal predvsem tako družbo, kjer jo je lahko pokazal. Tako sem se mu, rokomavh kmetavzarski, le težko približal. Šele drugi dan, ko sva ga s Tomažem pošteno nažgala in pol ure pred njim prišla na Moine, čeprav je on prej vstopil, se je toliko ponižal, da je vprašal, od kod sva in kakšen jezik govoriva. Toda

kljub njegovemu navideznemu svetovljanstvu mu Slovenija, Julijske Alpe, Triglav niso pomenili nič, čeprav je menil, da se mu od daleč nekaj svita. Jaz bi bil zvečer rad iz njega izlekel kak napotek za Moine, a za nekoliko togo, gladko znanstveno fasado tudi v tej točki ni bilo nič.

Spal sem dobro. Medlo sem zaznal, da so okoli pol ene metali iz postelje kandidate za Aiguille Verte. Nas so vrgli pokonci ob pol štirih. Ta »élévation« mi je napovedala kuhinjska micka, pristrčno in ljubeznivo dekle, že prejšnji dan, ko sem se javil za prenočevanje.

Zemljo je pokrivala čarobna mesečna noč. Gore in ledeniki so bili kakor prelit s prozorno mistiko. Stene so se dvigale kot čudna kuliserija, ki nekam beži in se nagiba pod tisto peščico oblakov, ki hite mimo lune. Korak je zadeval ob potuhnjeno neresničnost in naju goljufal s spotikanjem in zdrsavanjem. Pridušeno sva robantila, saj v tem tesnobnem hramu noči bi bila glasna beseda prav nevarna in bi priklicala črte in škrate, da bi nama zavdala. Prebija sem urok in hladno računal, da bova z dnem na vstopu, ko svet duhov zbledi pod prvo zarjo in pusti za sabo trdo granitno stvarnost. Tedaj sta pod dobrim bogom sonca za plezanje tu spet varna stopinja in dober prijem. Dve ali tri naveze so naju prehiteli. Vendar sem si tega naravnost želel, ker so naju tako pripeljale prav k vstopu. Do tja je pol ali tri četrt ure (in ne po Pausejevo célo poldrugo uro!), nazadnje čez srednje veliko strmo snežišče. Takó vsaj bi imenovali to reč v jeziku Julijskih Alp, tu pa ji zveneče pravijo Glacier Moine. Tomaža sem navezal na vrh, da mi jo v tej mistični noči ne bi popihal kam proti Hadu, in točno na vstopu sva ujela zadržanega salonskega Nemca in nekega Francoza, ki si ga je oni zvečer dobil za tovariša. A ta je bil ravno tako prvič tu in ni kazalo, da bo zanesljiv vodnik. V steni, dokler sem ga še videl, je večkrat potegnil listič z opisom smeri in tiščal »à gauche«, kar pa ni bilo najbolje in je zato lepo zaostal.

Zdani se je in čelne lučke, ki so prej še migotale nad nami v skalah, so ugasnile. Tačas da sva sezula dereze in se dobro navezala (samo na polovico tridesetmetrske vrvi, kar čisto zadostuje), sta se Francoz in Nemec obotavljaje lotila vstopnega kamina. Mikalo me je, da bi ju prehitel, kajti počasi in okorno sta se basala. Francoz ni bil ravno debel, toda polnega in težkega života, zato sem se raje še malo umaknil, kot

Na vrhu Moine. Zadaj je Dru.

Foto S. Klinar

da bi mi iz kamina priletelo njegovih sto kil na glavo. Nemec pa v svojem formalizmu ni odložil ne derez z nahrbtnika ne kilometrskega cepina, ki mu je kot antena štrlel nad glavo, čeravno je bilo jasno kot naš vzhajajoči dan, da ga bo v steni to orodje samo oviralo.

To je morda edino resno mesto v celi steni, pa še to zato, ker je ravno na začetku. Nazajgrede sem ga igraje zmogel, saj trojko komaj dosega. Potem prideš na pravo stezo in na poličke in možičke, le da drže na vse strani, tako da ravno veliko ne pomagajo. Francoz je tiščal »à gauche«, Nemec za njim. To pa najbrž zato, ker nas je na tihem hierarhično razvrstil po vzorcu fevdalne družbe. Naju s Tomažem je videl globoko pod sabo (in najbrž precej stran), Francoza nekoliko nad sabo. Postavil se je konec koncev kar na pravo mesto, kajti imeli smo ga za prevajalski kanal; Francoz je bil namreč tudi »samemu sebi zadosten«. Nemčeva tiha hierarhična razmestitev se mu je menda zdela v redu, toda vedel je, da se kraljem spodobi milost in je dokaj blágo gledal na naju tlačana z obrobja družbe. Ob neki priliki je celo vprašal Nemca, kdo sva, in ta mu je v šolsko perfektni francoščini pojasnil, da sem »tisti, ki ne ve, kje gre voie normale na Moine«. Seveda, to je imel še od mojega pogovora z njim prejšnji večer. Gorel sem od želje, da mu posvetim, herrenvolkerju! Tiščal je za Francozom v levo, in tudi jaz sem zaradi začetne negotovosti stopil za njima, a bilo je zmeraj slabše. Veliki oporda je kljub temu »prepoznal« pot in zmagovito vzkliknil, »Voilà, il y a des traces«, čeprav je bilo sledi bore malo, vsekakor manj kot drugod, in se zakadil v gladko poč. Kje, njegove alpinistične zmožnosti so zadostovale komaj za meter ali dva, poč je bila strmejša, daljša in glajša, kot je bilo videti spodaj. Rekel sem mu: »To sploh ni tako lahko, kot se zdi od spodaj. Je tudi težje, kot piše v opisu smeri in zato ni prav. Lahko vam povem, kaj pravi Pause, ko citira Rébuffata: Brž ko se znajdete v svetu, kjer skala ni zgajena od mnogih stopinj in prijemov, vedite, da ste se zaplezali.« To je moral potem prevesti Francozu, ki po vsem videzu teh sladkih besed ni imel na svojem listku in se zdaj ni mogel odločiti, kaj bi z njimi. Jaz pa sem potegnil Tomaža v desno, po čudovitih lahkih policah, »avtostradah«, kot pravimo po domače, znatno okoli raza v lahko grapo, kjer sva hitro napredovala in našla celó močice. Res sva se vrh grape nekoliko lovila in nazadnje pod mogočnim grebenskimi stolpom šla nazaj okoli raza in sestopila kakih trideset metrov, a še vedno sva videla onadva globoko pod sabo, pa čeprav sva se midva varovala, onadva pa sta šla nenavezana. Potem sva ju kmalu izgubila iz vida.

Po nekaj lepih mestih med ogromnimi granitnimi kladami, hrapavimi od kristalastih grbinic, sva dosegla vrh, ki sva ga zagledala tedaj, ko sva stopila nanj. Nima nobenega znamenja ne vpisne knjige in tudi ne veliko prostora. Še tega so zasedali trije mladeniči. Niso bili prijazni, vendar so kmalu odšli in za pol ure prepustili goro nama. Za hip so me obpljusnile domače viže kot »jaz pa od sreče bi ves svet objel«, in malo sem poneveril tudi Prešerna, češ da »dežela alpska nima lepš'ga kraja...«

A saj če tako hvalim ta konček sveta, to še ni domovinska nezvestoba. V severni steni Druja je pred leti od naporov umrl Tržičan, in Whymperjev ozebnik, ki sem ga imel kot na dlani, je lani vzel fanta in dekle z Notranjskega, vso zimo sta visela v steni na vrvi in šele letos v pozni pomladi so ju našli. Mar ni to, kar je napojeno z našo krvjo, a še bolj poveličano z uspehi, tudi že del domovine? (Misel je seveda Župančičeva, a še vedno rožna in dišeča.)

Samotne minute na zračnem vrhu so hitro tekale. Pogled ni vedel, kam naj bi se obrnil in katerih prizorov naj bi se še napil. Mont Blanc, moj višinski rekord, pozdravljen in zahvaljen! Midi, z žičnico (škoda!). Velikanov zob, na vstopu obrnil, preveč ljudi in se nismo mogli zvrstiti. Mont Dolent, tromeja, se ne vidi, a ima tudi na vrhu hoje sledi. In koliko vas je še, gora vročih želja, ki ostanete po večini le cilj hrepenenja. Hvala vam tudi za to!

Iz prepada sta se s svojim značilnim basanjem izmotovili Nemec in Francoz. Malo jima je uplahnilo fevdalno visočanstvo, vendar se je prvi kmalu skušal rehabilitirati: »Ampak vi ste tudi zašli, ali ne?« »Sprva nisem dobro vedel, pri čem sem,« sem odvrnil, »a se je brž izkazalo za najlažjo varianto in dol pojdeva tudi po grapi za razom. Tudi vam svetujem, da gresta tam.« Nemcu ta nasvet ni teknil. Premagal se je le še toliko, da je pozvedel, kakšna tiča sva, potem pa se je posvetil samo Francozu. Ta bi se bil rad pogovarjal z nama, toda Nemec je bil za prevajanje profesorsko trd in počasen, sami pa smo težko prebijali nevidni gluhomemi zid. Le ko je Francoz poskusil z vprašanjem, koliko je Tomaž star, se mi je odprlo kot mutcu osojskemu na smrtni postelji in sem gladko golsnil »onze«, da je fric nekoliko zazijal in se nemara celó skušal spomniti, kaj vse je že govoril s tem Francozom vpričo mene. A kaj bi tisto na tem čistem gorskem zraku!

Odšla sta pred nama, a sta že kmalu pod vrhom začela spet mencati. Tam sva ju ujela in spet sem se usedel na njune limanice. Mislim, da imata kako pametno smer, boljšo od najine. (Zmeraj mislim, da imajo drugi boljše ideje in boljše rešitve, in to me

je že stalo nekaj živcev v življenju, a sem neozdravljiv.) Nazaj gor na najino smer se mi ni dalo, pa sem spustil Tomaža po gladki poči, nekakšnem toboganu, na stojišče, čeprav sem vedel, da mi bo trda predla, ko se bom motovilil za njim. Vseeno sem srečno pritelovalil k njemu, a z nemajhno jezo — nase! Saj sem vedel, da nista noben vodniški superstar, zakaj sem tapkal za njima! Moja odgovornost v plezi s Tomažem je velika. V resnici je vsa na meni, vsa vodniška, moralna in pravna. (»Ali si mar misliš, da te bo enajstletni pobič obdržal na vrvi, ko si tvegaj padec?« bi me lahko vsak z vso pravico vprašal, če bi prišlo do tega.)

Onadva sta se kajpak medtem premislila in zaobšla težko mesto. Potem smo nekaj časa še kobacali skupaj ali vzporedno, ker je svet dokaj dobro prehoden, sčasoma pa sva s Tomažem odbrzela naprej. Zmenila sva se, da ga bom kar po vrvi spuščal čez granitne klade, da se ne bo brez potrebe zamujal z iskanjem oprimkov. To je šlo tako hitro, da sva v dveh urah sestopila čez steno, v posmeh Pauseju, ki hoče imeti tri do štiri. Prehitevala sva naveze, ki sploh niso prišle na vrh, in jim pustila, da so se vzgojiteljsko zmrdovale nad »očetom, ki lahkomišelnost žrtvuje sina za svoje ambicije«. (Ubogi Izak, ostal je živ!) A tudi naju so prehiteli gadje iz južnega grebena, tisti, ki so prejšnji dan srboritili po skalah pri koči in že tam kazali veliko drznost in spretnost. Prešerne volje sva si na vstopu privoščila poslednja jabolka, ki jih je Tomaž ves čas nosil z junaško odpovedjo — za likof! Nemca in Francoza še ni bilo za nama in nisva ju več videla.

V koči urica predaha z grahovo juho, špehom in kruhom, potem pa zbogom, Couvercle, in hvala, tisočkrat hvala!

Z Montanversa sva jo kar peš udrla v dolino, po stopinjah Whymperja, Croza, Burgenerja, Mummeryja, Younga, Knubla in drugih, ki so poželi pionirsko slavo v teh hribih, ne da bi se mehkužili z zobato železnico, kot sva košato govorila. Zamolčala sva seveda, da železnice takrat še ni bilo.

Pri vasi Les Bois sva upala, da v dobri uri prideva po pešpoti skozi Le Lavancher do našega tabora v Argentière. Toda joj, maščevanje bogov in njih neverjetna ozkosrčnost po tako radodarnem dnevu! Kot da so se ustrašili, Škoti gorenjski, da so dali preveč in morajo hitro malo vzeti nazaj. Tista pešpot, ki sva jo na zemljevidu tako površno pogledala, sploh ne gre po dolini, pač pa potem, ko si že »na dnu« (ko si z višine 3400 m »padel« na 1100 m, še prej pa seveda s Couvercle splezal na Moine), krene nazaj v breg proti Mer de Glace, dvesto metrov visoko v gozdna pobočja. To je bilo bridko! Delati takole pokoro po nespameti lokalnega turizma! Privoščljivi bogovi so takó najino pot napihili na dve debeli uri in nama skozi večerno soparico poslali tik pred taborom še prvo ploho.

»O inteligentnosti teh Francozov bi se dalo dvomiti,« sem rentail v Argentièru pri naših. V mislih sem imel to »neinteligentno« dolinsko pot. Starosta, ki je prejšnji dan bentil zaradi prezgodnjega vstajanja, je s trkanjem po čelu in zamahovanjem okrog glave dal vedeti, da prav to misli o nekaterih (navzočih) Slovencih, saj jih še ni obšlo, čemu so na svetu železnica in avtobusi.

PERUJSKA DOŽIVETJA

RUDI RAJER

»Sem v Ande bom prišel še enkrat. Takrat bom prišel v lastni režiji, brez vseh obveznosti. Pa ženo bom pripeljal s seboj, mora doživeti to lepo deželo.«

Tako glasno razmišljam v baznem taboru v dolini Llanganuco na odpravi »Cordillera Blanca 1975«. Zasanjano ležim v travi pred šotorom in gledam bele grebene nad seboj. Še štirje prijatelji ob meni so istega mnenja. Tako sanjsko lepih gora še nismo videli. Prišli smo sem, da bi ušli dolgočasnemu vsakdanu, da bi zadostili svoji želji po doživetjih, in — da bi uživali. Pa nam je nesrečna gora prekrizala vse račune. Vzela nam je prijatelja. Nismo prišli na cilj, pa tudi uživati ne moremo. Ko zdaj gledam ta vrh, je kot sovražni odljudni starec, ki nas ni maral k sebi. Vse druge gore so zame ženskega spola, so prijateljice. Prijateljeva smrt je vse spremenila. Tako je vse lepo — pa vendar ni, za nas ne. Da, edina rešitev je v tem, da se v ta raj vrnemo, ko bomo to že preboleli. Skoraj si obljubljam, da se bomo vrnili skupaj. Kdaj, še ne vemo. Ko bo čas, denar, priložnost. Vsekakor pa čimprej.

* * *

Kaže, da sem prvi izpolnil besedo. Z Lenčo sva samo čakala, da bo sine star vsaj tri leta; prej ga, revčka, ne moreva pustiti mesec dni samega. Denar sva prihranila — gremo, hura!

Zbere se nas sedem članov Akademskega AO in vsi imamo iste cilje. Končno pride dan D — z Lenčo sva ga čakala pet let, ko z letala pod seboj zagledamo bele grebene Cordillere Blanca.

Čprav moramo v Limi dva dni čakati na potne liste, pa nas začuda to zanimivo mesto ne zanima. Vse naše misli so že med vrhovi, potikamo se po mestu kot mesečni in samo vrtamo, kako bi čimprej lahko odšli. Šele, ko v sončnem Carasu izstopimo iz avtobusa, postanemo dobre volje. Tu je že zrak drugačen, pa barve in beli grebeni se kažejo nad nami.

Z najetim tovornjačkom se pripeljemo v Cachapampo, majhno vas na višini približno 3000 m. Kako je že tu lepo. Zdaj šele začnem uživati, ko sem ušel iz tiste umazane, večno meglene Lime. Koče so sicer tudi tu le iz kamna in slame, ljudje so revni, vendar, tu je skoraj večno sonce, kristalni planinski zrak, bister gorski potok, zlata polja, pa nekaj evkaliptusov in veliko cvetočega grmovja, vse skupaj pa daje tako prijeten in optimističen vtis, da bi človek kar za vedno ostal tu.

Tu je treba najeti osle, da prideš do baze v dolini St. Cruz. Takoj, ko zlezemo s kamiona, nas napadejo vodniki. Kot kaže imajo tu celo nekakšno agencijo. Cene so dokaj visoke, a še sprejemljive in za čuda se nam ti »Indiosci« zdijo nekam poštenji. Tako smo nestrpni, da bomo šli kar danes popoldne naprej; jutri zvečer bomo že v bazi. Ko čakamo na gonjača oslov, »ariera«, ki bo šel s šestimi osli z nami, še malo opazujemo življenje v vasi.

Više gori imajo celo svoj mlin. Zemlja je obdelana povsod, kjer ni prestrmo. Tudi namakalne jarke opazimo. V glavnem uspeva žito, krompir, koruza. Otroci so, kot povsod po svetu, umazani, toda pristrčni. Brezzoba starka, ki kot kaže, govori samo jezik kečua, niti španščine ne zna, prodaja na vseh celinah navzočo coca-colo. Prvemu jo proda za 60 solov, drugemu za 80, ko pa še Andrej in Roman plačata, se samo neumno reži, tako da ostaneta brez denarja in brez pijače.

Po kosilu ariero kar krepko požene osle, ves čas vpije nanje in jih obmetava s kamenjem. Mislili smo, da bodo osli velika ovira naši hitri hoji, tako pa moramo kmalu ugotoviti, da smo precej slabši od njih. Višina 3000 m in neprespana noč se nam kmalu poznata. Po treh urah hitre hoje, ko še fotografirati ni časa, se proti večeru le ustavimo. Vreme je slabo, celo rahlo dežuje. Postavimo šotore; Mario, tako je ime našemu arieru, nažene osle v nekakšno ogrado. Pod večjo skalo najdemo delno zatišje pred močnim vetrom in ob skromnem ognju skuhamo še bolj skromno večerjo, ki jo prijateljsko delimo z Mariom. Po večerji grem še na sprehod, čprav veter nosi tudi dežne kaplje. Srečen sem. Spet sem nekje v daljni deželi, vsak trenutek vidim nekaj novega, veselim se že hribov. Enega že vidim tam daleč na koncu doline. Čprav je še tako daleč, se zdi mogočen. Mario je razložil, da je to Tauliraju. Po imenu ga že dobro poznam, kot večino drugih vrhov okrog te doline.

Zjutraj je vreme boljše. Kmalu odrinemo naprej in počasi se povsem razvedri. Spet preveč hitimo, da bi lahko res uživali. Mimo nas izgine krasno jezero, pa ostri beli grebeni, ki so včasih že čisto nad nami. Opoldne počivamo v senci, nato pa zavijemo v stransko dolino. Višino meri kaže že 4000 m, vendar, danes se vsi dobro počutimo.

Ko se že bližamo zatrepu doline, pohitim naprej, da bi izbral primeren prostor za bazni tabor. Takoj, ko stopim v gozdček, ga zagledam — dobresedno idealen prostorček: med drevesi, deloma v senci, ob njem potoček, nad njim beli vrhovi, pa še nekako zaprt je med dva grička, da imaš občutek varnosti in intimnosti!

Tabor je kmalu nared, tudi ogenj že gori, iz kotlička nad njim se kadi; kmalu bo večerja.

V soju ognja po večerji kujemo načrte. Vsi smo optimistično razpoloženi; do zdaj je vse šlo tako gladko. Fantje imajo dosti načrtov. Bomo videli. Sam nisem preveč ambiciozen. Z Lenčo bi rad prišel na Kitaraju kakorkoli, kar po normalni poti. Izbral sem menda najlažji pristop, kar jih je najti v tej lepi dolini, pa še ta ni povsem enostaven. To bo res užitek. Pa razgled! Poleg Alpamaya, »najlepše gore na svetu« bomo. Ampak, prej se je treba aklimatizirati. Zapoditi se kar na 6000 metrov, bi bila neumnost in bi pomenilo skoraj gotovo neuspeh.

Zjutraj mi nagaja prebava, rad bi še en dan počival in užival. Lenči pa žilica ne da miru; ne zdrži v taboru, tako da končno še mene spravi na noge. Napotiva se proti prelazu Punta Union, ki je na razvodnici verige, visoko 4750 metrov in je znan po svojem fantastičnem razgledu. Drugi pa bodo, kot kaže, danes počivali.

Ta dan mi bo ostal vse življenje v spominu. Sprehajava se po prostranih sončnih pampah, poraslih z rumeno travo, potoček pa izvira višje gori v jezeru Tauliraju. Ko pa pogledam proti mogočni gori istega imena, ki kot velikan zapira konec doline, se mi pogled ne more odtrgati od nje. Ves dan živiva pod vtisom te mogočne gore. To je ena najtežje dostopnih gora na svetu. Spet je bil odlični Terray tisti, ki je prvi stal na njenem vrhu. Prelaz Union mora biti tik ob nji, saj pot vijuga prav proti njenemu desnemu boku.

Prav nič manj mogočen ni piramidasti Artesonraju, ki se dviga prav nad nama. Ime menda pomeni v jeziku kečua »poln ledu«. To goro sem ogledoval že leta 1975 s Pisca, dve dolini bolj južno. Že takrat mi je bila všeč njena krasna piramidasta oblika in čudovito južno pobočje.

Želel sem si nekoč priti nanjo. Tine je trdil, da pristop ni težak, saj so prvič zlezli nanjo že Avstrijci leta 1932. Tudi naši fantje so včeraj precej govorili o njej. Toda bolj ko jo gledam, težja se mi zdi. Ko mi je lani Pavle kazal diapozitive, se mi je vrh zdel veliko bolj bel. Letos je izredno malo snega in marsikje kaže skalna rebra in ledene odlome; pa prav čez te bi bilo kar krepko težko. Čutim, da nismo prava odprava za take stvari, saj smo vso plezalno opremo prinesli kar zraven robe v svojih dvajset kilogramskih nahrbtnikih. Ko sva že višje, se pod nama zablesti jezero, nad njim pa grebeni Pucahirce, ovešeni z opastmi. Zanimivo, ta greben še ni bil preplezan, pa čeprav danes plezajo že take smeri, da se ti ježijo lasje.

Pozabim na bolezen, na višino, na pot. Ko pogledam na višinomer, kaže že 4500 metrov. Višina nama še ne dela težav. Samo počasi je treba.

Na sedlu zavriskam, ko zagledam v daljavi znane gore. Oba vrhova nesrečnega Charcarajuja spoznam. Po dvoglavi Huascarán — ali bova stala letos tudi na njem? Kaj pa pomeni vendar tista elegantna piramida tam v ozadju? Obliko zaledenega vala ima — seveda to je moj najvišji vrh Chopicalqui, saj mi doma na steni visi njegova slika. Zlezeva na široko ploščo nad potjo, kjer se grejeva na toplem soncu in uživava. Srečna sva; že zaradi tega dneva je bilo vredno priti sem. Ampak upam, da je to šele začetek. Zvečer me malo pred taborom tako zvije, da se zvrnem po tleh in nekaj časa ne morem nikamor. Nekaj sem staknil in te naše tabletko, ki jih imamo s seboj, nič ne pomagajo. Komaj se privlečem v šotor. Janez je skuhal sijajno čorbo, pa mi ni nič do nje. Odvlečem se spat.

Naslednji dan je počitek nujen, posebno, ker z menoj ni nič bolje. Prekleta, če bo šlo tako naprej, bo šel Kitaraju lepo po zlu. Fantje, ki so včeraj počivali, so odšli proti bližnjemu vrhu Kisvaraju (5400 m). Jaz pa se kar sam povabim v tabor Francozov, ki so prišli včeraj. Nekaj časa vljudno debatiramo o naših ciljih, pa o francoskih gorah in krajih, ki sem jih že obiskal, potem pa le potožim o prebavi in prijazni fantje mi ponudijo deset tablet ne vem kakšnih zdravil. In brž ko sem dve pogoltnil, sem bil zdrav kot riba do konca odprave.

Obiskal sem še tabor petih Nemcev. Vesel sem, ko so povedali, da so bili prav včeraj na vrhu Kitaraja. Očitno so v severnem pobočju, po katerem so lani lezli in smučali Kranjčani, dokaj slabe razmere; Nemci so našli prehode po SV grebenu. Toliko bolje. Naslednji dan fantje počivajo, midva pa sva že vsa nabita z energijo in jo mahneva proti sedlu na Kitaraju; potem bova pa videla, če se bova dobro počutila, bova šla morda na vrh, sicer pa bova po mojem prvotnem načrtu pustila šotor in opremo na sedlu in se vrnila po nove moči v bazo.

Ampak, prekleta, vreme se očitno kvari. Pa sva že preveč »našpičena« in krama je že na hrbtu; zdravo vrtnje, če bo dež, bova nesla robo samo do začetka ledenika, potem pa se še danes vrneva v bazo.

Ko bi se le! Nahrbtnika sta kot centa, saj nosiva s seboj vse za tri do štiri dni — obleko, hišo, posteljo in kuhinjo s štedilnikom vred. Ko sva pri ledeniku, že kaže na

dež; ampak, kdo se bo grizel čez vse te morene še enkrat! Prepričana, da je v Andih v tem času večno lepo vreme, se tolaživa, da bo že jutri bolje in da bova vseeno skušala kar na vrh. Pa se ledenik vleče in vleče. Višinomer kar noče zlesti na 5400, kolikor je višina sedla. Skrbi me še strmina pod vrhom sedla, kjer je kar nekaj plezanja.

Sonce že zahaja, ko prideva pod to strmino. Leden skoček z lahkoto preplezam, potem pa je že tema in plezam ob svitu čelne svetilke. Lenča pa ima žal, svojo nekje na dnu nahrbtnika in nekaj časa napredujeva brez nje v upanju, da je sedlo že blizu. Toda strmina se vleče; na stojiščih je treba zabijati dolge snežne kline in varovati. Utrujenost, težki nahrbtniki, višina, pa še tema, to je na tej strmini nevarno. Pa še zebsti naju je začelo, da oba krepko drgetava. Tu ne moreš izsiljevati. Ko najdem vsaj zasilno stojišče in zabijem metrski snežni klin, ki odlično prime, skušam oba spraviti v normalno razpoloženje. Prepričujem naju, da se ne mudi, potem oblečeva vestona, poiščeva Lenčino čelno svetilko, pojeva nekaj suhih fig — pa je spet vse v redu. Najprej plezam kar se da previdno in skušam hraniti moči, da mi ne bi zmanjkalo kisika in me ne bi udarila »višinska«. Ampak to je lahko, če lepo enakomerno hodiš, tu pa ti ne ostane drugega, kot da se po konicah derez kako minuto mučiš kot Kristus, potem pa zasa-diš cepin v sneg, se nasloniš nanj in se skušaš v naslednji minuti na silo nasopihati. Končno se mi nad glavo pokaže robna opast in s težko sapo prilezeva na greben. Kam pa zdaj? Tu je že megla, noč, veter, so razpoke. Kot čudež se nenadoma iz megle prikaže luč in zaslišiva klice. To sta dva Američana, ki tu bivakirata; predčerašnjim sta preplezala steno Alpamaya. Zraven njiju je že izravnal prostor za šotor. Gre mi že po glavi, da ga tu na sedlu ni najbolj pametno postavljati — veter, nevihte, strela — toda kam bi zdaj v megli in temi pa tudi utrujen sem, da se komaj premikam. Kmalu se kuha juhica, ki nama vsaj malo vrne veselja do življenja. Ampak, oba sva danes šla čez tisto mejo napora, ko se še hitro opomoreš. Upam, da se bova vsaj čez noč. Prva polovica noči je kot mora; spati sploh ne moreva. Prevelika je bila poraba kisika proti jutru je bolje in kolikor toliko normalno zaspiva.

Okrog osmih zaslišiva Američana, ko si kuhata čaj. Kar zasmilita se nama, ko ju iz toplega šotora poslušava, kako šarita zunaj po vlažni megli in vetru.

»Hej, fanta, bi prišla sem na čaj!« jima zakličem po angleško. Kmalu se vsi štirje gnetemo v malem šotoru. Prijetno je, tudi nama. Po krajšem klepetu odideta v dolino in domov — dovolj imata gora, cilje sta že dosegla.

Preden odideta, premišljujema, ali naj se vrneva tudi midva. Vreme je prekleto slabo, trmasto pa se tolaživa, da bo morda le jutri bolje. Ne gre in ne gre nama namreč pri tistih naporih na zadnji strmini, da bi ga na tej višini lahko nadomestila samo v spanju. Ko zadremam, se zbudim, duši me in hitro začnem prisiljeno hitro dihati. Šele v glavo misel, da bi se še dvakrat mučila po tisti ledeni strmini pa po ledeniškem labirintu in še po trapasti moreni, kjer se ti vsak kamen zvali izpod nog, tako da greš vedno še pol koraka nazaj. Moči se nama vračajo in tako naročiva fantoma, naj bi se oglasila v naši bazi, da naših ne bi skrbelo. Povesta naj, da bova za zdaj ostala tu. Fanta sta odšla, midva pa sva z goro ostala sama...

(Konec prvega dela)

JEZERCE

PRIMOŽ ILEŠIČ

*Strmel sem v jezerce na dnu vrtače,
obdano s skalami, balvani,
se videla ledu je tanka plast na desni strani,
na levi,
toplota letna stopila je okov ledeni.*

*V goreči želji sem ga prosil:
»O jezerce, povej mi, kaj naj jaz storim!«*

*In jezerce je odvrnilo:
»Skrivnosti nimam, dragi moj,
moj jezik je tišina,
življenje bistva vsa globina!«*

*Resnice čašo si mi napolnilo,
potez obraza svojega zagledal v tebi sem obilo.
Iskrila v soncu se je ledna površina,
a spodaj zevala razpok temina.*

ČOPOV STEBER

MILAN VOŠANK

Kakšen dan nastaja. Kakšno jutro! Tu spodaj v dolini Vrat še mračno, komaj opazno megleno in hladno, zgoraj na grebenih pa že zdavnaj svetlo, obsijano od najbolj zgodnjega sonca. Gozdovi so rosní in tudi podnožja sten so še vlažna in zato bolj siva. Mračnost, vlažnost in sivina pa počasi izginjajo, dolina se čisti in polni z jasno svetlobo, ki odkriva sliko prepletajočih se poletnih barv, veselih in mračnih; spodaj zeleno, v sredini sivo in belo, zgoraj modro; gozdovi in pašniki, nato grabni in melišča, potem razbite stene in nad grebeni jasno nebo. Cmir na eni strani, na drugi Stenar in Škrlatica s sosedi, vmes, na sredini — Triglav: Severna stena.

Nič drugega, razen neenakomernega šumenja ledeniškega potoka, ni slišati, pa morda še glas skrite ptice ali oddaljeni vrisk zgodnjega planinca. In najino hojo na vzpetinasti gručnati stezici, ko greva počasi navzgor proti Steni. Hodiva vsak zase, tiho, brez besed, predana svojim mislim in razgledom. Že pred tednom dni sva bila na tej poti. Splezala sva kakšnih sto metrov navzgor po skalah, potem pa sta naju pregnala dež in megla. Danes je drugače, popolnoma drugače, saj se gore kažejo najlepše. Vsa dolina je obsijana in nekaj vrhov že riše neizrazite sence. Stena nad nama ostaja v senci, s svojo razsežnostjo pa ravno zaradi te mračnosti še bolj divje veličastna.

Mislím, kaj bo tam zgoraj, kako nama bo šlo plezanje. Bolj se bližava vstopu v Skalaško smer, bolj se veselim najinega vnovičnega srečanja s Triglavom. Zoran, prijatelj,

Osrednji del
S. triglavske stene.
D od vrha smeri —
Skalaška in Čopov
steber

Foto M. Vošank

ne reče ničesar, pa vendar to vem tudi zanj, saj sva ves teden čakala, da se bo vreme izboljšalo in da spet greva na pot. Pričakovanje, morda je bilo vmes še nekaj običajne tesnobe pred neznanim, je kar vpilo po dogajanju: po doživljanju gore in njenih prepadov.

Vrvi plezalcev pred nama se blešče v soncu, ko plezava na Gorenjski turnc. Sproščeno se predajava steni in njenim potem: najprej spodaj na začetku, majhni skoki in police, nato strma stena, kjer sva se morala navezati in varovati, do dna nekakšnega kotla, obdanega z belimi stebri in grapami. Najprej sva plezala po ozki zračni polici in nato po grapi in čez manjšo trikotno steno nad Skalaškim turncem. Nekje vmes mi je Zoran zaupal, s kakšnim veseljem da pleza. Tudi sam sem poln veselja, ko sem odvrget s sebe vsa neprijetna bremena vsakdanjosti, ko je z mano iz domače doline le najlepše: Andreja in Urška, prijatelji, zoreča polja, travniki in gozdnati hribi za hišo in knjige in poetična glasba; veliko te glasbe, ki doni vsepovsod, pa čeprav jo slišim v sebi le sam, kot spremljevalko od doma, medtem ko počasi iščem zanesljive oprimke in skrbim za dobre kline, kjer je to potrebno.

Razgled na turncu je širen in poln različnosti: vsa Stena, po sredi podprta z Nemškim stebrom, ob straneh pa Slovenski steber, Ladja s Čopovim stebrom, Jugov steber in za robom kot slutnja — Sfinga. In gore naokrog; mnogo vrhov in grebenov, po dolini pa obširni gozdovi, v katere se zajedajo melišča.

Postojiva, da se ozreva v to nemirno podobo, v to divjino okrog sebe; da vsaj v mislih obudiva najine mnoge poti tod okoli. Postojiva še, da spregovoriva nekaj besed s fanti, ki jih srečava pod Ladjo.

V meni je toliko lepote, tistega gorniškega navdušenja, ki se poraja ob plezanju. Gore doživljam v vsej popolnosti. Tudi za lepe spomine, za vračanja v svetlobo ob napornih delavnikih kasneje.

Po policah, ki se kmalu zožijo v ozko prečko, splezava v grapo pod Čopov steber, pod spodnji lažji del, prislonjen ob Ladjo. Hitro se povzpneva do prvih klinov, do navpične stene, po kateri kažejo nadaljnjo pot zaporedne votline. Že sva v zajedi, na polički in v prvi votlini s krušljivo kamenino, vrhu katere se boči previs. In nato, kakor lestev, veriga železja, do druge votline.

Plezava počasi, brez velikih besed. Vsak na svoj način iščeva prehode čez težavne stene. Plezanje me tako zaposli, da na ves ostali svet kar pozabim in šele na stojiščih, ko se skalna drama za nekaj časa umiri, se spet zavrtje v meni krogi dogodkov in razmišljanj o vsem, kar je zdaj nekje daleč, a obenem skrito v meni in venomer navzoče. Se pogovarjam s sabo, podoživljam staro ali pravkar doživeto in se predajam razgledom.

Do zadnje votline, iz katere drži levo znameniti ozki prehod, ko se ti pogled navzdol ustavi šele ob vzhodju stene, plezava čez nekaj zaporednih previsov. Na koncu je najlepše: razčlenjena zajeda, strma, trdna in s klini, po kateri prideva na rob, do travnatih poličk, na desni zunanji pomol Ladje. Na sonce.

Mar se je res že približal konec zgodbe — se sprašujem, ko se oziram v zadnjo strmino najine smeri do roba Stene, takole, s čustvi podoživljanja, ki šele prihajajo, ki so sedaj še predaleč, da bi jih lahko vrgel iz sebe. Preveva me znano občutenje doživljanja začetka konca enega od dnevo v planinah in vračanja nazaj v staro, že zdavnaj udomačeno življenje.

Zoran ne reče ničesar in nočem ga motiti v doživljanju njegovega in najinega vrha.

Vse naokrog sami prepadi. Stene, stebri in grabni. Zgoraj grebeni in začetek vrha Triglava. Tišina je tako popolna, da je že kar srhljiva. In razgledu se ponujajo še nove gore: od Rjavine do Karavank in komajda opaznih belih Visokih Tur na obzorju, ter vrh proti vrhu tja do italijanskih gora na drugi zahodni strani.

Zgoraj na vršnem grebenu, sonca ni več. Zakrila ga je vetrovna hladna megla, ki je prodrla iz Trente. Potem zakrije še vrh očaka. Slovesno in prijetno se počutim ob misli, da je za nama tisočmeterska stena in veliko dejanje v njej. Kakor pred leti, ko sem prvič preplezal Čopov steber. Kakor mnogokrat, ko sem takole pozno popoldan stal nekje na tem dolgem triglavskem grebenu.

Z nočjo sestopiva do Luknje. V dolini Vrat ni megle, jasno je in nad Steno se blešče zvezde. Ves Triglav, vse gore naokrog, so sedaj ene same temne gmote.

Kako velika stena — pravi Zoran, ko postojiva in se ozirava nazaj, tja gor, kjer sva bila ves dan. Obide me, ob tem pogledu, ko sicer ničesar ne razločim, samo slutim znane poteze Stene, občutek moči in nemoči, občutek veselja, tesnobe in strahu obenem; in še prikrito željo po vrnitvi nekoč. Vse doživeto se prepleta v meni in podobe iz skalovja si sledijo druga za drugo. V daljavi, nekje onstran teh črnih hribov, v dolini z majhnim mestecem pa že vidim luči doma, ki postajajo vse svetlejšje.

Velika stena — še odmeva v meni, ko greva v soju baterij med drevesi proti Aljaževemu domu.

ZAJEDA

PAVLE KOZJEK

Nad dolino reke Strume se je spustil mrak. Jesenski večer je topel, nad visokimi topoli ob poti v kasarni se skriva luna in dolge sence dreves se odražajo na posrebrjeni travi. Vojaki se glasno pogovarjajo, gručice in gručice se zbirajo ob svetilkah in na zlizanih stopnicah, vsak po svoje izkorišča proste trenutke po večerji. Iz nekega kota »prihaja« harmonika. Muzikant sedi na nizki ograji balkona in glasovi spremljajo otožno melodijo. Pojejo o domu, o prijateljih, dekletu, pesem je polna hrepenjenja in oddaljenega pričakovanja nečesa lepega.

Spomini ...

* * *

Dolomiti so bili čudoviti, nepozabni. Slaba volja iz deževnega Chamonixa se je razblinila kot dim. Deset dni smo preživeli v objemu navpičnih sten, na vročem soncu in bleščečem belem snegu gorskih vrhov v Brenti. Zdaj sva spet pod steno Široke peči, Zvone in jaz. Velika zajedava desno od Dibonovega raza naju je zvalila iz doline. Prvenstvena. Spet tisti znani, pa vedno novi občutek, rahla tesnoba in pričakovanje neznanega.

Povsem svetlo je že, ko stojiva pod velikim rdečim odlomom. Štiri ure kasneje sva sto metrov višje, med previsi in ploščami, raztežaj pod nama pa so zadnji klini »predhodnikov« s preperelo zanko za spust. Roke so močne, prsti preizkušeni v Dolomitih, dnevi neprestanega plezanja se kažejo v gibih in zraku »do podna« naju ne moti. Toda stena je samosvoja, počasi se slabe, oprimki obrnjeni navzdol, stopi so krhki. Navidez varne poličke pod nogami v naslednjem trenutku ni več, roke krčevito stisnejo oprimek in noga poišče oporo, a samozavest je načeta in misel na umik naju vse bolj nadleguje: Greda naprej v kaj drugega, manj lomljivega ... Razvadila sva se v Dolomitih ... »Ne! Previsoko sva že, zagrizla sva se v steno in zdi se, da je skala vedno boljša. Prebijava se v levo čez gladke plošče, na raz in spet čez ploščo pa malo navzdol. Težko je, ves raztežaj po prstih in konicah plezalnikov, in stojišče na vrhu rdeče strehe je kot orlovsko gnezdo. Bo šlo naprej? Prvi metri tehnike, nato dolga prečka levo tik nad strehami velikega odloma. Na kraju gladke plošče zabijem tri kline. Skoraj na kupu sedijo v trhljih počeh previsa nad mano in vsi skupaj so zanič. En sam oprimek štrli iz plošče, je kot majhen zob in videti je sila majav. Šele v tretjem poskusu pridem čez zoporno mesto. Pričakovano prosto plezanje v naslednjih metrih se sprevrže v praskanje s krempelci in specialčki; prej tako lepi oprimki postanejo neuporabni, ko pridem do njih. Previs, v katerega zabijem profil, se razkolje kot bukovo poleno, zadnje metre se na vse mile višje goljufam čez črni žlambor in dosti mi je take plezarije.

Naslednji dan navsezgodaj, ko se še ovešava z opremo, dobiva družino v steni. Naveza je namenjena v Dibonov raz in dobro znani glas načelnika našega odseka mi naznani, da pravkar odpira »piksno« piva. »O sunce ti ...!« Obliznem se po suhih ustnicah in pogoltnem lepljivo slino. Hitiva naprej. Še ne previsen raztežaj imava do začetka široke zajedave, naslednja dva sta lažja, pa spet previsi ...

Ura se pomika čez dvanajsto. Pod nama je tri četrtine stene zgoraj pa gladka plošča — trideset metrov visok črn zid. Nekaj bornih kratkih počij, obraslih z mahom, deluje prav odbijajoče. Poskusim na levi. Skala je hinavska, kruši in drobi se v koščkih, ki se kotrljajo pod prsti in plezalkami in po petih metrih odneham. Saj nisem pajek! Pogledam skrajno desno, za raz: petnajst metrov rdečega previsa. Torej po sredi plošče. Z očmi preletimo črno skalovje in od nekdaj se mi prikrade senca dvoma: Bova uspela? Nisem morda presegel svojih meja? Trpek preblisk. Spomnil sem se nečesa, kar sem nekoč, ko sem spoznaval gore, vedel, nato pa podzavestno potlačil v spomin, ker v divjem zaletu osvajanja neznanega ni bilo prostora za take misli. Vedno sem gledal le naprej in gore so mi bile naklonjene. Dovolile so mi, da sem skupaj s prijatelji utiral nove poti v njihove stene in previse. Sem sploh kdaj dal vse od sebe? Morda je zdaj priložnost — ena pot pa drži tudi nazaj.

Začnem brez misli, stene nad sabo nočem gledati. Meter za metrom, specialčki v drobnih počeh, jeseničan zabiti od spodaj navzgor, zagozda v plitvem žlebiču, škrtanje hudičevega krempeljca ob skalo, trebušast previs na vrhu plošče. Tu se zatakne lestvica. Prosim roke, lepo jih prosim, naj držijo, prosim in preklinjam lestvico, ki noče iz zadnjega klina — obrnil se je navzdol, ko sem stopil nanj. »Ne, ne, samo ne zdaj ...!« Mrzel pot na čelu; ne pasti, le tega ne, zadnji dober klin je petindvajset metrov niže ... Še en oprimek, poteg in ... »Zvonc, čez sva!!« Lestvica je ostala v klinu.

Še sedem raztežajev naju je čakalo do vrha stene, potem pa pogled na drugo stran, v Amfiteater. Sedeč na nahrbtnikih si z Zvonetom stisneva roki in v njegovem utrujenem nasmehu vidim, da sva istih misli: »Ta je bila pa od hudiča.«

Mrak se že spušča, le vrh Široke peči je še rdeče obrobjen, ko sestopava po ravnici proti bivaku Za Akom. Velika zajeda je le še temna lisa v mračni silhueti stene, ki je zdaj tudi najina — Zvonetova in moja.

* * *

Zajedo (VI+ A₃/V—VI, 700 m, 23 ur) v Široki peči, sva avgusta, 1981, plezala Zvone Drobnič in Pavle Kozjek, oba člana AO Matica.

TUDI TO JE DURMITOR

MARTIN ŠOLAR

Sredi priprav na odhod v tuje gore sem. Študiram literaturo, pregledujem opremo in počnem vse, kar sodi v pripravo za odhod v hribe. Zaslišim telefon. Prijatelj je. »Bi šel v Durmitor?« ustrelji takoj. Pred očmi se mi prikaže divji gorski svet na jugu naše domovine. Seveda sem za Durmitor. Velja!

* * *

Končno! Po celodnevem potovanju na več načinov sva prispela na Žabljak. To naj bi bil črnogorski Zermat ali Chamonix, vendar to ni. Ker nisva bila dobro poučena o gorsstvu in o razmerah v Durmitorju, sva brezuspešno iskala pomoč po Žabljaku. Bližala se je noč, vreme ni obetalo nič dobrega, midva pa sva bila še brez strehe nad glavo. Mahnila sva jo proti Črnemu jezeru in si tam pod neko lopo uredila prenočišče. Kljub avgustu in Črni gori je bila noč mrzla. Veston in bivak vreča sta komaj zadostovala. Vse težave pa so bile poplačane s čudovitim jutrom. Gore se zrcalijo v Črnem jezeru, sive stene so postale srebrne. Midva sva zaužila nekaj hrane in se neučakana pognala proti Savinemu kuku. Medtem ko sva hitela pod vznožje stene, ko nama je postajalo vroče, sva se odločila za prvo, najbližjo smer. Ni težka, pravišnja je za ogrevanje in za naju, ki sva šele na začetku plezalnih poti.

Pod steno sva. S spoštovanjem pogledujeva smer, malce grenko mi je pri srcu, saj je prvič, da ne plezam s starejšim alpinistom. S pogledom srečam Igorja; tudi on čuti enako. Žrebava za vodstvo naveze in žreb dobim. Okoren sem le na začetku. Naprej pa levo napredujema po deloma s travo porasli steni, ta pa postaja vse bolj zahtevna...

* * *

»Še tri metre!« zakličem Igorju. Ne odgovarja mi, le prikima. Na koncu raztežaja je stena postala vse težja, zato je utrujen. Ob varovanju soplezalca, ki že dela sidrišče, se ozrem okrog. Kamorkoli pogledam, se razprostirajo le gore Durmitorja. Res prava divjina. Le Žabljak tam nekje zadaj te spomni, da civilizacija le ni tako daleč. Iz teh razmišljanj me zbudi Igor, ki pravi, da je pripravljen. Zdaj pa jaz upam, da bo šlo, čeprav sem videl, da je prijatelj za nekatera mesta potreboval kar nekaj znanja, moči in zaupanja vase. Žleb gre v desno in nekako na robu vidim prijatelja, ki varuje na zelo neudobnem stojišču. Pred mano je težak odstavek. Malo si odpočijem, pogled pa mi splava tja čez na drugo stran krnice. Travnata pobočja, polna lepih rožic, jaz pa tu v steni, kamen pri kamnu, sem pa tja šop trave. Mar bi bil tam čez. Toda taki ljudje smo plezalci, da je za nas tudi skala lahko lepa, plezarija pa edinstveno doživetje. V teh kratkih trenutkih premišljanja sem našel prehod čez skalni prag. Naprej je šlo gladko in kmalu sem bil pri Igorju. Prav nerodno stojišče je bilo, in kar malo cirkuškega artizma je bilo potrebno, da sem prišel mimo. Spet prag v tem najinem izstopnem žlebu. Počasi se ga lotim, težko je, potem pa le otipam oprimek, kakršnega si vsak plezalec želi. Prej sem že mislil, da ne bo šlo, zdaj pa — kot da bi mi bogovi ponudili roko. Sem že čez, utrujen malce počivam. Naprej kaže lepše, izpostavljena prečka in potem žleb na rob. Na robu se v soncu bleščijo travnate bilke, veter se igra z njimi, spodaj pa mogočen zid kamenja in na njem dva človeka, ki kvarita harmonijo narave. Pred prečko sem. Niti ni težko, toda kot pravijo, previdnost je mati modrosti, zato zabijem klin. Prečim v desno in se znajdem pod vrhnjim delom. Žleb se postavi pokonci. Poskušam desno po

nekakšnem kaminu, ki pa se hitro zoži, tako da ne morem skoz. Spustim se nazaj dol in spet poskušam. Skala je krušljiva, varnih oprimkov pa le malo. Spet pogledam proti vrhu in v soncu bleščeče travnate bilke mi dajo novih moči. Težko je, in že mislim na streme, toda ta je v nahrbtniku, ker pač v vodniku niso omenjena težka mesta. Bo pa klin pomagal, si mislim in že iščem primernege. Najdem špranjo nad seboj in kljub nerodnosti leve roke se spravi jeseničan do ušesa v luknjo. Vpnem še karabin in vanj vrv. Psihično sproščen se nekako pregljufam čez težko mesto. Svet se je malce položil, tu bo lahko stojišče, si mislim. Ko pa od Igorja zvem, da imam še dovolj vrvi do roba, se poženem gor. Spet je naklonina stene večja, vendar kar lezem. Tu bi bilo dobro zabiti klin, vendar stojim tako nerodno, da ne morem. Najdem rešitev za svoje težave. Razkoračim se kar le morem, da dosežem stop. S trenjem in vso svojo močjo se zavihtim na poličko. Rob stene lahko dosežem z roko. Dva lahka potega in že sem na južnih travnatih pobočjih Savinega kuka. Sidro je brž narejeno. Varujem in kmalu tudi Igor pripleza čez. Krepek stisk rok pove vse. Vsa utrujena, toda vesela, ker sva premagala del mogočne narave, sediva v travi in se nastavljava toplemu soncu. Po krepkem počitku sva se brž odpravila dalje. Ne veva še, kje bova prenočila. Po poti, ki je le delno markirana, nadelana pa prav nič, sva prečila čudovite vrhove Savinega kuka, Šljemena in Bandijerne. Ta oblika poti v Durmitorju mi je zelo všeč. Hodiš praktično po brezpotju, obenem pa veš, kje si. Sonce se je spuščalo vedno nižje, oblaki z juga so napovedovali dež. Po nekakšni grapi sva sestopila z grebena ter odšla proti planini Lokvice. Te so na pol poti med Žabljakom in Bobotovim kukom. To je edina obljudena pot v teh hribih. Lokvice so planina kakor naše pastirske planine. Planina je bila polna živine, človeka pa nikjer nobenega. Vode nisva našla, stanovi so bili v slabem stanju. To je pač Durmitor! Izbrala sva si najbolj ohranjenega in kmalu se je ulilo. Nalovila sva toliko vode, da sva uživala ob kuhanju ves večer.

Jutro je bilo spet enkratno lepo. Odšla sva proti Bobotovemu kuku. Namenila sva se plezati greben Bezimeni vrh — Bobotov kuk. Malo pod vrhom sva počivala in naenkrat se je spustila megla. Čakala sva nekaj časa, potem pa prišla do spoznanja, da je plezarija padla v vodo. Po poti sva pristopila na Bobotov kuk, ta durmitorski Triglav. Lep, mogočen vrh je. Megla se je za trenutek razblinila in videla sva Škrčka jezera, za katerega sva slišala, da so zelo lepa. Ni bil potreben dogovor, vedela sva, kaj bi rada, in že sva sestopala proti jezeroma. Že od daleč sva videla staro hišo, »planinsko sklonišče«, je pisalo v vodniku. Kar malo razočarana sva se naselila v njej. Streha je bila kot sito, namesto šip na oknih so bile deske ali polivinil. Zunaj pa spet dež in tako vso noč. Zjutraj ni deževalo, vendar megla in nizek zračni tlak nista obetala nič dobrega. Nazaj v Žabljak, če se vreme popravi, lahko načrt spremeniva, sva menila in se odpravila po pastirski poti. Vzpenjala sva se v meglo že skoraj dve uri, pot pa se je vila še kar naprej v breg. Steza ni bila več tako shojena, večkrat se je cepila. Drug drugega sva tolažila, češ, saj sva na pravi poti, čeprav nisem bil prepričan o tem. Vedela sva, da morava čez sedlo, moj višinomter pa je kazal že sumljivo veliko višino. Zaradi nizkega pritiska sem mislil in upal, da je res. Končno sva prisopihala na sedlo in za robom sva v velikolajanje zagledala markacije, torej sva le šla prav. Markacije so nama kazale pot do sedla, potem pa na vsem lepem konec. Tudi to je Durmitor, sva rekla, in sproščeno odhitela v Žabljak. Vreme se je še naprej kujalo in odločila sva se. »Na svidenje za letos — Durmitor!«

Savin kuk, sev. stena: Peršinova smer — 2—3, 350 m; zadnjih 50 m — 4. Težave v zadnjem delu stene v Vodniku niso omenjene, zato je možno, da je izstop nova izstopna varianta.

Plezala: 12. 8. 1981 Igor Maher — AO Matica, Martin Šolah — AO Bohinj.

Vsem številnim bralcem, prijateljem in sodelavcem, ki so se nas spomnili ob izteku lanskega in v začetku letošnjega leta s praznično voščilnico z iskrenimi željami za srečo in uspeh — lepa hvala.

Uredništvo in uprava Planinskega vestnika

JESENSKI LISTI

MIA SMITH

Luč sveta sem zagledala na peti celini, v predmestju Sydneja. Ta luč je tam dosti močnejša kot tukaj in zaradi tega imam morda malo občutljive oči. Čudna sila je belega človeka prignala tja dol, kjer mu naravna klima ne ustreza. V tamkajšnji naravi in med prebivalci pa je napravil veliko zmedo, porušil je naravno ravnotežje, čeprav danes avstralskih domorodcev ne preganjajo tako kot v Južni Afriki.

V Avstraliji sem prvič doživela prispodobno evropske jeseni v velikem parku, kjer raste drevje z raznih delov sveta. Toda to je bila le površna predstava, vse drugačni so občutki, ko stopam v tišini, svežem jesenskem zraku med nepreglednimi živimi gozdovi listavcev v predgorju Alp in vsrkavam vase vse, kar morem zaznati tam, kjer so doma...

* * *

Teta mi je obljubila, da me bo skupaj z mlajšima sestričnima ob koncu tedna popejlja na Črno prst.

Prespali smo v vasi, kamor smo prišli pod večer iz Hude južne. Že zjutraj nas je presenetilo rahlo sneženje, ki pa je kmalu prenehalo. Pot se je takoj za hišo, kjer je bil travnik, poln marjetic, najljubših rožic moje mame, med kozolci začela strmo vzpenjati. Med razposajenim poskakovanjem in skrivanjem za prve skale in drevesa v gozdu sem pogledovala gozdna pobočja, drevesa, liste, tiste še na vejah, pa tudi že odpadle, ko je bilo na tleh listja v ozkih grapicah že dosti čez kolena.

Ko je bila mama še doma v Sloveniji, se mi je zdelo, da se zna pogovarjati z naravo in z gozdom. Včasih, ko sem jo opazovala, sem mislila, da se pogovarja z drevesi. Pred odhodom v Avstralijo bi si rada ogledala še sto stvari in si jih vtisnila v spomin, vsrkala vase. Kako smo podobni drevesom, listom... Gledam liste. Poslušam jih, kako šeleste pod nogami in v vetru v krošnjah. Zdaj, ko so opravili svoje, varujejo zemljo pred nalivi, zadržujejo vlago in že naslednje leto nastaja iz njih novo hranivo, iz kate-rega drevje črpa življenje za nove liste. Kaj se pravzaprav v vsem tem dogaja? V čem naj bi bil človek bolj pomemben od drevesa?

Zamaknjeno zrem v vse te barve. Vsako drevo ima svoj odtенок. V roke vzamem pravkar na rami pristali bukov list. Še zelena, zlatorumena in že rdečkastorjava barva je na njem. Počasi dogoreva v njem pomlad, vroče poletje v ognjenih barvah življenja gozdnih prebivalcev. V njem so klici, jeki, razposajeni glasovi mladičev, boj za obstoj...

Te barve me prevzemajo, polnijo srce, bude domišljijo in sanje... Bolj kot jih gledam, bolj se vračajo vame neke iz daljave...

Še vedno držim v roki list. V zelenem delu je še nekaj soka, rjavi del pa je že tako suh, da bi lahko zagorel.

Iz opazovanja me je prebudil pramen sončnih žarkov, ko je sonce izza oblakov posijalo skozi bukvino krošnjo nad mano; noben gusarski zaklad se še ni svetil v tolikšnih barvah. Žalostna sem bila, ker teta ni vzela s seboj fotografskega aparata, pa mi je priporočila, da je bolj važno, če si sliko vtisnem v srce. Tri letne čase gledam v teh barvah. Še več. Gorijo v vsem bistvu minevajočega časa. Ko je tribarvni list nenadni zimski veter neizprosno odtrgal, je čas barvnega ognja ugasnil. Zlatorumeni del lista ni mogel postati rdečerjav, zeleni pa niti zlatorumen. Tako se želja v dogorevanju tega lista ni izpolnila. Na tleh bo kmalu enakomerno potemnel. Odpadel je pred najlepšo čarobno barvno harmonijo, utripom gozdne duše in njegovih stoterih prebivalcev.

Ko takole počasi hodim, novi sneg, ki še naletava, prekriva že skoraj vse listje. Nenadoma zagledam, kako se med listjem in koreninami žalostno premetava in čivka ptiček z lepim perjem. Nekaj je narobe z njim; ko ga z lahkoto ujame in položim na dlan, vidim, da ima povešeno in krvavo perutničko. Gotovo je ušel lačni ujed in tako se ni mogel umakniti s svojimi vrstniki v dolino. Ves premrzel je, zato sem ga brž stisnila pod toplo jopo, da bi se ogrel. Ne vem zakaj ga primerjam z listom, ki ga je veter odtrgal z drevesa, preden so v njegovih barvah zgorele pomlad, poletje in jesen...

Spomnila sem se tisočev mladih ljudi, ki jim je vojna ogenj časa v njihovih najlepših barvah življenja, in milijonov tistih, ki jih lakota stiska v brezbarvno tišino, še preden bi njihov list življenja prav vzbrstel...

Odločila sem se, da ptička odnesem s seboj domov, da prebije zimo, spomladi pa ga bom izpustila. Če bi ne bil tako onemogel, kako nevhvaležna bi bila, ko bi ga vzela tej lepoti, ki je njegova in mi danes daje toliko, vse, kar ima. Ucvrla sem jo za drugimi, kot da bi imela tudi sama krila. Na grebenu pred kočo je močno bril veter in nosil meglo in sneg. Le za trenutek se je odprl razgled na Bohinjsko jezero. Na srečo je bila koča odprta. Na hitro smo se okrepčali in takoj nato odhiteli nazaj v dolino.

Vse huje me je zeblo. Leto dni aklimatizacije je bilo zame premalo, da bi samo s stisnjenimi zobmi prenesla tak mraz, ki ga tam doli v Avstraliji, nisem bila vajena. Ko nisem več zdržala, sem začela med jokom zmerjati zimo, sneg, najbolj pa veter. »Ne bom več šla v hribe, kjer se je treba toliko mučiti!« sem ponovila besede sošolke, ki jo starši le redko prepričajo, da gre z njimi v gore.

Tudi ptiček se je umiril. Kaj, če sem ga preveč pritisnila, ko mi je zdrsnilo na zasneženem čopu trave. Ko smo bili čez greben, pa je bilo hitro megle, vetra in zime konec. V zavetju stene smo se oddahnili in se na toplem soncu ogreli, potem pa vedno bolj pogumno nadaljevali pot skozi gozd, se drsali po bregovih, polnih listja po nogah in hrbtu, kakor je pač nanoslo. Tako je bila dobra volja zopet na svojem mestu in vse težave so bile pozabljene. S sestričnima smo ponosno pogledovale proti vrhu, ki ga je še vedno ovijala megla. Premagale smo mehkužnost, strah in smo bile za izkušnjo bolj bogate. Če bi čepele doma in se igrale s prijateljicami okoli hiše, tega ne bi doživele. Bile smo vesele, žarečih ličk in razposajene.

Zvečer, ko so doma vsi plegli, nisem mogla zaspiti. Pot me ni utrudila, saj sem delala letos večinoma daljše ture. Zlezla sem iz postelje in šla pogledat ptička. V kletki je čepel in spal. Še vsa vznemirjena od dogodkov dneva sem se usedla za mizo in mu napisala pesmico. Če bo vredna objave, jo bom poslala tudi mami, ki je zdaj v Tasmaniji ob divji reki Franklin. Z varstveniki narave se borijo proti zaježitvi te reke, ki teče v nedotaknjenem okolju. Žal pa so miroljubne temnopolte Tasmance beli priseljenci tudi tukaj že precej razredčili.

Preden bom legla, naj še malo posedim ob oknu, ker je noč nenavadno svetla. Tam doli ob divji reki se zdaj budi pomladno jutro, in mam, namesto budilke, prebujajo petje ptičke, kot glas drobnega zvončka; vzhajajoče sonce nad gozdovi pa pošilja tisočero ljubeče utripajočih mavričnih krogov v nedotaknjeni biser, ki diha še v varstvu mavrične kače, ljubezni in harmonije narave.

PICOS DE EUROPA

VILMA VRTAČNIK

Naše bivanje v Španiji se je prevesilo v zadnji del, ko smo se vse tri zbrale v Potesu, kakih 50 km južno od pristanišča Santander. Bilo je vroče kot v kotlu, zato smo odhod iz doline v neznane gore preložile na jutranje ure. Mestece je bilo prijazno, majhno in živahno, z eno samo ulico zanimivih trgovinic. Zvečer smo si postlale na bližnjem travniku. Ozračje je postalo prijetnejše, nad nami se je prižgalo tisoče zvezd. Nemo smo strmele vanje, se zatopile vsaka v svoje misli in sanje.

Ko smo se zbudile, je bil že dan in pozna ura. Kmalu je začelo sonce pripekati kot prejšnji dan. Z malo sreče in dobre volje voznika, ki nas je počakal, smo ujele avtobus do vasice Fuente De, odkoder pelje žičnica nekaj sto metrov višje. Zaradi velike vročine in sonca sem opustila misel, da bi šla peš po travnatem pobočju, čeprav sem v denarnici hranila še zadnje pezete. Znašle smo se na visoki kraški ravnici, porasli s travo, kjer so se mirno pasli konji. S težkimi nahrbtniki na ramah smo odšle naprej. Kmalu smo v kotanjah pod potjo presenečene zagledale dve modri očesci, kot da ne bi bili iz tega suhega kraškega sveta. Ustavile smo se. Voda v jezeru je bila topla in čista, ob bregu pa polno kapeljnov, ki pa nas pri tem nenavaden kopanju niti niso motili. In ko si se ozrl iz vode proti nebu, si najprej videl nad seboj strme stene z velikimi melišči na vznožju.

Vreme se je naslednji dan pokvarilo ravno tedaj, ko sva se hoteli z Gito povzpeti na bližnji stometrski stolp. Vedrile smo pod velikim balvanom poleg jezera, igrale tarok in nezaupljivo gledale v spreminjajoče se nebo, potem pa se odločile, da se premaknemo do bivaka Cabaña Veronica. Prispele smo tik pred nočjo. V majhnem prostoru je bilo že polno ljudi, vendar se je za nas na tleh še našel prostor. Drugo jutro smo stale pod steno Sante Ane, pod njenim značilnim rdečim stebrom in se nemirno ozirale navzgor. Smer nas je sprva vodila po lažjem svetu, nato pa smo prišle v osrčje rdečega stebra. Bila je čudovita skala, nenavadna, polna majhnih vdolbinic kot v lehnjaku, vendar trdna; od okolice se je ločila tudi po rožnati barvi.

Sredi stene smo zapustile rdeči pas in se vzpenjale po nekoliko težavnejši sivi skali navzgor, dokler nismo prišle spet nazaj v rdeči steber. Težja mesta, ki smo jih z nego-

tovostjo pričakovale, so bila za nami, ne da bi se tega prav zavedale. In že smo iz prijetnega hladu v steni stopile na sončen vrh. Neznani vrhovi so vsepovsod robili megleno obzorje. Sestopale smo po položnem grebenu na sedlo Sante Ane. Bile smo navdušene nad čudovito plezarijo in z Gito sva se odločili, da greva še enkrat v steno. Marija pa se je izročila soncu. Dneva je bilo še dovolj.

Ker je vstop v drugo smer precej daleč, pod njim pa je strmo snežišče, sva vstopili kar v steno in skušali po njej priti do prave smeri. Vendar je postajalo vse bolj strmo in na koncu sva se vzpenjali po dolgih navpičnih žlebovih. Potem sva le dosegli pravo smer in že sva bili pod ključnim mestom, izrazitim strehastim previsom. Desno od njega sva našli lep prehod in ugotovili, da to niti ni ključno mesto, da je bilo precej lažje, kot sva pričakovali. Skala je trdna, čeprav malo razčlenjena, in omogoča lepo plezanje. Kmalu sva spet dosegli sončen vrh. Ko se skupaj z Marijo vračamo proti bivaku, smo sproščene in vesele, gledamo kamenje pod nogami, pravi kristalčki so vmes, se ustavljamo in predajamo zadnjim popoldanskim žarkom, dokler se sonce ne skrije za grebene. Naslednji dan odidemo v koč pod Naranjom de Bulnes, lepotcem te gorske skupine. Nameravamo se vrniti še isti dan v Cabaño Verónico, a smo kmalu spoznale, da to ne bo mogoče. Marija se žrtvuje in se vrne po našo kramo. Odnokod se privlečejo ne-skončne sive megle. Z Gito se stiskava v kotu koče, opazujeva ljudi okoli sebe in obupujeva nad vremenom. Pri sosednji mizi se trije nekam odpravljajo. Vprašava in zveva, da nameravajo prav tja, kamor sva hoteli midve. Zaposiva s pelogdi in že sva nared, da greva z njimi. Marco, najbolj izkušen med njimi, prevzame vodstvo kolone. Uren je, drugi pa sopihamo za njim. Kar ugaja mi, da tudi druga dva, Lorenzo in José, sopihata kot jaz. Zgrešili smo pravo pot in zdi se mi, da našemu tavanju ni konca. Potem se kolona končno ustavi in odločimo se, da se vrnemo, ker smo za vstop že pozni. Nazaj grede se ustavimo ob velikem balvanu, kjer Lorenzo in Marco razkazujeta svoje plezalske sposobnosti, Gita pa zastopa naše barve. Ko se vrnemo v koč, se nekajkrat razkadi megla proti Naranju in vsi se nenadoma gnetejo med vrati. Nad nami drzno kipi visoka monolitna zahodna stena Naranja, ki je s tega mesta videti velikanska, navpična in popolnoma gladka.

Drugo jutro se zbudim z mirom v srcu. Slutim, da bom nekaj velikega doživela. Nemir raste, ko se bližamo steni. Tudi to jutro blodimo po megli in kot slepci sledimo Marcu. Kmalu smo pri vstopu. Ali tukaj? Zdi se mi nemogoče za moje plezalske sposobnosti. Potem se sprijaznim z usodo. Marco vpraša, če se hočeva navezati na njihovo vrv. Gita se odreže, da bova najprej poskusili sami in vesela sem njene odločitve, čeprav negotovost še visi v zraku. Najprej vstopi Lorenzo. Pleza po žlebovih, a mu ne gre. Včeraj je na balvanu plezal nemogoče stvari, tukaj pa piha v prste in se obotavlja. Marco se šali: »Zakaj pa Lorenzo sedaj nič ne govori?« V koči je namreč neprestano in zelo hitro govoril, da sva zgubili upanje, da bi ga lahko kaj razumeli. Lorenzo potem le izpleza. Marco se žlebovom ogne, nato pa še mladi José in že sva na vrsti midve. Gita se odloči za žlebove, malo pomišlja, potem pa je hitro čez. Ko grem za njo, kmalu spoznam, zakaj se je Lorenzo toliko časa obotavljal. Žlebovi tu niso samo strmi kot v Santa Ani, pač pa navpični ter mastni od megle in v roke se sproti »zаноhta«. Končno sem tudi jaz čez. Naprej je za spoznanje lažje, a navpičnost prav nič ne popušča. Kot pajki visimo v megli, navzgor ne vidiš nič, navzdol je le prepad naokrog pa je megla, megla... Plezanje mi postaja vse bolj prijetno, edino kar še moti, je mokra skala. Gita dohiteva zadnjega v zgornji navezi, se z njim pogovarja, vame pa vedno glasneje sili tiha lepa melodija. Nad nami se pričinja svetliti, skala se suši. Prevzame me neizmerno veselje in lahkotnost. Po zadnjih strmih žlebovih se pridružim ostalim. Je res že konec? Do vrha nas loči še amfiteater položnih žlebov in potem greben. Obsije nas megle, megle so se razkadile po vrhovih in pred nami je čudovit razgled. Neizmerna tišina in odmaknjenost v samotne višave nas prevzame.

Navzdol gre z dvema vrvema zelo hitro. Vsake toliko časa od spodaj zaslišim zategel Marcov klic: »Vilmaaa, bajaaa!«, se nasmehnem nenavadnemu pozivu in se spustim v globino. Kmalu smo pod steno. Vračamo se še isti dan, vendar nas ujame noč in megla, tako da pridemo v dolino šele naslednji dan. Tu smo še zadnjič vse tri skupaj, potem pa se vsaka po svoji poti odpravi domov. Tisti trije dnevi nepretrganega »štopanja« se neskončno vlečejo in potem minejo. A doma bi kar vzel nahrbtnik in šel nazaj. Dokler ne ugledaš spet znanih obrisov domačih vrhov, ki te zvabijo k sebi in ti dajo čutiti, da si spet doma.

30. 7. do 4. 8. 1981 smo se mudile v Centralnem masivu gorske skupine Picos de Europa (Kantabrijsko gorovje) Gita Vuga, Marija Sodja in Vilma Vrtačnik. Plezale smo v Picos de Santa Ana, 2596 m, Espolon rojizo, III/IV, 200 m in Cara oeste — IV/V, 190 m; Naranjo de Bulnes, 2519 m, cara sur, Directa de los Martines, IV/— V, 110 m.

IMELI SMO SREČO

STANKO SREŠ

»Fantje, zdaj se pa res moramo odločiti, kako bomo, kaj naj sploh naredimo. Tako več ne moremo tavati in krožiti. Bojim se za Tomažka, ves moker je že,« sem zaskrbljeno sitnaril, ko smo se spet ustavili in nismo vedeli kje sploh smo.

Malce prepozno smo se poslovili od Predjamskega gradu. Imeli smo težave že med Šmihelom in Stranami. Markacije so precej redke. Potem nismo našli prave smeri čez poseko malo nad Stranami. Vzpon zatem pa je bil čudovit. Vse je bilo v belem; lepa zimska idila je bila. Drevje je prekrito in upognjeno pod svežim snegom. Tudi markacije so prekrite in Dominik je imel kaj dela, da jih je izkopal in očistil. Noč se je hitro približevala.

Šest nas je: Vanek, Jože, Dominik, Feri, moj enajstletni sin Tomažek in jaz. Veselo in pogumno hodimo vse do mraka. V mraku pa se začno težave. Ne najdemo več poti, markacij ni in snega je kar precej. In tako na robu Nanosa na jasi malo prehitro zavijemo na desno v gozd. Na slepo tipamo in tavamo in iščemo pravo pot proti Vojkovi koči. Tudi RTV stolp se nam skriva nekje za gozdom. Kričim, a se nam nihče ne oglasi. Vse je tiho in temno na Nanosu, le tu in tam se iz doline zasvetijo luči skozi gosto drevje.

Zdaj smo spet na nekakšni jasi in treba se bo odločiti, kaj bomo storili.

»Dolgo ne moremo tako hoditi po tem globokem snegu. Mislim, da bo najbolje, če se vrnemo v Strane,« predlagam.

»Kaj pa če bi zakurili ogenj?« vpraša Jože.

»Da, nekaj moramo storiti,« se strinjata tudi Feri in Dominik.

»Jaz bi najraje legel in spal,« se oglasi Tomažek. Utrujen je, že skoraj štiri ure hodimo po čedalje globljem snegu.

Vanek pa ima še upanje in kar precej trme: »Jaz pa ne grem dol. Moram najti stolp in kočol!«

Kar naprej gre, potem pa naenkrat kliče: »Stari! Tu je neka pot. Pridite za menoj!«

Kot eden se obrnemo in v hipu smo pri njem. Res nekaj časa tako hodimo po globokem snegu, potem pot izgine.

Vanek se ustavi. Ne ve, kaj bi. Počasi se obrne na levo in zakriči:

»Dečki, rdeča luč! TV stolp se vidi skozi drevje.« Potem mrmra sam zase: »Ni še čas, ni še ura.«

Tudi vsi ostali opazimo stolp. Veseli smo kot mornarji, ko zagledajo rešilni svetilnik. Vsi smo spet polni moči, saj jo potrebujemo. Še skoraj celo uro se prebijamo gor in dol med gostim drevjem proti stolpu. Dominik, pa tudi Tomažek, nekajkrat grdo padeta v globok sneg.

Vse bliže smo pravilčno razsvetljenemu TV stolpu. Pred njim pa nas vabi kot iz bajke zasnežena in razsvetljena Vojkova kočica. Saj je že zadnji čas. Več kot pet ur že hodimo in končno smo pri peči v topli jedilnici. Sušimo mokre čevlje, nogavice in hlače. Vsem se svetijo oči po prestani preizkušnji.

»To je nekaj, tako prisluzen gorski cilj je kaj vreden,« se navdušuje Vanek.

»Žig z Nanosa si bom dal v okvir,« je zadovoljen Feri. In tako smo srečni vsi po vrsti. Vaneka pa vprašam: »Kaj si mrmral sam zase, ko si zagledal rdečo luč na stolpu?«

»Čisto na koncu sem bil z močmi. In že nisem vedel kaj bi, ko se je med drevjem zasvetila rdeča luč. Pa sem si dejal, da še ni čas, še ni prišla ura, da odneham. No, zdaj pa sem utrujen, gremo spat in spali bomo jutri do desete,« že čisto zaspano govori Vanek in kar zadremlje pri peči.

Torej je zadnji čas, da gremo počivat. Vsi smo zelo utrujeni in hitro zaspimo.

* * *

Čeprav smo se zvečer zmenili, da bomo dolgo spali, se vendar že zgodaj zbudimo.

»Včeraj je nekdo kopal debel krompir,« sem se oglasil. To je namenjeno Vaneku.

»Debel liplanski krompir je nekdo pobiral iz snega.« Lipa je vasica v Prekmurju, kjer pridelujejo najdebelejši krompir.

»Včeraj smo imeli res srečo,« priznava Dominik. In tako se vsi spravimo na Vaneka. Hvaležni smo mu za vztrajnost in trmo. »Ja, s tem liplanskim krompirjem, ste me pa res našli,« se smeje brani Vanek, ponosen, da nas je spravil pod streho, ko smo že bili precej utrujeni in naveličani sinoči. Grem v jedilnico po Dominikove hlače — samo ene je imel s seboj. Že je zakurjeno in toplo. Naše stvari so že precej suhe, le čevlji so še vlažni.

»V jedilnici je že toplo,« povem svojim fantom, ko se vrnem. Hitro so vsi pokonci, oblečeni in pri topli peči.

Potem pa gremo v prekrasen sončen dan. Zaletava se zmerna burja. Lepo je, a tudi precej mrzlo. Nanos se nam oddolži za včerajšnje težave s prelepim razgledom na Kras in morje. Tržaški zaliv je čisto blizu. Fantje so očarani. Čez Vipavsko dolino in Furlansko ravnino pa se v daljavi belijo vršaci Alp.

Dolgo se razgledujemo z roba nad cesto, ki se zvija globoko pod nami proti Vipavi. Vendar nas mrzla burja vztrajno priganja. Gremo mimo razpadajoče cerkvice sv. Jeronima — škoda, da nihče ne skrbi zanjo — dol proti Razdrtemu. Snega je čedalje manj. Srečni hodimo z novo izkušnjo — pozimi so dnevi izredno kratki, v snegu in ponoči pa je pot lahko povsem drugačna.

PROTI GORAM

MARJA KEMPERLE

Skozme valovi govorica mojih gora, razumem jo, čuvam jo kot dragocen kristal, ker jo potrebujem kot kruh. V teh dneh, ko so me zajeli okovi časa, jo potrebujem bolj kot kdajkoli. Ko lahko le skozi zasteklena okna zrem proti beli verigi na obzorju, si jih priključim v spomin — vse tiste koticke v gorah, kjer je vsakič ostalo del mene, vse tihe skalne vršace, kjer je z menoj toliko obrazov mojih prijateljev... In takrat zavalovijo v meni, vsakič znova, čisto in jasno... Zrasla sem z naravo, z gozdovi, polji in vetrovom in toliko mojih korenin se je razraslo z gorami, da jih ni moč izrjaviti.

Sobotno jutro se je razlilo čez dolino. Med belimi oblaki na nebu so se svetlikali drobni koščki modrega neba. Po njih sodeč bi se lahko tudi zjasnilo. Ali pa tudi ne... Kdo bi vedel, če se bo napoved iz radia res izpolnila. Pa saj ni važno. Midva greva nekam, malo višje ven iz mestnega vrveža, nekam v gore... Danes, ko sem končno spet prosta.

»Kam greva...?« Spogledava se.

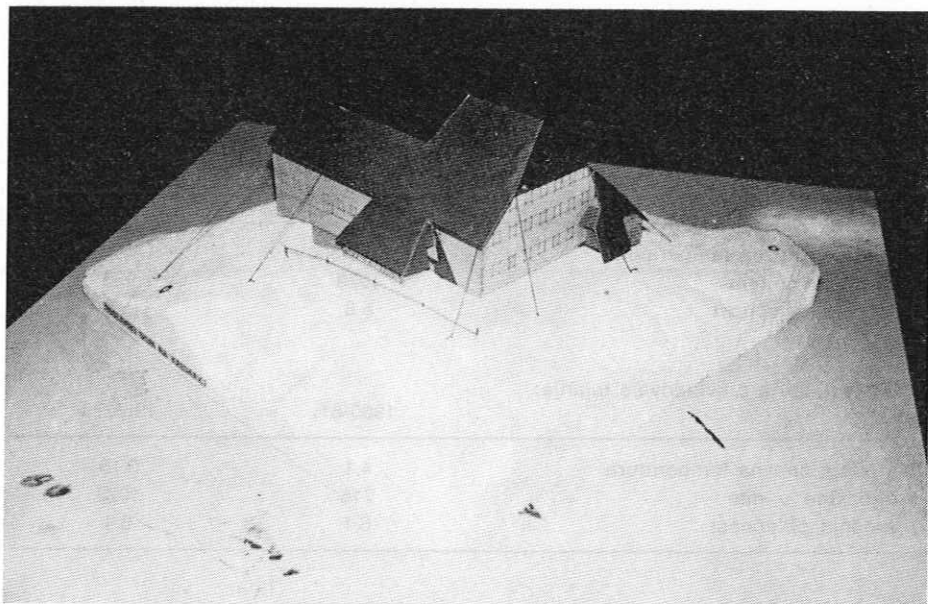
»Šla bi na Storžič. Že tako dolgo nisem bila v tistem koncu...« In že se peljeva proti Kranju. Pogled nama uhaja skozi okno, čez polja, tja, kjer bi morale biti gore. Ni jih videti. Neka čudna megla se vlači tam okoli. Nenadoma se pojavijo kapljice na steklu. »Kaj je zdaj to, dež...?« Silen veter se zakadi v najin fičko, vrtinči listje po cesti in ga žene visoko v zrak. V Kranju sva že, tja proti Kamniškim pa je vse črno, le neke daleč na SZ je čisto majčken čudovit košček modrega neba. Modro nebo me vedno navdaja z optimizmom. Da bi obupala nad ciljem, sploh ni govora. V Kranju se ustaviva za nekaj minut in ko prideva iz Globusa, naju kar zaščemi v oči. Sonce sveti in nebo je čudovito modro. Kočna in Grintavec naju pozdravljata in Storžič se je že izkopal iz črnine. Torej je bila le kratka nevihta. Z usti do ušes že driva (po nekaj najbolj potrebnih povpraševanjih in poizvedovanjih) proti Preddvoru. Vse bliže sva goram. Potem hodiva med drevesi, klepetava, se smejiva... Vse je tako preprosto: Drevesa in ptice, ki prhutajo, razigrano žuborenje potočka in najine besede...

Na Kališču popijeja čaj, fotografirava čudovito zamrznjeno korito pred kočo, potem pa zakorakava proti vrhu, čeprav je ura že skoraj tri. Na sedlu brije veter, tudi po poti naprej naju spremlja, da sva si morala nadeti kape in anorake. Ob štirih sva že na vrhu. Čudovit razgled je na vse strani. Sami vrhovi, globoko pod nama pa so doline. Tako neizmerno svobodno se počutim...

Sonce je že nizko, kmalu bo zdrsnilo za Julijce. Počakala bi, da bo zašlo, pa morava še danes v dolino. Pa še veter vedno bolj leze pod obleko. Ko se mi »zanoihta«, se spustiva z vrha.

Pa nama je žal, saj se pobočja Kočne in drugih vrhov šele začnejo barvati. Od zahoda lezejo težki črni oblaki. V poljubu s soncem zlato zažarijo. Rožnata barva sosednjih vrhov je vedno močnejša. Ko hodiva s sedla proti Kališču, se vsakih nekaj korakov ustaviva. Nemo strmiva proti obzorju, za katerim zahaja sonce. Ob takih trenutkih človek nima besed. Prelestna igra narave je vse lepša. Stala bi, stala in gledala in se spojila z obzorjem. Pa morava naprej, navzdol, v dolino, nad katero že lega večerni mrak.

Hodiva, hodiva in se ozirava: proti ožarjenemu obzorju, proti vrhu, ki je ostal v najinih očeh. V dolini pa se začno počasi prižigati drobne lučke.

Maketa prenovljenega Triglavskega doma na Kredarici

Foto Dokument. PV

TRIGLAVSKI LEDENIK 1980/81

IVAN GAMS

Planinski vestnik večkrat poroča o spremembah v obsegu ledenikov v Alpah in drugih gorovjih po svetu. Dr. France Bernot bralce že vrsto let marljivo obvešča, kakšno je bilo vreme v zadnjih mesecih na naši najvišji meteorološki postaji, na Kredarici, ki je tik ob ledeniku. Za marsikaterega bralca PV zato morebiti ne bo nezanimivo vedeti, kakšne so novejšje spremembe na tem našem največjem ledeniku (poleg njega imamo v SR Sloveniji samo še krniški ledenik pod Skuto). O starejših spremembah smo v PV (1957, XIII, št. 4) že poročali (»Deset let opazovanja Triglavskega ledenika in začetek opazovanja brezna ob njem«). Odtlej je Geografski inštitut Antona Melika SAZU nadaljeval vsakoletno ugotavljanje sprememb, a je o njih poročal samo v Geografskem zborniku. V njem smo zasledili tri pregledne in sicer v zvezkih iz let 1955, 1965 in 1976.

Tu bo govora o spremembah, ki so nastale med zadnjima dvema opazovanjema, med 18./19. septembrom 1980 in 8./9. septembrom 1981. Da bi ugotovljene spremembe laže uvrstili na pravo mesto, povejmo, da se je ledenik v ledeniškem letu (v našem primeru od septembra do septembra) dve leti poprej, to je 1978/79, s svojimi spodnjimi snežišči občutno razlezel s poševne police pod grebenom Veliki—Mali Triglav po robnih Triglavskih podih, zlasti po ulegnini pod Glavo, ki se končuje nad severno triglavsko steno. V razmeroma hladnem poletju 1980 se ni bistveno skrčil. Sledil je razmeroma toplel september 1980 (srednja mesečna temp. $5,4^{\circ}$, dolgoletna pa $3,8^{\circ}$ C), ki je za mesec dni podaljšal tajalno dobo na ledeniku. Oktobra se je temperatura držala še precej nad 0° ($+2,8^{\circ}$, dolgoletna $+0,3^{\circ}$), toda v prvi dekadi novi sneg ni več skopnel. November in december sta bila temperaturno v dolgoletnih okvirih in ledenik se je, kot običajno, redil. Kopičenje snega na ledeniku se navadno nadaljuje do maja. Ta je sicer malo toplejši od oktobra (v letu 1981 $0,0^{\circ}$ C, kar je tudi dolgoletni povpreček), toda majsko sonce je občutno toplejše od oktobrskega. Po višku konec aprila sneg na ledeniku zato v maju že upada, vsaj v spodnjem delu. Bolj kot po temperaturah pa je bilo prvo četrtletje 1981 izjemno glede padavin. Skoraj jih je bilo za 234 mm, v letih 1956—1975 pa 437 mm. Poletni meseci 1981 so bili nadpovprečno topli (s srednjo temperaturo $6,4$, v primerjavi z dolgoletno $4,9^{\circ}$), padavin pa ni bilo veliko. Skupaj je padlo le 430 mm, navadno pa je padavin 688 mm. Junij in avgust sta bila nadpovprečno radodarna tudi

s soncem, ki poleti odločilno kroji usodo ledenikom. To ve vsak planinec, ki je v vročem poletnem dnevu prisluhnil šumenju potočkov na ledeniku. Ob delu na ledeniku v začetku avgusta 1980 sem opazil, da je ob takem vremenu ledeniško površje v enem tednu upadlo za 80 cm.

Če zdaj spravimo omenjene podatke z meteorološke postaje na Kredarici (2514 m) v tabelo, dobimo te-le povprečke.

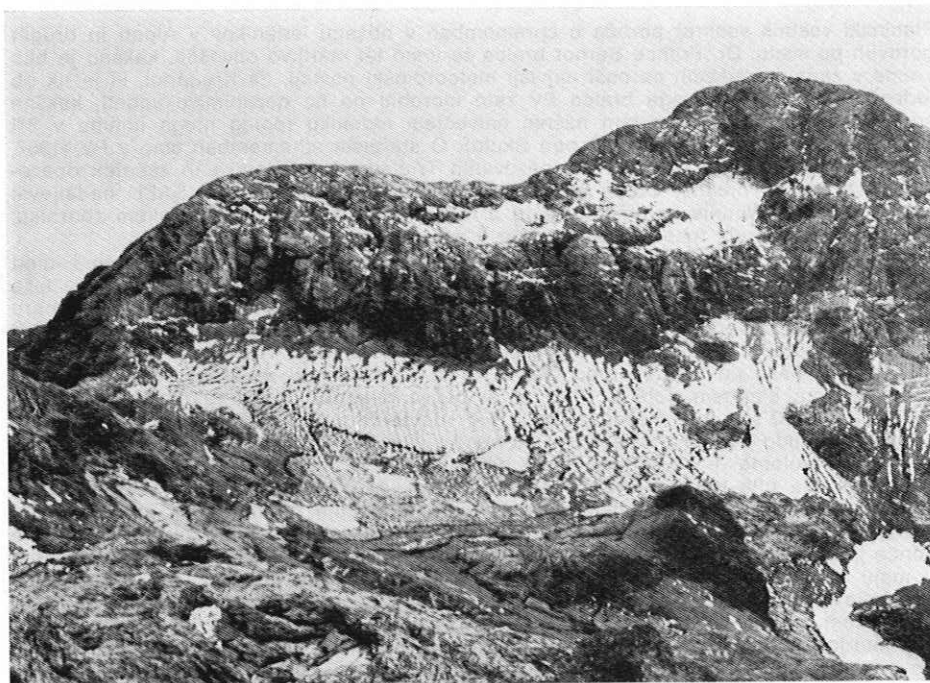
Meseci, ko je ledenik naraščal (od začetka oktobra do konca aprila:

	1980/81	1956/75
srednja dnevna temperatura	— 5,5	— 5,55
padavine v mm	1079	933
srednja oblačnost	5,8	5,8
Meseci, ko je prevladovalo tajanje:		
	1980/81	1965/75
srednja dnevna temperatura	4,1	3,15
padavine v mm	716	1023
srednja oblačnost	6,1	6,4

Skratka, v ledeniškem letu 1980/81 je bilo poletje bolj toplo in sončno kot navadno, zato je ledenik do jeseni 1981 upadel. Skrčil se je jezik snežišča po ulegnini pod Glavo, rahlo pa se je znižal tudi zgornji ledeniški rob. Ledenik pa je ostal vkljub temu večji, kot je bil konec petdesetih let. V PV 1957 smo zapisali, da je v petdesetih letih obseg ledenika nihal med 13 in 18 ha. Takrat smo obseg ledenih gmot še lahko izmerili, ker ledenikovega spodnjega roba še ni prekrivalo poletno snežišče. V sedemdesetih letih je bilo vedno več primerov, ko zaradi snežišča robu ledenika nismo mogli ugotoviti. Bila so že leta, ko led domala vse poletje ni pogledal izpod snega.

Triglavski ledenik 9. 9. 1981. Bele lise na njem so novozapadli sneg

Foto I. Gams

Poleti 1980 smo v dveh smereh, v zgornji in spodnji tretjini ledenika, vsadili modro obarvane kamne, velike za močno pest. Po letu dni smo ugotovili, da so se najbolj premaknili navzdol po ledeniku v spodnji vzhodni tretjini in sredi zgornje tretjine (največ do 3,5 m). S podlago vred so se najbolj premaknili tam, kjer je površje najbolj strmo. Septembra 1981 (soopazovalca sta bila dr. Milan Šifrer in asistent K. Natek) smo izmerili tudi prečni profil. Uvideli smo, da je ledenik, v primerjavi z petdesetimi leti, na zgornjem robu bolj strm in višji. Pod Malim Triglavom je zgornji rob ledenika zakril markacije, ki smo jih pred tremi desetletji naslikali na steno. Toda po sredini ledenika je površina upadla. Izginila je poprejšnja nabrekliina. Zdaj se strmec površja dokaj enakomerno zmanjšuje — od okoli 39° ob zgornjem robu do okoli 11° na spodnjem robu ledenika-snežišča.

Septembra 1981 smo pričeli meriti tudi gostoto snega in ledu. Na našo nesrečo je teden dni pred našim prihodom zapadlo nekaj snega. Opoldansko sonce ga je ob lepem vremenu prepajilo s snežnico, zato je ob naših meritvah imel že gostoto okoli 0,3 in več. Led je bil dostopen le pod snegom in na robovih ledenika in njegova gostota je bila med 0,90 in 0,97 kg/dm³. Tako gostoto pa ima tisti led, ki je nastal iz snega, potem ko ga je večkrat prepajila snežnica in je bil izpostavljen zmrzovanju. Nismo zabeležili gostote 0,85—0,85, ki je značilna za višje in večje ledenike, kjer diagenozo snega opravi predvsem teža vrhnjih ledenih gmot. Tak led je tudi svetlejši od tega na Triglavskem ledeniku, ker ostaja v njem več zračnih mehurčkov.

V teh razločkih se kaže posebnost lege Triglavskega ledenika. Za alpske razmere je nadpovprečno nizek, med 2400 in 2560 m, padavin pa je izredno mnogo. Koliko snega pade v povprečnem letu, ne vemo točno. S postaje na Kredarici ga veter sproti odnaša in ga namerijo premalo. Meteorologi so zadnja leta postavili snegomer tudi na spodnjem kraju ledenika, kjer tudi ne moremo računati na enakomerno snežno odejo. Na zgornji del pa se sneg naleti še s severnega ostenja Velikega in Malega Triglava. Od konca septembra do konca aprila pade na Kredarici (1956—75) skupaj 933 mm padavin, kar daje čez deset metrov rahlega, svežega snega.

Skladna s tako posebno lego je tudi sestava in tvorba ledu. Pri višjih in večjih ledenikih traja spreminjanje snega v led zaradi teže vrhnjih gmot desetletja in stoletja. Na Triglavskem ledeniku pa poletno sonce, ob razmeroma višjih zračnih temperaturah, hitro raztaplja površinski sneg in snežnica ne more uhajati v razpoke, ker jih že dve desetletji tudi v zgornji tretjini domala ni več. Odteka po površini ali v snegu, ki ga premoči. Ko ponoči zmrzne, doseže led gostoto vodnega ledu. Ledeniška gмотa se zato hitreje obnavlja kot v drugih večjih in višjih ledenikih. Hitreje se tudi odziva na vsakoljetne klimatske spremembe. Zavoljo tega pa je redno ugotavljanje sprememb še toliko pomembnejša.

Množica cicibanov-planincev je bila v gosteh pri svojih planinskih vrstnikih v otroškem vrtcu v Jelšanah. Za zaključek so vrli mladi planinci šli na sprehod na bližnji Božični vrh. Tovarišice vzgojiteljice so jih med potjo opozarjale na pazljivo hojo in na planinske markacije, ki so jih dan pred tem prav na gosto narisali pionirji. Čez čas pa se oglasi mala Alenka:

»Tovarišica tam je še ena stabilizacija!«

Zapisal Vojko Čeligoj

STOPNJA VKLJUČEVANJA TELESNOVZGOJNIH PEDAGOGOV V IZLETNIŠKO IN PLANINSKO DELOVANJE NA OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH

SILVO KRISTAN

Uvod

V letu 1979 je bilo v planinsko organizacijo včlanjenih 27 743 učencev osnovnih šol in 17 248 mladincev (dijaki srednjih šol in študenti). Verjetno je večji del mladega članstva pripisati posredovalni vlogi šole. Čeprav število včlanjenih še ne govori o obsegu in kakovosti planinskega delovanja teh mladih članov, pa vendarle kaže na naravnost šole.

Temeljno planinsko vzgojo je republiški komite za vzgojo in izobraževanje ovrednotil kot del splošne izobrazbe in vzgoje in priporočal osnovnim in srednjim šolam, da v okviru svojega vzgojno izobraževalnega programa ustanovljajo planinske skupine in pospešujejo planinsko delovanje.

Čeprav izletništvo in planinstvo presega zgolj telesno dejavnost, prevladuje mnenje, da temeljna planinska vzgoja šteje predvsem v delovni krog telesnovzgojnega pedagoga, ki naj bi s smotrnim povezovanjem učiteljev naravoslovnih in družbenih predmetov skrbel za ustrezno strokovno raven tega delovanja.

Učni načrt telesne vzgoje ne daje natančnih in oprijemljivih smernic za izletniško in planinsko delovanje na šolah. Takšen učni načrt telesnovzgojnih pedagogov ne obvezuje dovolj, da bi ustrezno negovali ta izsek telesne in obče kulture.

Po površni vnaprejšnji oceni se telesnovzgojni pedagogi ne vključujejo preveč zavzeto v izletniško in planinsko delovanje na šolah. Da bi ugotovili resnično stanje, smo anketirali 112 slušateljev I. letnika visoke šole za telesno kulturo. Anketiranci so obiskovali osnovno šolo v 52 večjih in manjših krajih v SR Sloveniji, srednjo šolo pa v 22 krajih. Čeprav ne gre za naključno izbran vzorec, je mogoče pričakovati informacije, ki se ne razlikujejo bistveno od resničnega stanja na celotnem območju SR Slovenije.

Vprašanja in odgovori

55 % vprašanih (62) je odgovorilo, da je na osnovni šoli, ki so jo obiskovali, v okviru interesne dejavnosti, delovala planinska skupina. Te smo vprašali:

Kdo je bil pobudnik oziroma vodja planinske dejavnosti na osnovni šoli?

- 38 % — pedagog, ki ni bil učitelj telesne vzgoje
- 26 % — ne vem
- 15 % — učitelj telesne vzgoje
- 13 % — planinsko društvo (zunanji sodelavec)
- 4 % — nepedagoški delavec šole
- 4 % — učenci

Iz odgovorov je mogoče povzeti, da telesnovzgojni pedagogi niso poglavitni pobudniki planinskega delovanja na osnovnih šolah. Največji delež pri uresničevanju planinske dejavnosti na osnovnih šolah imajo pedagogi, ki niso strokovnjaki za telesno vzgojo. Iz prakse vemo, da so to neorganizirani ljubitelji narave in izletov, večkrat pa tudi organizirani predstavniki krajevnih planinskih društev. Preseneča kar 26 % odgovorov, ki zatrjujejo, da ne vedo, kdo je bil vodja planinske dejavnosti na šoli. Vzrok za to je gotovo iskati v zaprtosti planinske skupine, v premajhni dejavnosti ali premajhni propagandi. Delež planinskih društev je manjši kot navadno mislimo, še vedno pa je spodbuden glede na delež telesnovzgojnih pedagogov.

68 % vprašanih (76) je odgovorilo, da je na srednji šoli, ki so jo obiskovali, v okviru interesne dejavnosti, delovala planinska skupina. Tudi tem smo postavili vprašanje:

Kdo je bil pobudnik oziroma vodja planinske dejavnosti na srednji šoli?

- 42 % — pedagog, ki ni bil učitelj telesne vzgoje
- 24 % — dijaki
- 14 % — učitelj telesne vzgoje
- 12 % — planinsko društvo (zunanji sodelavec)
- 7 % — ne vem
- 1 % — nepedagoški delavec

Delež učitelja telesne vzgoje pri organizirani planinski dejavnosti je tudi na srednji šoli zelo majhen. Delež pedagogov, ki niso strokovnjaki za telesno vzgojo, je na srednji šoli še večji kot v osnovni. Preseneča visok odstotek dijakov, ki nastopajo kot pobudniki ali vodniki izletov. Ta odstotek je skoraj še enkrat večji, kot je delež učiteljev telesne vzgoje. Verjetno gre za delovanje mladinskih vodnikov, ki jih izobražuje planinska organizacija. 94 % vprašanih (105) je v zadnjem letu namenilo izletništvu oziroma planinstvu 5—20 dni. 8 % teh je navdušil za to učitelj telesne vzgoje.

41 % vprašanih (46) se je že povzpelo na Triglav. Pobuda učitelja telesne vzgoje je bila za to odločilna v 2 % primerih.

Glede na to, da učni načrt telesne vzgoje ne obvezuje dovolj telesnovzgojnih pedagogov za delovanje v tej smeri, je kakršnokoli njihovo delovanje pripisati predvsem osebni nagnjenosti. V tej luči je treba gledati tudi zbrane podatke, da se je pri telesni vzgoji v osnovni šoli seznanilo s planinsko dejavnostjo 10 % vprašanih, v srednji šoli pa 6 %.

Zaključek

Glede na opravljeno anketo je mogoče ugotoviti, da telesnovzgojni pedagogi niso poglavitni pobudniki planinskega delovanja na osnovnih in srednjih šolah v SR Sloveniji. Ugotovitev dovoljuje oceno, da največ 15 % telesnovzgojnih pedagogov posveča tej vzgojni dejavnosti ustrezno pozornost. Glede na družbeno vrednotenje izletniškega in planinskega delovanja ta odstotek ne moremo oceniti zadovoljivo. Dva do trikrat večji je delež pedagogov drugih vzgojno izobraževalnih predmetov. V srednji šoli je celo delež dijakov skoraj še enkrat večji od delovanja učiteljev telesne vzgoje.

Čeprav ni bil namen ankete odkrivati vzrokov za takšen ali drugačen delež telesnovzgojnih pedagogov pri usmerjanju otrok in mladine v izletniško in planinsko dejavnost, ni mogoče mimo razmišljanja, kaj omogoča navedene ugotovitve. Gotovo je vzrokov več. Naj navedemo nekatere možne dejavnike:

— Učni načrt telesne vzgoje ne obvezuje telesnovzgojnih pedagogov dovolj, da bi izletništvu in planinstvu posvečali ustrezno skrb;

— izletniška in planinska dejavnost se razvijata predvsem v prostih dnevih (sobote, nedelje, počitnice, prazniki), ki so jih pripravljeni žrtvovati le največji ljubitelji in privrženci;

— bojazen pred veliko odgovornostjo;

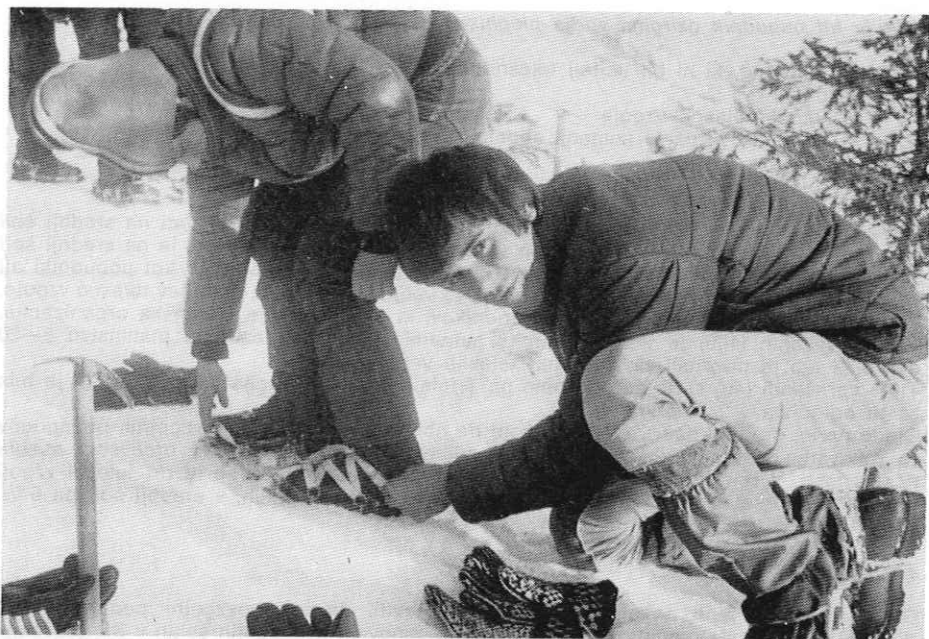
— neustrezno materialno vrednotenje strokovnega dela v tej interesni dejavnosti v primerjavi z vrednotenjem strokovnega (trenerskega) dela v drugih športnih zvrsteh ali drugih interesnih dejavnostih (plesni krožek, šolski pevski zbor, likovni krožek itn.);

— precej telesnovzgojnih pedagogov ima poglobljeno izobrazbo v različnih tekmovalnih športnih zvrsteh in svoj prosti čas namenjajo tej zvrsti (kjer so po pravilu tudi bolje nagrajeni za svoje strokovno delo).

Vse to so seveda domnevni vzroki, ki jih bo morala identificirati in razvrstiti povsem ločena raziskava. Šele na temelju teh ugotovitev bo mogoča ustrezna družbena akcija.

Cicibani-planinci se z velikim veseljem in pričakovanjem odpravljajo na planinske izlete. Tovarišice vzgojiteljce jih redno poučijo že dan pred izletom, kako se morajo pripraviti. Da bo »domača naloga« popolna, si po navadi vzamejo s seboj tudi sok za žejo. Ko se je Tomaž vrnil z izleta na bližnjo vzpetino Gradišče, je navdušeno pripovedoval: »Ko smo prišli na vrh, smo zavriskali, zapeli pa se razgledovali in igrali. Potem smo pojedli in popili domačo nalogo!«

Zapisal Vojko Čeligoj

Na zimskih pohodih sodijo med obvezno opremo, poleg cepina — tudi dobre dereze ... Foto Dokument. PV
(Iz »Zimske šole« PD RTV Ljubljana)

društvene novice

V SPOMIN NA FRANCA LOZEJA-MARKA

Ob njegovi 70-letnici se ga je v PV št. 5/1977 s toplo besedo spomnil njegov prijatelj in planinski tovariš Alfred Hvala. Njegovo življenjsko pot uokvirjata datuma 17. 12. 1906 in 26. 10. 1981. Nekaj tednov mu je manjkalo do 75, let, ko se je za vedno poslovil. Doma je bil v Podragi na Vipavskem. V 1. svetovni vojni, ko je bil oče na fronti, je doma ostala mati s sedmimi otroki. Najstarejši med njimi je bil naš Franc, zato je zanj ostalo tudi največ dela. Do spomladi 1924. leta se je pri očetu potem izučil za zidarja, kar je že bil tudi njegov ded. Do maja 1931 sta potem z očetom zidarila po Vipavskem in bližnjih kraških vaseh. 1926. leta je odslužil vojaščino v ital. vojski. Od maja 1931 do konca 1934. leta je delal pri zidarski firmi Tomažič v Ljubljani.

1935. leta je postal v Podragi samostojen zidar. Dnevni »šiht« je trajal 10 ur, pa si je še našel čas, da je zgradil hišico na robu vasi. Oktobra 1935. leta se je poročil z Ivanka Pestelj, brhkim dekletom iz Podrage, ki mu je postala zvesta življenjska družica skozi vse trdo in delavno življenje. Do decembra 1942. leta mu je rodila 6 otrok, od katerih pa sta dva kmalu umrla.

Narodnoosvobodilno gibanje je že 1941. leta tudi v Podragi vključilo prve zaupnike in aktiviste OF. 1942. leta je med njimi že tudi Franc Lozej. Februarja 1943. leta so Italijani mobilizirali tudi može njegovega letnika. V Podrago so prišli kar s kamionom ponje. Franca tedaj niso več dobili. Doma se jim je skril

in naslednjega dne odšel v partizane, s katerimi je že vso zimo tesno sodeloval. Karabinjerji in kvestura v sosednjem Šent Vidu (sedaj Podnanosu) so se spravili nad njegovo ženo Ivanko s štirimi otroki, od katerih najstarejši še ni imel 5 let. S stalnimi zasliševanji in preiskavami so jo živčno strli. Hudo je obolela in bila od junija 1943. do julija 1945. leta v Gorici v bolnišnici. Za otroke je med vojno skrbela njena sestra. Kot ilegalec in aktivist Vipavskega okrožnega odbora OF je Franc dobil ime Marko. Seveda je bil najbolj uporaben kot zidar. V Podragi in bližnji okolici je za potrebe Vipavskega okrožja zgradil kakih 14 bunkerjev — zemljank za ljudi, in skladišč za razno opremo ali hrano. Decembra 1943. leta sta z Vencem Vidrihom v Podragi v neki hiši uredila ciklostilno tehniko »Javornik«, ki je kasneje dobila uradno ime »Tehnika G-36«. Tisto zimo je Franc to tehniko tudi vodil. Seveda je kot okrožni aktivist imel še druge naloge.

Poleti 1944. leta so bili moški, ki so bili dotlej aktivisti (v okrajnih in okrožnih odborih), premešчени v partizanske enote. Med temi je bil tudi Franc Lozej-Marko; postal je politični komisar v 3. bataljonu Gregorčičeve brigade (17. SNOB). Jeseni 1944 je bil na isto dolžnost premeščen v Prešernovo (7. SNOUB) in spomladi 1945. leta v Gradnikovo brigado (3. SNOUB); z njo je v Trziču pri Trstu dočakal osvoboditev.

Ne zato, ker je bil zidar, ampak zato, ker je bil marljiv, delaven kot mravlja in pošten kot »zlata vaga«, so ga takoj ob osvoboditvi razporedili na delo za obnovo porušene domovine. Od maja 1945. do maja 1946. leta je bil upravnik bivše Rizzattove žage v Ajdovščini. Vodja tehnične baze pri OBLO (Oblastni ljudski odbor) v Postojni je bil od junija 1946. do februarja 1947. leta. Potem je bil pri Zidgradu v Postojni do 15. 3. 1949. leta. Spet na sedežu OBLO v Postojni od marca 1949. do 31. 3. 1950. leta. Delovodja pri gradb. podjetju »Soča« je bil od 1. 4. 1950. do 31. 10. 1950. leta. Pri Mestnem LO Postojna je bil od 1. 11. 1950. do 31. 1. 1952. leta. Upravnik Goriških vodovodov je postal 1. 2. 1952, kjer je bil kot direktor tega podjetja 31. 12. 1962. upokojen. V Novi Gorici je torej živel in delal od februarja 1952. leta do smrti.

Po vojni sta z ženo Ivanko dobila še dva sina, tako sta imela hčerko in pet sinov. Poskrbel je, da so za upravo Goriških vodovodov zgradili primerno stavbo in potem še delavnice. Šele januarja 1953. leta je v Novi Gorici dobil zasilno stanovanje, da je mogel vzeti ženo in otroke k sebi. Na Grčni si je začel graditi hišo, v katero se je z družino vselil 15. 1. 1956. leta. Kot upravnik in kasneje direktor Goriških vodovodov je seveda imel za prvo nalogo obnoviti vodovodno omrežje in ga predvsem usposobiti za rastočo Novo Gorico. Pri tem tudi ni pozabil na podeželje. Mnogim vasem je pomagal do vodovoda in tako je poskrbel tudi za domačo vas Podrago.

Ko je bil še v Postojni, se je 1949. leta vključil v gradbeni odbor za postavitev Vojkove koče na Nanosu. To lepo kočo so slovesno odprli avgusta 1949. leta. Pri tej planinski gradnji ima gotovo veliko zaslug prav Franc Lozej, ki je tu zidaval in organizacijsko kar največ pomagal. S kasnejšimi preureditvami je iz te koče postal sodoben planinski dom. 1953. leta je prav tako aktivno sodeloval pri postavitvi barake pri Katarini pod Gabrijelom. Tako je nastal planinski mladinski dom Kekec nad Novo Gorico. Na istem mestu so planinci zgradili današnje gostišče »Kekec«, ki je bilo slovesno odprto 29. nov. 1959. leta. Spet je bil Franc Lozej tisti, ki je po organizacijski strani in kot zidar veliko pomagal, da je bila gradnja uspešna. Leta 1968 so v Podragi odkrili spomenik vaščanom, ki so padli in umrli v boju za svobodo. Tudi ta spomenik je Francetovo delo.

MDO Primorske je že novembra 1971. leta sklenil ustanoviti pripravljalni odbor za zgraditev doma pri Krnskem jezeru. Od jeseni 1974 do maja 1976 je bil predsednik tega odbora Franc Lozej-Marko, ki je veliko storil, da se je gradnja končno začela. Spomladi 1976. leta je PD Nova Gorica iz Francetovih rok prevzelo to veliko gradnjo, ki jo zdaj uspešno vodi.

Za aktivno udeležbo v NOB in za prizadevno delo je dobil medaljo za hrabrost, dva reda hrabrosti, red zaslug za narod s srebrno zvezdo, red bratstva in edinstva s srebrnim vencem, red dela z zlatim vencem, red republike z bronastim vencem in zlati znak Planinske zveze Slovenije.

Organiziran planinec je bil od 1949. leta dalje. Nad 20 let je bil član upravnega odbora PD Nova Gorica in vmes v eni mandatni dobi tudi predsednik društva. Bil pa je tudi dober lovec, ki je v zadnjih letih svojega lovskega članstva predvsem skrbel za krmo divjadi. Bil je tudi naročnik Planinskega vestnika in Lovca.

S polnim pomenom besede je potrdil in izpolnil Gregorčičevo naročilo, ko je zapisal: »Ne samo, kar velewa mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!«

Ciril Zupanc

RUDIJU KERNU V SPOMIN

Rudolf Kern

Minilo je že več mesecev ko smo na zadnji dan prvomajskih praznikov izvedeli za žalostno novico, da je pri povratku s planin (Komne) v hudi prometni nesreči, star 74 let, umrl naš dolgoletni planinski tovariš, član, odbornik in član gradbenega odbora za vzdrževanje postojank Planinskega društva Ljubljana-matica Rudi Kern.

Rudijeva življenjska pot se je pričela leta 1907 v Ljubljani, v delavsko-železničarski družini. Že v mladih letih je občutil pomanjkanje in spoznal to, kar mu je bilo za vodilo vse življenje, da je mogoče priti do uspeha samo z zagrizenostjo in s trdim delom.

Tehniško srednjo šolo elektro stroke je zaključil v Ljubljani in se leta 1931 zaposlil pri kranjskih deželnih elektrarnah (KDE), kjer je do leta 1946 opravljal naloge, ki jih je pionirjem elektrifikacije podeželja narekovala izgradnja visoko napetostnega omrežja. Po osvoboditvi je nadaljeval delo v elektro gospodarstvu Slovenije, kjer je opravljal naloge vodje odseka za obratovanje omrežja. Elektro gospodarstvu je ostal zvest do upokojitve leta 1968 in še več let potem kot zunanji sodelavec.

V planinsko organizacijo se je vključil že leta 1927. V Planinskem društvu Ljubljana-matica je vestno

opravljal odgovorne naloge. Bil je dolgoletni odbornik in član gradbenega odbora za vzdrževanje planinskih postojank Komna, Savica, Sedmera jezera in Kredarica. Rudi je bil pobudnik, graditelj in po potrebi tudi vzdrževalec daljinovoda in tovarne žičnice na Komno. Tudi zadnje dneve, ko je preživel z ženo prvomajske praznike na Komni, je to izkoristil za urejanje problemov pri rekonstrukciji žičnice.

Za svoje delo v planinski organizaciji je prejel več priznanj:

— 1969 zlati častni znak Planinske zveze Slovenije za dolgoletno požrtvovalno in uspešno delo v planinski organizaciji;

— 1977 zlati častni znak PD Ljubljana-matica za nepretrgano 50-letno članstvo v planinskem društvu.

Kako aktiven je bil kot planinec naš Rudi, naj pove podatek, da je bil, kljub svojemu odgovornemu delu v elektro gospodarstvu, več kot 60-krat na Triglavu, zadnjikrat leta 1980; 61 let star je bil na Mont Blancu. Ljubezen do planin je vcepil tudi svojim sinovom in v zadnjih letih tudi vnukom.

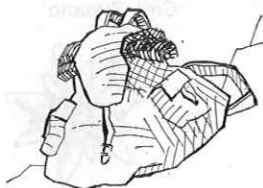
Marsikateri mlajši obiskovalec planinskega doma elektro gospodarstva na Krvavcu ve, da je tudi tu vloženega dosti njegovega truda in naporov. Bil je graditelj, dolgoletni gospodar in po potrebi tudi vzdrževalec.

Velike so njegove zasluge tudi za razvoj rekreativnega športa v Elektrogospodarstvu. Bil je pobudnik, ustanovitelj in dolgoletni predsednik Zveze sindikalnih športnih aktivov Elektra.

Vem, da je marsikatera njegova aktivnost ostala nezabeležena, ker pri tako vsestranskem in neutrudnem aktivnem življenju tudi ni mogoče vsega zajeti. Morda se bo marsikdo, predvsem mlajši planinec, ki Rudija ni poznal, vprašal, kako je vse to zmozel. Tudi mi, njegovi starejši sodelavci, smo se prav to pogosto spraševali. Toda dejstvo, da je to zmozel, je dokaz, kaj je možno doseči, če so delovne navade in občutek za odgovornost oplemeniteni z aktivno planinsko in športno dejavnostjo.

Življenje teče naprej, bolečo izgubo planinskega tovariša, sodelavca in prijatelja bo treba preboleti. Najlepše pa se bomo oddolžili njegovemu spominu, če bomo uspešno nadaljevali njegovo delo.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je imel tako rad.

V luči minulega Dneva republike, 26. novembra je v salonu restavracije »Pri mostu« priredil predsednik PD Celje Dušan Gradišnik sprejem za letošnje prejemnike priznanj PZS, na prvem mestu pa za profesorja Janka Orožna, neutrudljivega raziskovalca krajevnih preteklosti, tako tudi spremljevalca razvoja in dela celjske planinske organizacije. Prof. Orožen je 10. decembra obhajal 90-letnico svojega plodnega življenja zgodovinarja, književnika in publicista ter dolgoletnega vzgojitelja današnjega rodu. Za njegov častitljivi jubilej, ob katerem še svojega raziskovalnega peresa ni odložil, mu je bil podeljen zlati znak PZS.

Slavljenec se je za počastitev zahvalil tudi z naslednjimi bodrilnimi besedami:

»Ne zamerite mi, če vam rečem, da se izogibljem javnih počastitev, vašo današnjo počastitev pa sprejemam s hvaležnostjo. Zavedam se namreč, kaj nam je planinsko društvo pomenilo v preteklosti in kaj nam pomeni še danes.

Med vami so starejši in mlajši ljudje, toda vsi še očitujete zdravo in krepko prirodno silo. Nekateri se še neposredno vsaj deloma spominjate, da se je naše planinsko društvo moralo boriti proti nakanam tujega alpenvereina, ki je našim planinam hotel dati nemški pečat. Poleg tega si je domišljjal, da bo s tem mogel uspešno vplivati na narodni značaj naših Savinjanov. Mlajši izmed nas ste za te namere zvedeli posredno.

Planinsko društvo je uspelo. Naše planine so v času najhujših napadov ohranile svoje narodno lice in naši Savinjčani so narodno zavest še okrepili.

Vaši predhodniki, ki so vodili društvo, so delali požrtvovalno. Uspeh v plemenitem delu jim je bil edino plačilo. Tako je pri vas še danes. Reči smem, da se vaš napor ni zmanjšal. Mlajša generacija zahteva osebno več, kakor so zahtevali njeni predhodniki. Materialna sredstva je tudi danes težko dobiti. Mnogo se morate truditi, da ujamete korak za korakom in da ne zaostajate za splošnim razvojem.

Da ne zaostanete za časom, ste si ogledali tudi širni planinski svet. Bili ste v avstrijskih, italijanskih in švicarskih Alpah, bili ste na Mont Blancu in na norveških gorah. Med vami so tudi planinci, ki so obiskali Kordiljere ali Ande, svet, ozaljšan z romantično zgodovinsko preteklostjo. Domov ste se vrnili ne samo z obogateno razgledanostjo, ampak tudi z zavestjo, da je domovina resnično lepa, da zasluži, da branimo njeno čast in se zavzemamo za to, da se bo razvijala v napredni in harmonični usklajenosti.«

G. G.

Najin skupni znanec, Ludvikov dobri tovariš in prijatelj Stane, me je pred kratkim opomnil: »Dvaindvajsetega januarja bo imel Ludvik sedemdeset let.«

Zaprlo mi je sapo; saj ni dolgo, kar sem mu pisal za šesti križ, zdaj pa že sedemdeset! Pa je že res tako, zato naj na kratko tudi tokrat napišem nekaj besed ob jubileju moža, ki je že skoraj trideset let nepogrešljiv pa na moč zanesljiv člen posadke Triglavskega doma na Kredarici. Ko gospodar išče delavce za Kredarico, mesece se nanj lahko zanesse kot na samega sebe.

Ludvik pa neutrudno skrbi za to in ono, povsod je zraven, streže hišni elektrarnici, svetuje planincem, svari pred nevihtami, opozarja na previdnost. Marsikdo bi ne imel težav ali pa bi bil ostal živ, ko bi ga poslušal.

Skrbi za kočo, opozarja na popravila, prevzema hrano in druge tovore, ki jih prinašajo konjiči ali — zadnje čase že tudi helikopter. Nekako je prava pravcata »deklica za vse« in zdi se, da mu to kar godi. Tako pridejo do veljave njegove izkušnje in čas mu mineva v prijetnih raznoterostih. Človek njegovo prizadevnost še bolj ceni, če ve, da Martin ne prihaja iz kakih posebno zagnanih planinskih vrst. Z gorsko naravo se je sprijaznil že davno, čeprav na gorah ni iskal kake samopotrditve ali posebnih dejanj. Kaže, da je v višavah rad, ker se tam svet in življenje še najmanj spreminjata. To mu leži, saj se v gorah še najbolj ohranja staro tovarištvo in preprosti odnosi med ljudmi.

Ludvik
Štravs

Dandanes, ko tudi Ludvika po potrebi lahko pripelje na Kredarico že helikopter, njegov prihod na visoko delovno mesto ni več problematičen, vendar je do nedavnega zvesto pešačil in se z lastnimi močmi povzpел do delovnega mesta. Prav ta okoliščina pa mu bo nemara tudi v prihodnje pomagala, da se svoji Kredarici še ne bo odpovedal.

Želimo mu, da bi bil še v prihodnje čil, krepak in zdrav naš sobesednik na Kredarici. Še mnogo let in pristrčna hvala za vse, kar opravlja v prid planincem pod Triglavom.

P. Š.

OB 50-LETNICI GRS CELJE

Sredi decembra 1981 je postaja GRS Celje dostojno opozorila na svoje polstoletno delo. V eni od malih dvoran častiljivega Narodnega doma so se zbrali predstavniki celjskega družbenopolitičnega življenja, odborniki PD Celje, društveni prijatelji in več zastopnikov Planinske zveze Slovenije, med katerimi je bil tudi sedanji predsednik PZS ing. Tomaž Banovec.

O razvoju in delu postaje je uvodoma spregovoril načelnik Stane Veninšek in pri tem oživil tudi spomine na GRS v Celju med obema vojnama. Z njo so povezani zelo popularni planinci Andriano Kopinšek iz Celja, razgledan alpinist, Jaka Robnik, nepozabni dolgoletni oskrbnik celjskih postojank na Okrešlju, Korošici, Raduhi in na Golteh, Miha Plesnik iz Plestja v Logarski dolini, sloviti poznavalec gora med Plestjem in Logom, sijajen lovec, imeniten človek (umrl je med vojno mučeniške in junaške smrti sredi doline). Organizacija tedanje GRS seve ni bila tako strumna kakor danes, vendar je razmeroma kmalu začutila, da je treba tudi za to dejavnost nekaj znati, imeti razne pripomočke, obvladati prvo pomoč idr.

Po osvoboditvi je bilo treba začeti znova, kajti planinstvo je oživelo takoj, s tem pa je bila pred vrati tudi usodna možnost nezgod in težjih nesreč. 20. 5. 1947 se je v plezalnem tečaju smrtno ponesrečil vajenec v »EMO« Dušan Koštomaj, dobri dve leti kasneje dijak celjske gimnazije Edgar Lukman v Vršičih, pol leta za tem pa je plaz na Inkretu pokopal Ljubljanačana dijaka Alojza Žitnika in domačinko Marijo Poljanšek-Kladsko (Kladnikovo), pomočnico na Korošici. Mesec dni po tej nesreči smo že iskali koroškega oskrbnika Ernesta Derganca med Vršiči in Presedljamem, pet mesecev za tem in prav tam (18. VII. 1951) še Martina Aplenca. V prvih povojnih letih je poskrbel za organizacijo Tone Dobrotinšek, tehnično zelo razgledan človek, ki nam je pri planinskem gospodarstvu in pri GRS pomagal s pametnimi nasveti in z lastnim delom. Iz nemškega vozila, ki je bilo že na »Odpadu«, je naredil »leteči kozolec«, nekakšen na pol avtobus,

na pol tovornjak. Reševalna služba, ki ima do svojega gorskega sveta 80 km slabe ceste, je brez avtomobila nesposobna za reševanje. Tega takrat nekateri niso razumeli, nevednost pa je podprla verjetno še »hudobija«. Veliko uslug je tedaj pri nesrečah v gorah in z drugimi prevozi storil tudi odbornik Konrad Plavštajner s svojo »Tatro«. Ker se ob Dobrotinškovi smrti nekatere stvari niso mogle zapisati, se čutim dolžan, da zdaj zapišem, kar sem kasneje našel v knjigah o zgodovini naše NOB, to pa zato, ker so se v letih po vojni po Celju o Dobrotinšku razširjale zelo neugodne stvari, ki naj bi ga politično in moralno diskvalificirale (gl. Vida Tom-Lasič, 99 d, Radiotehnika v slovenskem osvobodilnem boju, zal. Borec, str. 223, 229, 230, 231, 232, 289, 347, Ljubljana 1977). Iz drugega vira vem, da je podobno stvar Dobrotinšek naredil tudi za hrvatsko partizansko radiotehniko oz. za glavni štab.

Pri reševanju v plazju so nam brez obotavljanja vselej priskočili na pomoč podgorski kmečki ljudje. Če bi jih ne bilo, bi se gručica reševalcev na plazju res slabo počutila. Še danes imam pred očmi, kaj je gorjanska roka v eni uri napravila iz zbite plazovine. Molče, brez besed! Med reševalci bi jim mogel biti podoben le pokojni alpinist Dular. Na neki akciji sem ga od blizu videl, kako je do pasu in čez oral sneg in ril kakor buldožer.

Do l. 1952 pa je zraslo v Celju nekaj alpinistov, ki so dosegli republiški nivo. Ciril Debeljak je že spadal med najsposobnejše in najuspešnejše naše alpiniste, s tem pa je tudi za GRS v Celju nastopila nova doba. V tem smislu so izzvenele ob jubilejni konferenci tudi čestitke predsednika ing. Tomaža Banovca in drugih predstavnikov.

T. Orel

ŽIVLJENJE ZA MLADINO, NARAVO IN ZA PLANINSTVO

Prve dni meseca novembra lani je profesor Drago Karolin slavil svoj visoki življenjski jubilej — 80. rojstni dan, vedno živahen, delaven in nepogrešljiv v ilirsko-bistriškem planinskem društvu.

Prav mladini in še posebej planinstvu je posvetil vse svoje življenje. Le-to pa mu ni prizanašalo, ne v rani mladosti, ko je moral sam skrbeti za svoje šolanje, ne v zrelih letih, ko je kot mlad učitelj okusil najprej krivice nenarodnega režima stare države in kasneje okupatorjev bes in je moral na pot pregnanstva s toliko slovenskimi družinami v Srem.

Zato ni čudno, da je tov. Drago svoj življenjski moto našel prav v delu z mladino in naravo.

Z leti svobode je prišel v Ilirsko Bistrico, kjer je vrsto let sooblikoval generacije mladih osnovnošolcev.

Lovstvo in planinstvo sta mu odkrila lepote

Tov. Drago Karolin
obkrožen s planinskimi
sodelavci pred
Planinskim domom
na Sviščakih,
po končani obsežni
delovni akciji ob
Dnevu vstaje 1981

Foto Vojko Čeligoj

Snežnika in njegove planinske in gozdne okolice. Prav ta ljubezen pa mu je dajala moč, da je z izjemno voljo, s skromnimi sredstvi in maloštevilnimi sodelavci, katerih krog pa se je stalno večal, gradil Zavetišče na Velikem Snežniku, Planinski dom na Sviščakih in z neizčrpno vztrajnostjo utrjeval domače planinsko društvo. Svoj visoki življenjski jubilej lahko praznuje v zavesti, da je opravil veliko delo. Njegovi sodelavci in občani smo mu za vse iskreno hvaležni. Naziv prvega častnega člana PD Ilirska Bistrica, zlata častna znaka PZ Slovenije in PZ Jugoslavije, prva zlata Bloudkova značka v občini Ilirska Bistrica za dosežke na telesnokulturnem področju in državno odlikovanje, red zaslug za narod s srebrno zvezdo, s katerim ga je odlikoval predsednik republike tov. Tito, so le nekatera od vidnih priznanj družbe za njegovo obsežno delo. Planinska družina pod Snežnikom, ki ta čas šteje že poldrugi tisoč, predvsem mladih planincev, bo znala tudi v prihodnje ceniti njegovo delo in bogate izkušnje. Zato, tov. Drago Karolin, v imenu vseh: »Še na mnoga zdrava leta!«

Vojko Čeligoj

MLADINA V SAVINJSKEM MDO

Aprila so na drugem sestanku načelnikov in zadolženih za delo z mladino v savinjskem MDO imenovali sekretariat načelnikov, ki naj bi prevzel vodstvo posameznih akcij. V zadnjem obdobju namreč ni bilo čutiti večje povezanosti planincev mlajše generacije v sicer zelo aktivnem meddržaven odboru.

Sekretariat se je večkrat sestal in njegovo delo je bilo vsekakor uspešno.

V začetku oktobra so ocenili, koliko so bili uspešni v vključevanju v tečaje in se-

minarje, ki jih je organizirala PZS, mladinska komisija in komisija za izobraževanje. Ugotovljeno je bilo, da se v te akcije vključujejo navadno ista društva, druga pa stoje ob strani. Tega meseca so izvedli tudi prvo srečanje planinske mladine na Menini planini; organiziralo ga je PD Gornji grad.

Glede na to, da se je seminarja načelnikov na Gorah udeležilo le nekaj načelnikov (iz 4 PD), se je sekretariat odločil za zbor načelnikov in zadolženih za delo z mladimi; zbor je bil v organizaciji PD Laško na Šmohorju 12. dec. Tedaj so potrdili program aktivnosti mladih v okviru MDO Savinjske:

- orientacijsko tekmovanje v okviru MDO Savinjska 18. 4. 1982 na Paškem Kozjaku — organizator PD Velenje;

- trije tabori (2-krat) za pionirje in (1-krat) za mladince v avgustu, Logarska dolina;

- osrednji srečanja »planinske mladine«: spomladi srečanje pionirjev na Vruncem domu pri Svetini, organizator PD Štore in

jeseni srečanje mladih planincev v organizaciji PD Zabukovica, september ali oktober.

- veliko planincev pričakuje otvoritev planinske poti »Po poteh borcev XIV. divizije«, pri čemer bo priskočila na pomoč tudi planinska mladina.

Največ pozornosti bi moral sekretariat posvetiti vzgoji kadrov in izpopolnjevanju znanja ter vključevanju že usposobljenih planinskih delavcev, kajti vsakršno zamujanje v izobraževanju se utegne tudi maščevati.

Pri dosedanjem delu so bili mladi aktivni in tako bo tudi vnaprej.

Fanika Lapornik

ŽIVAHNO MED OBEMA SNEŽNIKOMA

Izteka se že sedmo leto, odkar so predstavniki PD iz Ilirske Bistrice in Reke ter predstavniki PZH in PZS zarisali prve markacije na ostenje Snežnika v smeri proti našemu Snežniku, da bi tako nastala nova planinska vezna pot. Bilo je to v jubilejnem — stotem letu jugoslovanskega organiziranega planinstva.

V naslednjih letih so planinci obeh PD, Platak z Reke in ilirsko-bistriškega PD, nadelali in označili vso to pot do vrha Velikega Snežnika, izdali dnevnik in opis poti, postavili šest kontrolnih točk in pripravili posebne značke za vse, ki pot med obema Snežnikoma prehodijo.

Čeprav je pot speljana daleč od naselij in bivališč, je izredno slikovita in bogata v rastlinstvu, ki je zavoljo odmaknjenosti ostalo pristno in nedotaknjeno. Popotnik na tej poti ne spozna le številnih vrhov med Snežnikoma, temveč tudi mnoge lepe gozdne doline in skrite vrtače. V eni takih — na Šverdi — je bila med NOB skrita prva istrska partizanska bolnišnica. Na njeno delovanje in na smrt 22. ranjenih partizanov spominja plošča, ki jo obiskovalci redno krasijo z gozdnim cvetjem. Tod je včasih tekla krivična državna meja. Mnoge stare vojaške utrdbe spominjajo na čas, ko je prav tu bilo orožje uperjeno drugo proti drugemu. Sedaj ti isti gozdovi dihaajo svobodno, vabijo gozdarja in popotnika v svoje okrilje.

V teh letih je celotno pot prehodilo že več kot 450 planincev; to izkazuje evidenci pri PD Ilirska Bistrica in PD Platak na Reki. Največ je domačinov pa planincev z Reke in okolice, Ljubljančanov in Zagrebčanov, da celo iz Zadra, Beograda, Šabca in od drugod.

Neredko pa se obiskovalci krajine med obema Snežnikoma sprehodijo še po oko-

lici, čeprav nekoliko zunaj načrtane planinske poti, pa tudi zanimivi in privlačni. Tu so Gomanci, staro gozdarsko naselje z najdebelejšimi zaščitnimi bukvami v snežnih gozdovih; mesto letalske nesreče legendarnega letalca iz španske državljanske vojne in naše osvobodilne vojne Josipa Križaja na Jarmovcu; pa Klanska in Čabranska polica, s starim mejnim kamnom treh avstrijskih dežel Kranjske, Istre in Hrvaške; vojaške utrdbe na Moreli; tankovske zapreke iz zadnje vojne na Mirinu; idilične, skoraj pravljicične gozdarske hišice na Sežanji in tako naprej.

Knafelčeva markacija, ob njej črka »S«, oznaka te poti, nam kaže smer s Snežnika, da bi v enajsturni hoji spoznali svet proti Gorskemu Kotorju in stopili na Snežnik, enega njegovih vrhov.

Vojko Čeligoj

ZBOR MARKACISTOV NA HOMU

Prvo nedeljo v decembru lani, je bil deveti zbor markacistov savinjskega MDO. Zbrali smo se v planinskem domu na Homu (608 m). Od 26 PD se je zbora udeležilo 13 s 25 udeleženci, dva pa sta poslala pismo poročilo (PD Solčava, Vitanje). Zbor je vodil Tone Pasar, ki je bil lani izvoljen na to mesto na Čreti. Komisijo za pota in markacije pri PZS je zastopal Boris Gašperlin (PD PTT Ljubljana). Markacisti so pregledali svoje delo, ugotovili, kaj niso mogli postoriti, razgrnili pa so tudi svoje načrte za prihodnje leto.

Med zaključke zbora bi lahko zapisali vsaj tele: vsak markacijski odsek mora na začetku leta napraviti delovni načrt, ga še finančno ovrednotiti in skupaj z letnim delovnim načrtom posredovati občinski TKS. Na koncu leta moramo ugotoviti, koliko je bilo naše delo uspešno, če hočemo,

Sežanje, kontrolna točka poti med obema Snežnikoma. Idilične, skoraj pravljicične gozdarske hišice sredi stoletnih gozdov, omogočajo obiskovalcem prijeten oddih do naslednje kontrolne točke.

Foto Vojko Čeligoj

Zbor markacistov Savinjskega MDO pred plan. domom na Homu

Foto Božo Jordan

da ima načrt svoj pomen. Vsak odsek mora točno voditi kartoteko poti za svoje območje in pri poročilih vedno navajati številko poti, kjer so bila dela opravljena. Le tako bo tudi Zveza na tekočem pa morda tudi druga planinska literatura — vodniki in zemljevidi. Z njo smo začeli in zdaj moramo nadaljevati. Še prepotreben je menda tudi dogovor o medsebojnem delovanju, kjer poteka več različnih poti po isti trasi. Le za primer: Gornji grad—Vransko — tu je, poleg planinske markacije, še oznaka TV. Lani so jo označili poštarji v celoti, drugič pa naj bi markacisti z Vranskega in Gornjega grada obnovili tudi TV, enako bi se morda dogovorili tudi z gozdarji. Pot Celjske čete zahteva svoj opis. Veliko besedi je bilo izrečenih tudi o ponovno pričetem delu poti XIV. div. Ta mora biti v letu 1982 končana. Sedaj jo ima na skrbi poseben odbor pri PD Celje, ki ga vodi tov. Adi Vrečar.

S posebnim poudarkom smo se lotili vzgoje markacistov. Le ljubljanski MDO je pripravljen tak tečaj. Tudi tu bo to potrebno in smo o tem že razpravljali lani na Čreti. V tej dolini so pripravili predlog pravilnika za markaciste in tudi zapisali osnove učnega načrta. Tudi v Novem Sadu je tekla o tem beseda. Treba se bo tesneje povezati s KVIZ in spraviti v to širšo planinsko javnost, torej tja do vseh naših markacistov, ki si naj s tečajem pridobijo družbeno pri-

znano kvalifikacijo amaterskega delavca. In ne nazadnje, potrebno je to našo markacijo in smerne table zaščititi. To je že dolg, če ne že predolg proces, ki traja nekako 50 let, kot je zapisano v PV.

In na svidenje letos na gori Oljki.

B. J.

PRIZIDEK DOMA NA URŠLJI GORI POD STREHO

Po drugi svetovni vojni je požgani planinski dom na Uršlji gori prevzelo prevaljško PD. Požrtvovalni planinci so ga z udarniškim delom obnovili in je dolga leta dobro služil svojemu namenu. Množičen razvoj planinstva in številni planinci, ki od blizu in daleč zelo radi obiskujejo Uršljo goro, pa je rodil misel, da bi ta, v bistvu še avstroogrski dom, posodobili. Predvsem so bile pomanjkljive sanitarije, potreben pa je bil tudi večji gostinski prostor za sindikalne skupine, šolske izlete, planinske šole...

Z udarniškim delom se je ob vodenju stare postojanke na Gori nabral tudi skromen kapital, ki je bil namenjen izključno izboljšavam v postojanki.

Dolga in zelo zavita so bila pota pri urejanju gradbene dokumentacije za prizidek. Inflacija je medtem klestila za gradnjo pripravčevana sredstva. Tudi sedanji stabiliza-

Betoniranje plošče 22. 7. 1981 na Uršlji gori

cijski čas prispeva svoje. Kot da ni gradnja na 1700 metrih že sama na sebi problem; vse se je zarotilo proti entuziastom v UO društva, a premišljena in dovolj dognana misel je premagala vse ovire.

Stabilizacijsko bitko bomo dobili z delom, smo rekli. Operti na pomoč ravske TKS in PZS, največ pa seveda računamo na lastne sile, smo v prvi etapi zmagali. Pri-zidek doma je pod streho in more v bistvu že služiti svojemu namenu.

Zavedamo se, da nas čaka še mnogo dela in stroškov ob skrbi, da bi bila notranjost prijetna. Upamo pa, da bo to delo že lažje, ker bo pod streho in bo imelo veliko podpore, saj je že kaj videti.

Čimprej bi radi skromno, a vendar kulturno postregli vsem obiskovalcem lepe Uršlje gore.

Za UO PD Prevalje
Stanko Lodrant

Novi dom na Uršlji gori

Lisa.

Koti dom na Uršlji gori

30 LET PLANINSKE KOČE

Letos poteka 30 let, odkar so planinci iz Laškega postavili na Šmohorju novo planinsko kočo; prej je bila lesena in je nudila le boren kotiček za nekaj planincev.

Na Šmohor zahajajo planinci iz ožjega in širšega okoliša; dostikrat srečamo planince iz Zagreba, Primorske, Ljubljane, pa seveda iz Maribora in okolice. Prav gotovo jih sem ne vleče le lep razgled, ko je kot na dlani Liska, Veliko Kozje, Kopitnik, Kum, Gozdnik, pa Savinjska dolina, dokler razgleda ne zastre še višji vrh Maliča. Na Šmohorju pričakata goste vljuden in prijeten sprejem oskrbnikov — Mlinke in Lojza. Planincem je na voljo trata ob domu: tu je dovolj priložnosti za igre, pa tudi dosti možnosti za izlete v lepo okolico: na Kal, Mrzlico, Hom ali kam drugam. Nedaleč od doma je bila med NOB partizanska tehnika Nestl, danes tu stoji spomenik padlim.

Šmohor pa naj bi v prihodnosti spet postal področje, namenjeno za pašo, saj so velika pobočja zdaj zapuščena. Planinsko kočo naj bi obnovili, saj se za zimski in poletni odih odloča vedno več ljudi, tu pa je tudi dosti vzgojnih akcij. Najbrž bo ostal še naprej tabor pionirjev-gasilcev, prav gotovo pa bodo še prihajali mladi iz pobratene občine Vrbovec, da se nauče tu osnov za smučanje. Na Šmohorju se srečajo prijatelji in planinci, ki si žele miru v lepi naravi, le-te je tu še dovolj, kljub cesti, ki je speljana vse do vrha Šmohorja, kjer pri cerkvi še stojita več kot 500 let stari lipi — velikanki. Planinski dom je odprt vsak

Šmohor

dan razen ob četrtkih, ko si tudi oskrbnika želita počitka, pa tudi na tak dan nihče ne gre žejen in lačen od hiše, če potrka na njene duri.

Fanika Lapornik

PLANINCI IN BORCI V OBČINI ŽALEC — Z ROKO V ROKI

Na volilni konferenci OO ZZB občine Žalec, so poleg rednih poročil o delu organizacije v minulem obdobju, prebrali tudi posebno poročilo o delu planincev v prenašanju izročila NOV v letu 1981. Predstavnik PD občine Žalec je poročal o opravljenem delu na tem področju v letu 1981 in delegate seznanil z letošnjem delovnim načrtom. Omenil je nekatere republiške pohode, ki se jih planinci občine Žalec udeležijo vsako leto. Nato je spregovoril o pohodih, ki jih organizirajo v okviru MDO z namenom, da predvsem mladina celjske regije medsebojno spozna zgodovino NOV na tem področju. Omenil je pohod k Bolnici Celje, ki so jo po dolгих letih samevanja planinci spet odkrili in zdaj tu urejajo spominski park; omenil je pohod po poteh I. celjske čete na Paški Kozjak, po poti XIV. divizije itd. Posebej pa se je ustavil pri pohodih, ki jih organizirajo v občini Žalec pod geslom Obiščimo spomenike NOV na obrobju Savinjske doline.

To so spominski pohodi, ki jih bodo v letu 1982 organizirala vsa PD, izdali so posebno legitimacijo, za določeno število pohodov pa bodo izdali posebno značko. Delegate je seznanil s posameznimi transverzalami. Poudaril je, da se na našem področju spleta venec transverzal, kot so se nekoč prepletala kurirska pota. Šaleška se povezuje s Savinjsko, Savinjska z Domžalsko in s Hrastniško spominsko potjo itd.

V poročilu se je posebej zahvalil borcem za dosedanje pomoč, kajti borci so bili tisti, ki niso nikoli odpovedali. Če ni bilo članov ZSMS, če ni bilo članov drugih družbeno-političnih organizacij, so bili tu borci, ki so odhajali z mladino na pohod. Posebej je poudaril tudi dejstvo, da pri teh pohodih daje veliko pomoč Občinski štab TO SO Žalec.

Delegati borčevskih organizacij so pozdravili poročilo in obljubili pomoč še vnaprej.

Franč Ježovnik

PRISRČNA SLOVESNOST V ŽALCU

Sredi meseca decembra je bila v Žalcu prisrčna slovesnost ob letošnjih jubilejih in ob zaključku planinske sezone. Na proslavi so se zbrali predstavniki 14 600 članov, kolikor jih štejejo PD v okviru MDO Savinjske. Planinci iz Žalca so pripravili

kulturni program; v njem so sodelovali pevci iz Petrovč in pionirji iz OŠ Peter Šprajc-Jur, Žalec. Slavnostni govornik je bil Jože Jan, predsednik IS SO Žalec; poudaril pomen planinstva in uspehe PD predvsem na področju rekreacije, pri delu z mladino, v SLO, pri prenašanju izročila NOV in pri gradnji planinskih postojank. Tov. Adi Vidmajer, predsednik MDO, je razdelil 98 priznanj.

Prejeli so jih posamezniki, markacisti, alpinisti, gorski reševalci, delovni funkcionarji v društvih, marljivi planinci. Prejela jih je GRS, postaja Celje ob 50-letnici, AO Šaleška in Občinski štab TO SO Žalec, s katerimi planinci tesno sodelujejo pri skupni vzgoji v nalogah SLO.

Planinci so izročili priznanje tudi Jožetu Janu, predsedniku IO SO Žalec in nekdanjemu predsedniku SO Žalec Vladu Go-

rišku, ki sta dosti prispevala za razvoj planinstva v občini Žalec. Po drugi strani pa je verjetno malo izvršnih svetov, ki bi pod vodstvom svojega predsednika obiskali vrhove v Julijskih in Savinjskih Alpah. Planinci MDO Savinjska so izročili posebna priznanja tudi nekaterim funkcionarjem PZS, s katerimi tesno sodelujejo. Prejeli so jih Janez Kmet, Danilo Škerbinek, Tone Bučer, Tine Orel, Franci Savenc in Nada Praprotnik. Skušali so se skromno zahvaliti za pomoč pri delu na področju planinstva.

V imenu nagrajencev se je zahvalil Dušan Gradišnik.

Žal pa na slovesnosti niso mogli razdeliti častnih znakov PZS, ker jih MDO do proslave ni prejel.

Franc Ježovnik

varstvo narave

ALPSKI BOTANIČNI VRT NA DOBRAČU

V letu 1973 so odprli za obiskovalce alpski botanični vrt na Dobraču (2166 m). Izpolnila se je želja, da bi številnim planincem in ljubiteljem narave predstavili rastlinsko bogastvo južnih Alp.

Koroška leži na meji različnih flornih območij. Prevladujejo alpske in srednjeevropske vrste. Poleg njih pa uspeva še cela vrsta ilirskih, submediteranskih in panonskih elementov, tako da je koroška flora izredno pisana.

Alpinum leži ob beljaški gorski cesti (v bližini parkirnega prostora št. 6) nad Rdečo steno v nadmorski višini okrog 1500 m, torej na meji med montanskim in subalpskim pisom. Vrt je velik okrog 10 000 m². V njem je 25 različnih biotopov in okoli 700 različnih rastlin. Polovica od njih uspeva avtohtono že v samem vrtu ali v njegovi bližini, tako da jih ni potrebno v vrt prinašati. Ostale vrste imajo v vrtu podobne pogoje kot na naravnih rastiščih, tako da z uspevanjem in presajanjem rastlin ni tako velikih problemov kot na primer v našem alpskem botaničnem vrtu Juliana.

Vrt na Dobraču so ustvarili ljubitelji — vrtarji, botaniki, planinci — iz Beljaka in v njem delajo prostovoljno. Alpinetum je odprt od srede junija do konca avgusta.

Posamezni oddelki v vrtu nam predstavijo različna rastišča: skalne razpoke, melišče, visokogorske trate, mlako, visoke steblike, stajsko rastje, snežne kotanjice, pas ruševja in pas bukovih oziroma smrekovih gozdov... Med številnimi endemičnimi in red-

kimi vrstami najdemo tudi koroško narodno cvetico vulfenijo (*Wulfenia carinthiaca*), rastlino iz družine črnobinovk. Pogosta je v gorovjih v Črni gori in v Albaniji in spada med prave ilirske florne elemente. Preden so odkrili njena rastišča na Balkanskem polotoku, je bila — že dolgo — znana samo na območju Krniških skal v Karnskih Alpah.

V jasnih dneh se z Dobrača odpira pogled na panoramo Julijskih Alp, vedno pa lahko občudujemo pisani sijaj rastlinstva južnih Alp.

Nada Praprotnik

NARODNI PARK TARA

Planinski masiv Tare meji na severozahodni strani na kanjon Drine, na jugovzhodu pa na dolino, po kateri poteka železnica Titovo Užice—Višegrad. Zaradi naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov, so to področje lani proglasili za narodni park. Ožja Srbija ima zdaj tri narodne parke: poleg Djerdapa, pa še Taro in Kopaonik. Kamnine, ki gradijo ta masiv, so že iz paleozoika (različni peščenjaki in skrilavci), mlajši so apnenci iz triasa in krede. Skladi imajo značilno dinarsko smer. V apnencih je voda izoblikovala številne kraške oblike od vrtač do brezen in jam. Pritoki Drine, Brusnice, Rača, Žepa in Crni potok pa so si svojo pot izklesali v slikovitih kanjonih in 'klisurah' s številnimi slapovi — skakavci. Nedvomno pa je Tara najbolj znana po Pančičevi omoriki. Josip Pančić, srbski botanik svetovnega slovesa in hkrati

tudi idejni začetnik planinstva v Srbiji, je leta 1875 našel novo, še neznano vrsto iz rodu smrek in jo poimenoval omorika (*Picea omorika*). Omorika je relikt iz terciarja in se je ohranila samo na redkih rastiščih na Tari, Zvijezdi, Crnem vrhu, na Vidači, na severnih pobočjih kanjona Drine in v Bosni, v okolici Višegrada. Od navadne smreke se že na prvi pogled loči po vitkosti in po velikosti storžev. Njeni storži so veliko manjši. Vidimo jo lahko že po vsej Evropi v botaničnih vrtovih in tudi po parkih, vendar so te vitke lepote najlepše na skoraj previsnih stenah kanjona visoko nad Drino. Izjemno rastišče je v rezervatu Crveni potok v bližini naselja Mitrovac, kjer uspeva omorika skupaj s smreko, jelko in jelšo na močvirnem zemljišču. Klasično nahajališče je (bilo) v bližini vasi Vežanje. Že skoraj uničeno rastišče bo potopljeno zaradi nove hidroelektrarne. Na locus classicus nas bo opozarjal kip, ki ga bodo postavili Josipu Pančiču (v spomin ali v opravičilo?). »Znanstvena« obrazložitev uničenja tega nenadomestljivega rastišča pa je v nekaj besedah približno taka:

»Omorika uspeva ali na suhih rastiščih ali pa na zamočvirjenem zemljišču. Tiste, ki rastejo na vlažnejših tleh, so bolj avtohtone kot tiste s sten.«

Ko je Pančič opisoval omoriko, tega ni vedel in po botaničnem kodeksu bo za klasično nahajališče veljalo tisto pri vasi Vežanje. Omenimo naj še, da so takoj po drugi svetovni vojni mnoga nahajališča omorike uničili podtaknjeni požari in mnoga taka bivša nahajališča so zavarovana kot rezervati.

Planinski motiv Tare spada v ilirsko florno območje za razliko od ostalih predelov Srbije. Mnoge ilirske in druge zahodno balkanske ali južno evropske vrste imajo tu svojo vzhodno oziroma severovzhodno mejo razširjenosti, mnogo je tudi elementov submediteranskih biotopov. Strme kanjonske stene pa so pravi refugiji (pribežališča) terciarnih reliktoev, od katerih je omorika najbolj znana, ne pa edina.

Poleg naravnih znamenitosti je v narodnem parku Tara veliko število kulturnih spominov od antike, srednjega veka do časov NOB. Omenimo le samostan Rača iz konca 13. stoletja, ki ga je postavil kralj Dragutin.

V turistično rekreacijsko ponudbo narodnega parka sodijo sprehodi, zimski športi in ne nazadnje vodni športi na umetnem jezeru hidroelektrarne Bajina Bašta. Jezero se razprostira od Višegrada do kraja Perućac in je ukrotilo Drino.

Na Mitrovcu se je v zadnjih letih razvil počitniški center z zgradbami v pseudoalpskem stilu brez urejene komunale. Divje smetišče je le nekaj sto metrov od naseleja in daje dovolj hrane jati kakih petde-

set krokarjev. Skoraj vsaka jasa ima svojo črno (ali kakor jo sami imenujejo: divjo) počitniško hišico. Lastniki vedo, da so v narodnem parku, vendar se naivno sklicujejo na pomen za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito. In kako rešujejo problem kanalizacije? Nekdo od njih se je trudil in je kopal ustrezno jamo, vendar je že skoraj obupal, ker so bila tla tako trda. Potem pa je nenadoma naletel na brezno, še celo kramp je zaradi tega izgubil. Vhod v brezno je zabetoniral in problem je bil rešen.

Od Bajine Bašte je po Tari označena tudi krožna planinska pot skozi kanjon Rače do planinske koče (1055 m), od tod do naselja Mitrovac se nato spusti do Drine pri Perućcu in ob reki poteka do izhodiščne točke. Tako smo prebrali v planinskem vodniku iz leta 1964 in tudi v hotelu »Tara« je na recepciji visel zemljevid z vrisano potjo, ob asfaltirani cesti so nas spremljale markacije. Za vsak primer smo še povprašali, kakšna je pot skozi kanjon Rače.

»Nevarna! Klini in žične vrvi!«

Začeli smo razmišljati tipično slovensko planinsko:

»Nič posebnega ne more biti. Pot je, zavarovana je tudi, torej se bomo spustili skozi kanjon do samostana Rača.«

Začetek je bil normalen, Rača je bila pohleven potoček, tu pa tam smo stezo izgubili, malce smo lovili ravnotežje po spolzkih kamnih. Toliko bolj smo bili veseli velike markacije z napisom: »Ulaz u kanjon!«

Manjkal je samo podnapis: »Sveže pleskanol!«

Saj poti res ni mogoče zgrešiti. Samo ob potoku navzdol! Nekaj časa smo imeli oči na pecljih in iskali rdeče bele kroge. Potem smo si pač iskali prehode: malo gor, dol, spet gor, dol, čez potok na levi breg, po kamnih na desni breg, ob brzici, ob slapu, sredi kanjona nekaj neuporabnih, zarjavelih klinov in obledela markacija, ki smo jo bolj slutili kot videli. V skoraj trdi temi se je kanjon odprl in še zdaj se sprašujemo, ali je bila ob izhodu sveža markacija z napisom:

»Izlaz!«

Narodni park Tara smo doživljali teoretično v luksuznem hotelu »Omorika« in praktično v kanjonu Rače, na Mitrovcu in v pogovoru z »divjimi« vikendaši.

Tara kot srbski narodni park je nenaravno presekana z republiško mejo s SR BiH. V načrtu je razširjeni narodni park Drina, ki bo prvi medrepubliški narodni park v Jugoslaviji. Morda bo dogovarjanje med dvema republikama bolj učinkovito in krajše kot dogovarjanje in usklajevanje stališč in zahtev med občinami v isti republiki!

TURISTIČNI KOLEDARČEK, INFORMATOR CELJSKO TURISTIČNO OBMOČJE

Osma izdaja Turističnega koledarčka — informatorja za leto 1982, ki ga izdaja Celjska turistična zveza, je v resnici vsebinsko bogat pregled turistično zanimivih krajev na širšem celjskem območju. Poleg koledarja vsebuje ta razmeroma obsežna brošura tudi podatke o etnoloških zanimivostih, kulturnih spomenikih, zdraviliščih in planinskih postojankah. V tem zadnjem poglavju so zajete postojanke v Občini Mozirje (Dom na Menini planini, 1435 m — Mozirska koča, 1344 m — Okrepčevalnica Iгла — Koča v Robanovem kotu, 972 m — Koča na Loki, 1580 m — Dom v Logarski dolini, 757 m — Dom planincev PD Celje, v Logarski dolini — (Orlovo gnezdo, 1078 m — Okrepčevalnica pri slapu Rinka — (Frischaufov dom na Okrešlju, 1378 m — Kocbekov dom na Korošici, 1808 m — Bivak pod Ojstrico, 1700 m — Koča pod Ojstrico na Klemenči jami, 1206 m), v občini Laško (Dom na Šmohorju, 669 m — Dom na Kopitniku, 914 m — Čašerjeva koča pod Vel. Kozjem, 513 m), občina Celje (Dom na Svetini, 700 m — Celjska koča, 700 m), občina Slovenske Konjice (razgledni stolp na Rogli, 1517 m), občina Šentjur (Dom na Resevni, 682 m), občina Šmarje pri Jelšah (Planinski dom na Boču, 697 m — Dom na Donački gori, 625 m), občina Titovo Velenje (Dom na Paškem Kozjaku, 970 m — Andrejev dom na Slemenju, 1096 m), občina Žalec (Dragov dom na Homu, 608 m — Marija Reka nad Preboldom, 738 m — Planinski dom I. štajerskega bataljona na Čreti, 944 m — Vinski vrh (Vimperk), 448 m — Dom na gori Oljki, 734 m — Dom borcev 1. savinjske čete — Zajčeva koča.

Pregled je opremljen z vsemi potrebnimi podatki o dostopih, poslovanju in o vsem, kar je nujno, da vemo pri odločitvah za obisk.

Posebno pozornost velja tudi planinskim krožnim potem (Pot XIV. divizije, 1959; Štajersko-Zagorska krožna pot, 1968; Savinjska pot, 1972; Šaleška planinska pot, 1977; solčavska planinska pot).

Potem najdemo osnovne podatke o smučarskih vlečnicah in žičnicah, lovu in ribolovu; turistične informacije pa vsebujejo turistične naslove v Celju; podatke o turistični poti Kozjansko—Kumrovec, o občinskih praznikih na celjskem turističnem območju, o najlepših turističnih krajih, najboljših turističnih društvih, najmarljivejših turističnih delavcih, najboljših gostinskih obratih; o obiskovalcih na Celjskem starem gradu, o številu nočitev na celjskem območju, o odpiralnih časih industrijskih

prodajaln, o planinskih društvih in o članstvu, turističnih društvih in članstvu, sejnih v dvorani Golovec, rekreaciji v isti dvorani, turističnih prireditvah, novih gostinskih objektov, kmečkemu turizmu na tem področju, letališču Aero klub Levec; posebej pa so obdelani večji turistični kraji. Priročnik, ki ni samo koledarček in informator, temveč tudi uporabno »ogledalce« dejavnosti tega področja. Morda bi bilo treba razmišljati tudi o tem, da bi tak informator praktične vrednosti koristil tudi tistim, ki pripotujejo v Slovenijo iz drugih republik — in ga prevesti v srbohrvatski jezik.

M. K.

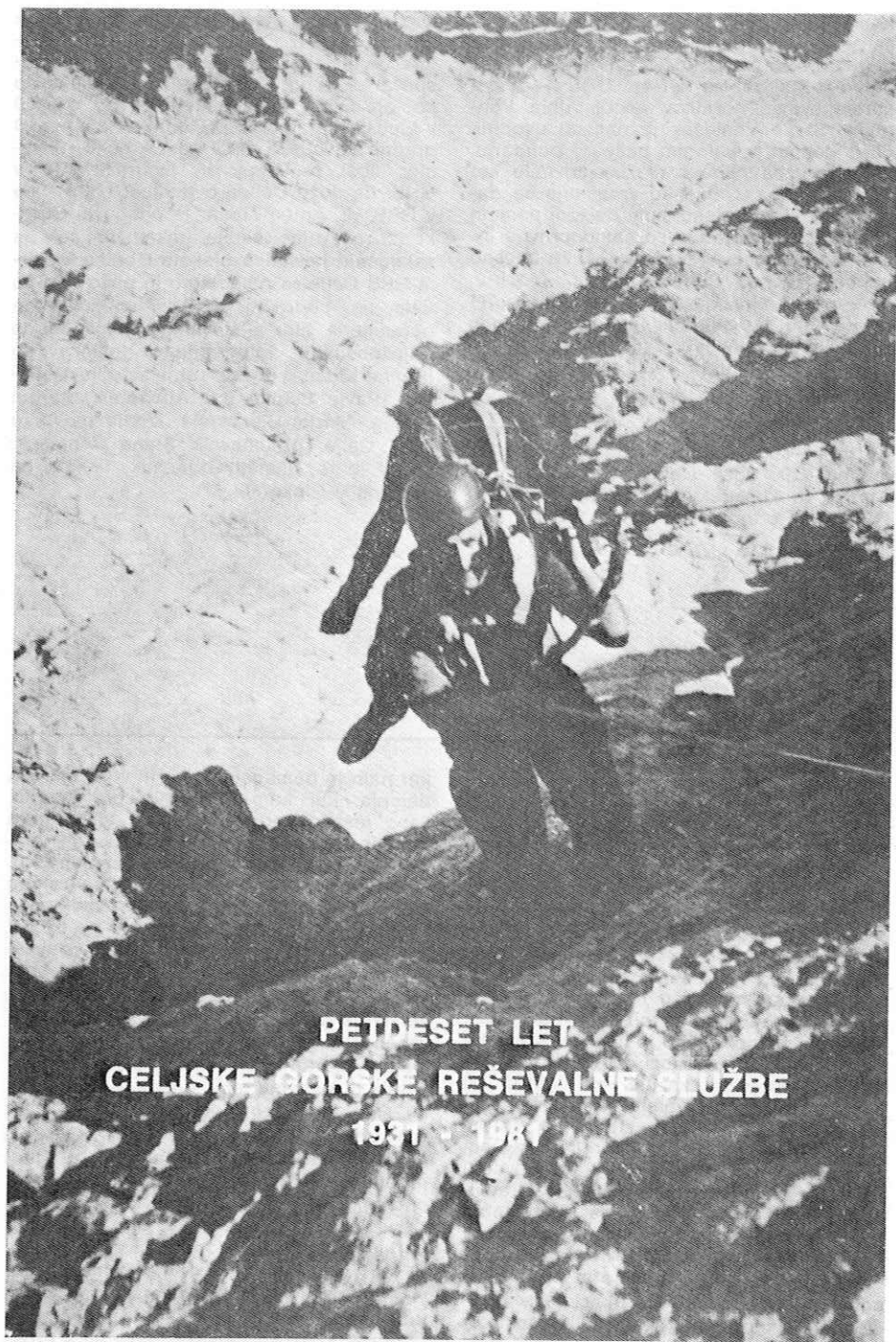
NAŠE PLANINE 9—10/81

Naj na kratko predstavimo tudi dvojno deveto in deseto številko planinskega glasila, ki ga izdaja PZH in PZ BiH in katerega glavni in odgovorni urednik je prof. dr. Željko Poljak. Kot vse dosedanje številke te osrednje planinske revije na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini je tudi ta vsebinsko raznolika in dokazuje, kako je planinstvo na tem področju živahno razvito in kako se še vedno razvija. Na dobrih 45 straneh najdemo branja za vse, saj se lahko sprehodimo od Bjelolasice, dr. Marijana Pribanića, mimo spominskih zapisov, kot so: Prvikrat na Triglavu Dragana Mandića, Srečanje s planinskimi gorilami Barbare Lapenne Brakus, Kilimandžaro Mira Laya. Prijeten je tudi zapis o mladih planincih — Tudi oni so planinci Smilje Petričević. Visočico pozimi nam predstavlja Uzeir Beširović, Edin Durmo je prispeval črtice s Prenja, Petar Lucić-Roki nas vodi po Premužičevi stezi po Velebitu. Dr. Željko Poljak piše o srečanjih z medvedom, dr. Kuno Vidrić o Predovem krstu v NP Tara. Poleg številnih priložnostnih zapisov pritegne pozornost spominski članek o Dušku Jovanoviću (1902—1981) o »enem izmed najbolj znanih jugoslovanskih planincev«. Številko pa zaključuje Ovčarsko-Kablarska klisura Slobodana Milovanovića, Džukovičeve jame v Liki ing. Mladena Garašića, poročilo o Zagrebški speleološki šoli 1981, zanimiv dopolnilni pregled Veznih poti in Tz in številne novice z njihovega področja.

M. K.

PUBLIKACIJE O 50-LETNICI GRS CELJE

Publikacija, katere izdajo so omogočile organizacije združenega dela, ki so navedene v posebni prilogi (vseh je 31), je namenjena, kot že pove naslov — 50 letnici celjske GRS. Naslovna stran v modrem barvnem odtenku, prikazuje reševalno akcijo v vzhodni steni Ojstrice—Robanov

**PETDESET LET
CELJSKE GORSKE REŠEVALNE SLUŽBE
1931 - 1981**

Naslovna stran — Reševalna akcija julija 1959 — Vzhodna stena Ojstrice—
Robanov kot

Foto Dušan Kukovec

kot, v juliju 1959 (avtor fotografije je Dušan Kukovec). Publikacija je izčrpna slika dela gorskih reševalcev iz Celja, saj najdemo v njej zapise kot so: GRS — zvesti spremljevalec gornikov (avtor Albin Vengust); Stane Veninšek je napisal uvodnik ob 50-letnici, v katerem posebej poudarja, da je družba njihovo službo priznala kot javno službo. »Četudi to vprašanje še danes ni docela urejeno, smo deležni pomoči najširšega zaledja: to so samoupravne interesne skupnosti za zdravstvo, za telesno kulturo Laško, Šentjur, Žalec, Mozirje, Velenje in Celje, Uprava za notranje zadeve v Celju s postajami in oddelki milice, Enota letalske milice, Oddelek za ljudsko obrambo v Celju in Štab teritorialne obrambe Velenje in drugi, ki jih posebej ne navajam. Z vsemi smo tesno povezani v izvajanju vsakodnevnih nalog s področja družbene samozaščite.« Tine Orel piše Ob jubileju, dr. Jože Četina o Treh umrlih Stanku Kokošinjeku († 1955). Ivo Rey († 1960) in o Jaku Robniku († 1965).

Organizacijski shemi komisije za GRS in postaje GRS iz Celja nam razlagata strukturo te službe. Marko Gabrovšek je prispeval sestavek Od reševalnega odseka do postaje GRS, Pavle Šegula govori o GRS v Ljudski obrambi in DS, Janko Šalamun O gradnji zavetišča GRS na Okrešlju, Silvester Jošt o Vzgoji in izobraževanju v GRS, dr. Jože Četina o pomenu zdravnika v GRS, dr. Anton Žuntar je prispeval Utrinke z reševalne akcije, tekstovni del pa zaključuje faksimile plakete Občine Mozirje GRS Celje za dolgoletno in požrtvovalno delo na področju GRS. Publikacija je opremljena tudi s številnimi delovnimi in priložnostnimi fotografijami (avtorji so France Močnik, Ernest Stoklas, Cic Debeljak, Pavle Šegula, Ivo Auberšek, Marjan Prelog, Marjan Pusovnik), izdala pa jo je GRS Celje, predstavnik Stane Veninšek, uredil jo je Gustav Grobelnik, tiskala pa tiskarna v Cinkarni.

M. K.

alpinistične novice

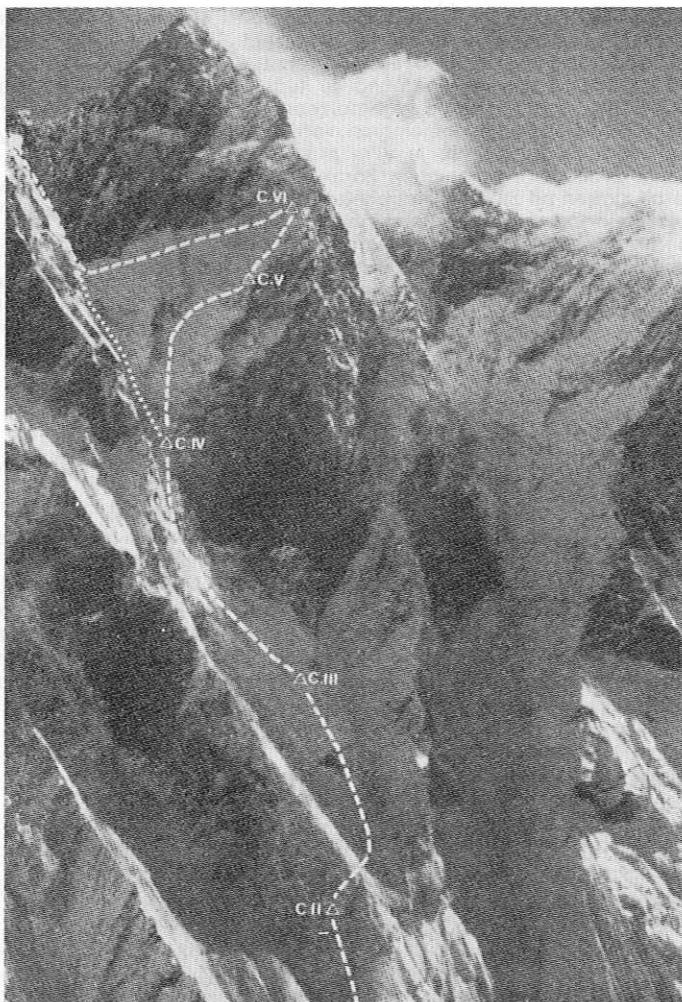
LHOTSE 81 V VELIKI UNIONSKI DVORANI V LJUBLJANI

Prav je, da smo pozorni tudi na tem mestu na ta izredni dogodek, ki so ga naši planinski srenji prikazali udeleženci osme odprave na Himalajo, ko je imela, kot je znano, nalogo preplezati Južno steno 8511 m visokega Lhotseja, soseda Mount Everest. Pred prepolno dvorano, ko vsi zainteresirani niti niso dobili vstopnic, je pred nami zaživel takorekoč »kalvarija«, ko so se fantje soočili z neznatnostmi stene, ki so od daleč, skozi daljnogled morda ali pa teleobjektiv, kazale »mil« obraz, od blizu pa skoraj nepolomljive zobe, in so jo tudi zmogli. S preudarnostjo, trmo morda, žilavostjo vsekakor, tudi srečo in predvsem z neizmerno natančnostjo v izpeljavanju sproti prilagojenih načrtov, ki so predvidevali napredovanje. Dvorana je izvajanje štirih govorcev, Aleša Kunaverja, Vikija Grošlja, Nejca Zaplotnika in Vanjo Matijevca, spremljala z najvišjo mero pozornosti, saj smo bili prvič priča, da so predavatelji svojo kleno, doživeto in vsekakor doživljeno besedo dopolnjevali s kar dvema diapozitivoma hkrati in so k temu dodali še Manfredov film, ki je sicer dotlej povsem navidezno statičnost spremenil v gibanje, v dodatni vtis nekega zahtevnega dogajanja v nam neznani gori. Tako smo mogli videti pravzaprav vse tisto bistveno,

kar nam je pomagalo ustvariti vtis velikega dejanja, kar nam je utrdilo prepričanje, kako resnega problema so se naši fantje lotili in nazadnje, kako zmote, ki jih včasih ovijamo z rahlimi pridihmi nezmotljivosti, utegnejo hitro zvođeneti. Južna stena Lhotseja je po vsem tem, kar smo videli in slišali, bil resen problem, ki pa je bil bistveno rešen — če to lahko tako povzamem iz vsebine povedanega — dosti pred letom 2000. To pa je prav gotovo potrdilo, če ne že plačalo več kot dvajsetletno navzočnost jugoslovanskih in slovenskih alpinistov v gorah in stenah svetovnih gorstev. Morda bi k vsemu temu dodali le pripombo, da smo pogrešali sliko stene, ki bi nam v ustreznih intervalih pokazala, kako so fantje napredovali; pokazala nam bi ključna mesta in nam pomagala v zahtevni orientaciji, s katero smo se ukvarjali, ko smo razvozlavali iz slik in besed ta prepotrebna oprijemališča, ki so za poslušalca nujna. In ker je bilo predavanje nastopno predavanje te odprave, bi utegnili poživeti večer tudi predstavitev vsaj tistih udeležencev odprave, ki so se dejansko soočali s problemi te velike stene. Občinstvo samo, ki je dvorano napolnilo in je obnemelo v ponovno oživiljenih dogodkih na tej gori, pa je, če ne zgolj z navzočnostjo, tudi z izredno zbranim spremljanjem, s spontanim ploskanjem in nazadnje tudi do kraja izpolnje-

J stena Lhotseja
 — — — smer vzpona
 . . . smer spusta jurišne
 naveze
 (Povzeto po La Montag-
 ne & alpinisme 3/81)

Foto J. F. Mazeaud

nim številom obiskovalcev, ki ga narekuje pač velikost Unionske dvorane, pokazalo, kako resno se zanima za take rezultate, ki jih dosegajo naši fantje v mednarodni športni areni.

M. K.

ZBOR PRIMORSKIH ALPINISTOV

Soški AO iz Tolmina — letošnji organizator zbora primorskih alpinistov, je zbor organiziral v petek, 11. decembra v Tolminu. Kar lepo število primorskih alpinistov od Trente pa do naše obale se je zbralo, pregledalo in ocenilo lansko delo, pogovorilo o nekaterih težavah in problemih alpinizma na sploh. Blizu 170 članov primorskih alpinističnih kolektivov je lani opravilo 1749 plezalnih vzponov, pristopov in turnih smukov. V AO Idrija, ki je tudi sicer z nad 60 člani najštevilnejši alpini-

stični kolektiv na Primorskem, so opravili 529 vzponov. Veliko pozornost posvečajo načrtni vzgoji, načrtno delajo z alpinistično selekcijo, aktivni pa so tudi v akcijah PD. Sedemnajst članov AO Nova Gorica je opravilo 314 vzponov; tudi v tem odseku je velik poudarek na vzgoji. V Obalnem AO je 17 članov opravilo 241 vzponov, v AO Postojna pa 16 članov 203 vzpone. Žal so v Postojni skorajda brez pomladka, čeprav si prizadevajo, da bi stanje izboljšali. V tridesetčlanskem soškem AO v Tolminu so vso aktivnost posvetili vzgojnemu delu z mladimi, zato so opravili le 150 vzponov. Nedvomno gre pozdraviti tudi aktivnost AS v Vipavi in Ajdovščini, katerih člani so sicer vključeni v vzgojno delo pri AO Nova Gorica. V obeh sekcijah je vključeno približno enako število članov. V Vipavi so opravili 204 vzpone, v Ajdovščini pa 108. Poleg tega, da več ali manj vse odseke tarejo finančne težave, so na zboru žal

samo načeli problem, kako organizirati povezavo odsekov s Komisijo za alpinizem pri PZS, saj konkretnih sklepov ali ugotovitev zbor ni sprejel. Podobno je tudi z ugotovitvijo o poenotenju vzgojnoizobraževalnega dela. Dvoje pomembnih vprašanj, na zboru sicer načetih, je v razpravi povsem zvođenelo. Pomemben korak naprej je bil storjen pri zbiranju in obdelavi opisov plezalnih vzponov v trentarskih in bovških gorah, saj so v AO Nova Gorica pred izdajo vodnika za stene nad Možnico in Koritnico, v AO Idrija so tudi že zaključili zbiranje podatkov za Zgornjo Trento, v SAO Tolmin pa pravkar zbirajo podatke za Krn in Kanin, le AO Postojna svoje obveze ni izpolnila (Bavšica, Lepo Spičje, Vršac). Kmalu pa lahko pričakujemo tudi plezalni vodnik za Osp, Glinščico in Črni Kal, ki ga pripravljajo člani Obalnega AO.

Komisija za alpinizem pri PZS je AO Nova Gorica zaupala organizacijo plezalnega tabora v Viševi skupini, Obalni AO pa pod Mangartom v Zahodnih Julijcih.

Kar precej časa so udeleženci zbora razpravljali o I. primorski alpinistični odpravi v južnoameriške Ande ali točneje v skoraj 3000 m jugovzhodni še deviški steber 6964 m visoke Aconcague — najvišjega vrha Andov. Glede na kvalitetni vzpon primorskega alpinizma, ki se vsekakor dokazuje s tremi letošnjimi udeleženci (brata

Podgornik in Tratnik) v himalajskih odpravah v J. steno Lhotseja in J. steno Daulagirija, je ta odprava ob pravem času, predvsem pa, lahko rečemo, ob garaškem delu članov dobro pripravljena in zasedena.

Zapis z zbora primorskih alpinistov pa ne bi bil popoln, če ne bi zabeležili tudi aktivnega dela alpinistov na vzgojnih, delovnih in drugih akcijah matičnih planinskih društev, v vrstah GRS pa še kje, kar so v svojih poročilih povedali na zboru predstavniki posameznih odsekov. Zbor so zaključili s tradicionalnim prikazom diapozitivov o najpomembnejših alpinističnih uspehih alpinistov Primorske v letu 1981.

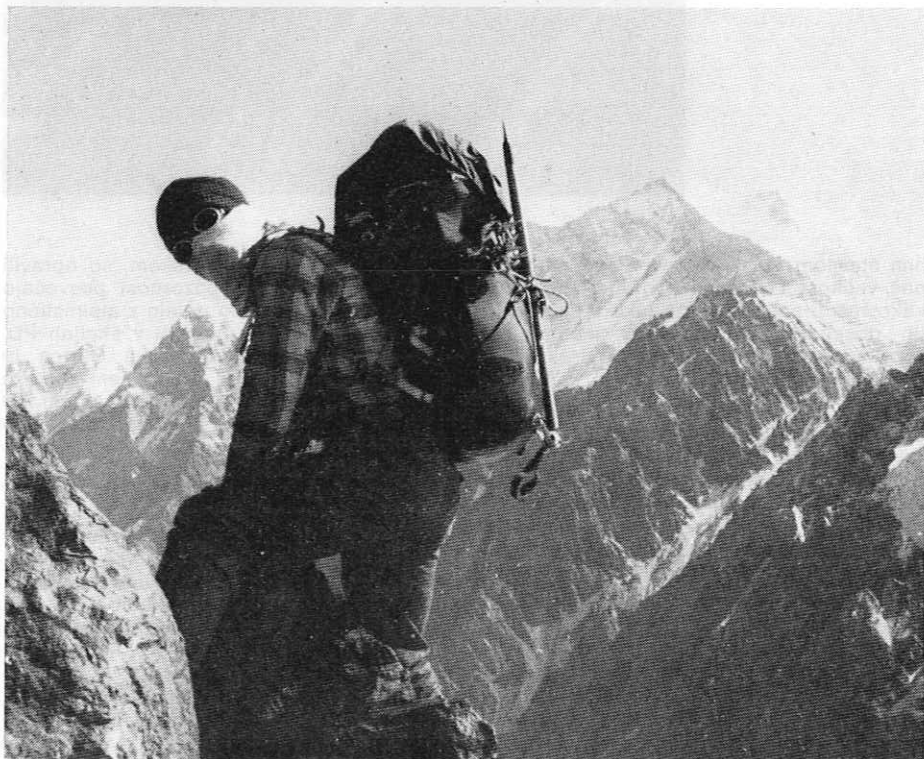
Boris Mlekuž

BOSANSKO-HERCEGOVSKE ODPRAVE

Čeprav je razdobje od 1929 do 1970 razmeroma dolga doba, ne moremo biti povsem zadovoljni z rezultati na področju odpravarstva v naši republici, piše Muhamed Šišić. Razlogov za to je sicer več, slej ko prej pa so med njimi najpomembnejši tisti, ki pomenijo kronično neorganiziranost, relativno pozen stik z ledom, pa tudi večji problem zaradi denarja v planinski organizaciji.

Pogled na Vrh Korženjevka (7105 m) sa vrha Bijeli Kamen (julij 1979)

Foto B. Maltarić

Zanimiva je primerjava s Hrvati, Srbi in Slovenci. Alpinisti iz teh republik so spoznali plezarijo v ledu že pred vojno in to v najvišjih gorah v Evropi. Prvo srečanje z ledom alpinistov iz BiH pa beležimo šele v letu 1955, resneje pa so začeli plezati v ledu šele leta 1966.

Od leta 1971 (Matterhorn) in 1972 (Mt. Blanc) so odhajali v Alpe redno vsako leto. Alpe pa pravzaprav alpiniste iz BiH nikdar niso posebej pritegovale, saj imajo sami take pogoje, da je zamenjava z alpskimi razmerami povsem enakovredna.

Leta 1974 je PZJ organizirala I. alpinistično odpravo na Kavkaz, nadaljuje M. Šišić. V sestavi so bili poleg osmih alpinistov iz Slovenije, šestih iz Hrvatske, dveh iz Srbije tudi dva iz BiH — M. Gafić in M. Šišić.

Cilj pa je bil, kot je znano, Elbrus (5633 m) pa tudi nekaj zahtevnih plezalnih smeri. 1975 so začeli prve priprave za odpravo v Pamir. Po mnogih težavah je na pot odšla peterica, čeprav jih je bilo predvidenih osem. Na pot so šli M. Šišić, vodja, E. Čolaković, B. Maltarić, M. Rakić, A. Vatrenejak, cilj pa je bil Vrh Komunizma (7495 m), rezervni cilj pa je bil Vrh Korženjevske (7105 m). Prvega vrha niso uspeli doseči, zato so se odločili za Vrh Korženjevske, pa jih je tudi tu zelo slabo vreme zavrnilo; tedaj so dosegli višino 7045 m.

1977. leta so poskušali organizirati odpravo v Hindukuš, pa do tega ni prišlo. Dve leti pozneje je odšla v Nepal 7. JAH, ki je imela v načrtu priti na vrh Mount Everest. V odpravi sta bila dva alpinista iz BiH: M. Gafić in M. Šišić. Ta odprava je bila, kot je znano, uspešna. 1979. leta je šla na pot še ena naša odprava in sicer v Fansko gorje in Pamir, v 12-članski odpravi sta bila spet dva iz BiH, B. Maltarić in M. Mulaosmanović. Po dogovoru sta se vzpela na Vrh Korženjevske. Vzpon sta opravila po smeri Budanova (5 B), spust pa po smeri Cetlina (5 A), kar v resnici pomeni prečenje tega lepega vrha.

Muhamed Šišić

PISMO IZ BEOGRADA — 24. ZBOR ALPINISTOV SRBIJE

V planinskem domu Boris Kidrič na Stolu (1138 m) nad Borom so od 28. do 30. XI. že 24. zborovali srbski alpinisti. Na zboru je bilo 31 udeležencev iz dveh alpinističnih odsekov in štirih sekcij. Izbrali so novo komisijo za alpinizem Srbije, vodi pa jo dolgoletni načelnik niškega odseka Aleksander Djorić. V sestav komisije sta prišla tudi dva člana AO »Dr. Rastko Stojanović« iz Beograda (Miomir Marjanović in Aleksander Aničin) ter po en član AO Bor (Borko Gajić) in AS Čačak (Slobodan Milovanović). Komisija je razpravljala tudi o nekaterih pripravniki, ki so dosegli pogoje za sprejem med alpiniste; na osnovi

tega so predlagali, naj bi AS Bor dobil status odseka. Predlagali so, da bi bil republiški alpinistični tečaj (začetni) v marcu na Ljubotenu (Šar planina). Gostitelj naslednjega srečanja, to je 25. zбора, bo AS Čačak, ki bo zbor organiziral v domu »Železničar« v Kablarju. Udeleženci se niso zadovoljili zbolj z zborovanjem, ni jih mogla ustaviti niti megla ne svež sneg ne požled, ampak so v Stolovi steni (v višini okoli 150 m) v treh dneh preplezali precej smeri, manj ambiciozni pa so uživali v smučanju pred domom, čeprav vlečnica še ni bila nared.

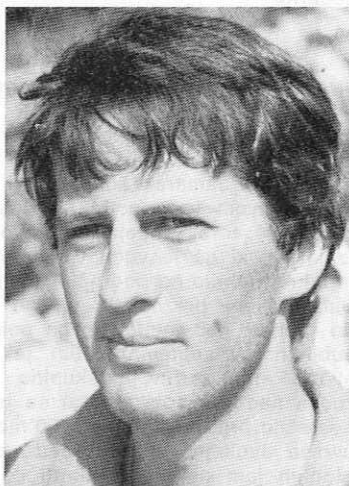
Mihajlo Hadži-Cenić

IVAN IN RÓBERT GÁLFY

Oče in sin, sicer pa znani imeni češko-slovaškega alpinizma, posebno še oče. Ivan Gálffy (rojen 1933) je vidna osebnost v evropskem alpinizmu. Ta alpinist z Visokih Tater ima za seboj serijo prvih vzponov, tako poleti kot tudi pozimi. Plezal je v Alpah, Kavkazu, Južni Ameriki in Himalaji. V Hindukušu je opravil sedem prvih vzponov na dotlej še neosvojene vrhove. Leta 1967 je opravil prvi vzpon na zahodni vrh Tirič Mira (7487 m) in novo smer na glavni vrh Tirič Mira (7706 m), najvišjo goro v Hindukušu. Ima tudi veliko izkušenj kot vodja ekspedicij. Bil je vodja uspešne ekspedicije na Nanga Parbat (8125 m, peti vzpon) in na Makalu (8481 m), peti vzpon, nova smer). Bil je tudi vodja odprave na Kangčendzöngö (8598 m). Že več kot 25 let dela pri Gorskem reševalni službi, od leta 1976 je tudi njen načelnik.

Sin Róbert (rojen 1960) že stopa po očetovih stopinjah. Prve plezalske korake je opravil prav z njim. Pri 17 letih je z njim preplezal Palavicinijev ozebnik v

Róbert Gálffy

Ivan Gálffy

Grossglocknerju, naslednje leto sta splezala severozahodno steno Aig. du Moine ter opravila prečenje Mt. Blanca. Pozneje je Róbert z različnimi soplezalcami preplezal Rebuffatovo smer v Aig. du Midi, Boccalattejev steber v Mt. Blanc du Taculu ter ozebnik Couterie v Aig. Verte. L. 1980 je splezal Brownovo smer v Aig. de Blaitière in Contaminovo smer v Petites Jorasses. Pri sestopu v snežnem metežu sta s prijateljem preživljala pravi pekel. Za konec sta potem preplezala še Crozov steber z novo varianto v Grandes Jorasses. Leta 1981 pa je bil član ekspedicije na Jannu (7710 m). Skupaj z dr. Divaldom in Vozárikom je 23. maja dosegel vrh po novi smeri po jugozahodnem stebru. Decembra 1981 je s tovariši odšel v Patagonijo. V načrtu imajo novo smer v zahodni steni Fitz Roya, pozneje pa še Cerro Mercedario.

Tomo Česen

JUBILEJNO BREZNO — 1160 METROV

Poljska raziskovalna dejavnost v brezni in podzemeljskih jamah Avstrije sega že v leto 1970. Jamarski klub Morski Gdansk-Sopot-Gdynia je v poletju 1980 pripravil že deseto, torej jubilejno odpravo. Moštvo jamarjev, ki ga je vodil Christian Parma, je takrat odkrilo na področju Hohe Göll na Salzburškem brezno, ki so ga raziskali do globine 490 metrov in ga poimenovali Jubilejno. V septembru 1981 je bil Christian Parma s svojo skupino jamarjev znova nad breznom. Tokrat se je moštvo posrečilo priti do globine 1160 metrov, kar uvršča Jubilejno brezno med deset najglobljih jam na svetu, hkrati pa je tudi

najgloblja jama, kar so jih poljski jamarji kdajkoli odkrili in raziskali. Seveda bo treba jamo še v vseh podrobnostih kartografirati in premeriti.

Jozef Nyka, prevod M. A.

ZAHOĐNA STENA MAKALUJA

Poljsko-angleška odprava, ki jo je organiziral Wojciech Kurtyka, se je v lanskem jeseni odpravila v zahodno ostenje Makaluja, ki velja za eno najtežavnejših v vsej Himalaji. Največje težave so v višini 7600 do 8200 metrov, kjer prevladujejo skoraj navpične skale. Moštvo so tvorili Kurtyka, Jerzy Kukuczka in Anglež Alex Macintyre. Po sporočilih nepalskega turističnega ministrstva so se omenjeni plezalci v začetku oktobra spoprijeli z mogočno steno. V višini 7500 metrov se je zaradi ozeblin umaknil Kurtyka, v višini 7900 pa je odnehal še Macintyre. Toda Jerzy Kukuczka se je kljub smoli obeh tovarišev zagrizel v steno in se odločil, da bo z njo opravil sam. V štirih dneh je premagal največje težave in dosegel 15. oktobra 1981 vrh Makaluja (8481 m). Podrobnosti o podvigu za zdaj še niso znane, če pa je bil vzpon opravljen tako, kot ga je Kurtyka načrtoval, bi bil to eden najtežavnejših plezalskih podvigov vseh časov. Sicer pa je Jerzy Kukuczka, 33 let, bil pred tem že tudi na Lhotseju in Everestu.

Jozef Nyka, prevod M. A.

»BERGGIDS« OKTOBER 1981

Ronald Naar je kot samohodec zmožl vzpon na Nanga Parbat. Marco Boeslage in Lout Brandt sta se v alpskem slogu povzpela na Brammah II (6425 m) v Kishthwar Himalaji. Franz Heusdens je v Cordillieri Blanci opravil vrsto lepih vzponov, med drugim na Tocqlaraju (6032 m), Palicaraju (6275 m) in Hauscaranu (6768 m).

Jozef Nyka, prevod M. A.

NEPALSKE NOVICE

Po sporočilih nepalskega ministrstva za turizem so morale sredi oktobra 1981 nekatere odprave zaradi skrajno slabega vremena ustaviti svojo dejavnost. Sporočilo pri tem omenja Francoze, ki so načrtovali vzpon na severni vrh Nilgirija, drugo francosko odpravo na Kagmari (5960 m), Japonce na Himalchuli (7893 m) in Angleže na Annapurni III (7555 m).

M. A.

Na pobudo predsednika UIAA Pierra Bossusa naj bi bili to jesen priredili v Chamonixu mednarodno plezalsko tekmovanje, ki bi ga bili morali organizirati alpinistična federacija ZSSR in Fédération Française de la Montagne. Namen prireditve je bil predvsem v tem, da bi mladim plezalcem iz vseh alpskih dežel nazorno prikazali osnove nove športne zvrsti in jih tudi navdušili za tekmovalno plezalstvo. Žal so se Francozi zaradi denarnih težav umaknili in tako iz vseh priprav ni bilo nič. Še ena zamujena priložnost, ki naj bi bila omogočila izmenjavo izkušenj in razčiščenje predsodkov.

Jozef Nyka, prevod M. A.

Časnik »Times of India« je 23. septembra 1981 poročal, da se je 19. septembra posrečil trem indijskim plezalkam vzpon na Nanda Devi (7816 m). Odpravo je vodil polkovnik Balwant Singh, trajala je 52 dni in si je postavila štiri višinske tabore. Indijske visokogorske plezalke so se povzpele že na prenekateri vrh v Himalaji in sodijo danes — poleg Poljakinj, Japonk in Američank — med vodilne narode v ženskem visokogorskem plezalstvu. V letu 1984 načrtujejo indijski plezalci vzpon na Mount Everest, v odpravi pa bo tudi ena izmed njihovih plezalk.

Jozef Nyka, prevod M. A.

razgled po svetu

PLAZOVI — NEVARNOST VISOKOGORSKEGA SMUČANJA

Nedvomno so snežni plazovi najhujša nevarnost, ki grozi smučarjem v visokih gorah in še zlasti v visokem snegu. Večina se tega zaradi nenehnega opozarjanja sicer zaveda, vendar je dejstvo, da 95 % vseh plazov, ki se končajo s tragedijami, sprožijo sami turisti.

V pretežni večini smrtnih nesreč zaradi plazov so žrtve tako imenovani variantni smučarji, ki sicer uporabljajo vlečnice, vendar se najraje prepuščajo zimskim radostim zunaj urejenih prog in v globokem snegu. Možnosti za preživetje, če smučarja zasuje snežni plaz, pa so odvisne predvsem od časa, v katerem si je mogoče še nadejati pomoči. Medtem ko po 10 minutah še živi približno 80 % zasutih, je po eni uri ta odstotek že nič. Rešitev v vseh takih primerih pomeni torej usodno tekmo s časom.

Če vemo, da lahko pridejo tudi najbolje organizirani reševalci na kraj nesreče v eni do dveh urah, šele znamo dovolj ceniti takojšnjo tovariško pomoč z uporabo elektronskih iskalnih naprav.

In kako delujejo takšne elektronske naprave? Vsaka priročna naprava ima vgrajen oddajnik in sprejemnik, ki se napajata s pomočjo baterij. Med smučskimi turami in pri vožnji po globokem snegu bi moral imeti vsak udeleženec takšno napravo pritrjeno na telo in vključeno na oddajanje. Če bi jo imel v nahrbtniku, nam tega plaz največkrat odtrga. Vsi neprizadeti ob nesreči takoj vključijo svoje naprave na sprejem in že lahko začnemo iskati ponesrečence. Že po nekaj minutah

je mogoče s točnostjo nekaj centimetrov določiti njihov položaj. Iskanje temelji na načelu pojemanja jakosti oddajniškega signala z oddaljenostjo, kar pomeni, če se ponesrečencu približujemo, bo signal vedno močnejši.

Takšne naprave so na voljo povsod že deset let, žal pa vse še vedno ne delujejo na isti frekvenci. V švicarskih Alpah so razširjene predvsem naprave s frekvenco 457 kHz, v Avstriji pa pretežno s frekvenco 2275 kHz. Prav ta neenotnost je v zadnjih letih že nekajkrat preprečila, da bi bilo reševanje uspešno.

V avgustu 1981 so bile na tržišču naslednje naprave:

s frekvenco 2275 kHz: Pieps II., Ruf in Ortovox (ki ima tudi 457 kHz);

s frekvenco 475 kHz: Autophon, Redar in Ortovox (ki ima edini tudi frekvenco 2275 kHz).

Z izjemo Ortovoxa se vse druge naprave torej ne morejo medsebojno sprejemati. Vendar je treba posebej poudariti, da nas nobena izmed naštetih elektronskih naprav ne more opozoriti na nevarnost plazov. Zato so vse oznake kot iskalec snežnih plazov in podobne skrajno neodgovorne in bi jih bilo treba kratkomalo prepovedati.

Tako nam kljub zanesljivosti tovrstnih pripomočkov sodobne tehnike ne preostane nič drugega, kot da si še naprej šolamo sposobnost presoje nevarnosti snežnih plazov. Povsem varni bomo le tedaj, če sploh ne bomo hodili na plazovita področja. — Povzetek po objavi v 5. številki letnika 1981 avstrijske revije »Der Naturfreund«.

M. A.

V začetku jih je bilo le malo, ki so po- hiteli v naravo, da bi se naužili radosti zim- skega športa v gorskem svetu, ki ga pre- kriva snežnobeli pršič. Na starih fotografij- ah se jim lahko še nasmehnemo, kako se trudoma in v potu svojega obraza vzpe- njajo na gorske vrhove, da bi se takoj nato na dveh lesenih deskah in zardelih obrazov spustili v dolino.

Toda časi so se spremenili. Iz tistih nekaj so nastale množice, ki iz leta v leto v večjem številu preplavljajo zimskošportna središča, da bi v naravi našli vsak nekoliko počitka spričo vsakdanjih stisk. S takš- nim razvojem so se spremenile tudi vasi. Nekdanjo podeželsko idiliko je mar- sikod nadomestila tehnizirana turistična organiziranost, ki naj gostom izpolni sle- herno željo. V službi tega so nastale žičnice, vlečnice in urejena smučišča, ki so ponekod celo razkošno razsvetljena, v skrajnem primeru pa je na voljo tudi umet- ni sneg. Toda vse tovrstno razkošje, za katerim se oglašča cingljanje blagajn, ima tudi svoje senčne strani. Vendar škoda se pokaže šele takrat, ko sneg skopni.

ln tako posledice občutijo le domačini, še predvsem kmetje. Pri gradnji vsake nove smuške proge odstranijo najprej vso ra- stlinsko odejo, tako da preostane zgolj ne- zaščiten zemlja. Tako razkrito plast hu- musa zlahka odnašata veter in voda — pospešena erozija pa seveda otežuje živ- ljenje naslednjih rastlinskih generacij. ln če tudi rastlinam uspe, da si znova opo- morejo, se nato iz leta v leto po njih »driča« na tisoče turistov, katerih nabru- šeni robniki jih tako vedno znova poško- dujejo.

Snežno odejo na takih smučiščih z rav- nanjem in neštetimi vožnjami steptajo tako trdo, da zdaj traja veliko dlje kot kdajkoli, preden se sneg stopi. Cvetice in trave poženejo zato šele takrat, ko je pomlad že zdavnaj mimo, celotna rastna doba je vržena iz ravnotežja. Za kmete, ki so od- visni od paše in že tako skromnih pridel- kov na višinskih njivah, pomeni to nepo- pravljivo izgubo.

Ko se valijo težke gosenice teptalnih stro-jev po svežem snegu, ne steptajo le sne- ga, marveč pod snegom zmečkajo tudi zemljo, ki postane vse bolj zbita in trda. Vse to sproži pravcato verižno reakcijo: deževniki in drugi organizmi nimajo več dovolj moči, da bi se prerili skozi stisnjene zemeljske plasti, si torej ne morejo najti zadosti hrane in izumró. Na smuški prog, ki je bila v obratu deset let, je mogoče najti na enem kvadratnem metru le še enega deževnika namesto 160, kot je pra- vilno za nepoškodovana zemljišča. Kot vemo pa so prav deževniki zadolženi za rahlja- nje in prezračevanje plodne prsti, njihovi iztrebki pa so najboljše gnojilo, kar si ga je mogoče misliti.

Brez njega so številne rastline — zlasti še občutljive vrste — obsojene na pogin, prve žrtve pa so mahovi in lišaji. Samo naj- močnejše in najbolj odporne rastline se obdržijo in se neovirano razmnožujejo, ker jih pri tem nihče in nič ne ovira. Posle- dica so enolični pašniki, ki zagrenijo živ- ljenje tudi najbolj skromni kravi. ln ne samo to: tudi žuželke, ki so še posebno pomembne za naravno ravnotežje, v takš- nih razmerah počasi izginjajo. Vražji ris opustošenja je tako kaj kmalu zaključen. Vendar se počasi le začenjamo zavedati pogubnih posledic takšnega neomejenega in neobzdanega turističnega razvoja. Mar- sikod so že preprečili gradnjo novih smu- ških prog, v posameznih krajih celo šte- vilčno zmanjšujejo prenočitvene zmogljivi- vosti, urejajo zaščitená področja, grad- njo novih žičnic in vlečnic pa dovoljujejo le še na vzhodnih pobočjih. Marsikod že gradijo čistilne naprave za odpadne vode in omejujejo vožnjo z avtomobili po visoko- gorskih cestah.

Vsa tovrstna prizadevanja so že obrodila nekaj sadov. Celo anketa med izletniki in turisti je pokazala, da so tudi oni proti na- daljnjemu razvoju po starih tirnicah, saj se prav radi odpovejo pretiranemu udobju, če je mogoče s tem naravi znova poma- gati do trajnega ravnotežja. (Sestavek smo povzeli po prispevku, ki ga je pod istim naslovom napisala za lanskoletno 5. šte- vilko avstrijske revije »Der Naturfreund« Barbara Kösze).

M. A.

NESREČA RADA PRIDE SAMA

Lani je bilo v tako imenovani »indijski Hi- malaji« kar živahno. V poročilu predsed- stva alpinistične ustanove Harisha C. Sa- rina je rečeno, da je urad te ustanove zabeležil lani kar 127 prijav odprav, od teh 65 indijskih. Rekordno število pa žal ne ostaja zgolj »na področju tega zaznamka«. Do 36 oseb je umrlo v teh odpravah, od tega kar 15 Japoncev, devet indijskih državljanov. Najbolj črn mesec je bil sep- tember, saj je terjal kar 15 mrtvih in ene- ga pogrešanega. Nekaj smrtnih primerov je bilo zavoljo pljučnega edema, tako sta umrli na primer 8. avgusta dve Japonki, ki sta se želeli povzpeti na Kun.

Jozef Nyka

NAMESTO MOUNT MCKINLEY — POSLEJ DENALI

Nadaljujejo se prizadevanja, da bi ime Mount McKinley prepustili pozabi in na- mesto njega uvedli v rabo prvotno domače ime Denali, kar naj bi pomenilo »veliki«. Alpinistični klub na Aljaski je nedavno tega razglasil, da priznava za to goro poslej le še ime Denali in ga bo tudi vnaprej do-

sledno uveljavljaj. Planince vsega sveta klub v tej zvezi poziva, naj se po tem ravna in v svojih objavah uporabljajo izključno edino upravičeno ime te gore. Klub v posebni resoluciji zatrjuje, da za poimenovanje najvišje severnoameriške gore po McKinleyju ni nikakršne utemeljitve. William McKinley, ki se je med drugim potegoval za položaj predsednika ZDA, ni imel nikakršnega odnosa niti do gora niti do Aljaske. Zato njegova državniška in zgodovinska veljava nikakor ne ustreza gori, ki prav zaradi neustreznega imena ne dosega tiste privlačnosti in priljubljenosti, ki bi ju ta gorski velikan zaslužil.

V resnici zaslužijo prizadevanja gornikov Aljaske pohvalo in spoštovanje. Planinci naj bi namreč ne skrbeli le za čistost gorskega sveta, marveč tudi za etnično prvin-skost. Gore so bile nekoč življenjski prostor domačega prebivalstva, zato naj bi tudi imela starodavna poimenovanja vselej in povsod prednost. Predvsem pa naj bi kar najhitreje izginila z zemljevidov konjunkturna osebna imena. Vsa takšna poimenovanja namreč potvarjajo prvin-skost gora in so zgolj neljubi in nečimrni sledovi tujih ljudi prav kot hotelske stavbe, letalske proge ali avtomobilske ceste. Radi pristajamo na pobudo, naj bi poslej tudi pri nas za Mount McKinley v rabi zgolj starodavno in častitljivo ime »DENALI«.

Jozef Nyka, prevod M. A.

MEDNARODNO SREČANJE GORSKIH REŠEVALCEV V BOLGARIJI

V enajsti lanske številki Der Tunist — list izdaja Nemška zveza za popotnike, planince in za tekmovalce v orientaciji v NDR — beremo, da so se od 9. do 14. maja lani srečali v Bolgariji gorski reševalci socialističnih držav. Simpozij, kakor so to srečanje imenovali (bil je to drugi po vrsti; prvi je bil leta 1980 v Oberwiesenthalu — je organiziral bolgarski Rdeči križ in sicer v bližini mesta Bansko v Pirinu. Vabilu so se odzvale delegacije ZSSR, ČSSR, Poljaki, NDR. In o čem so se pogovarjali? O merah za varnost v poletnih gorah, o usmerjanju poletnega množičnega obiska v gorah, ko se tudi v teh deželah, kot pri nas, srečujejo z množičnostjo na najbolj atraktivnih gorskih vrhovih in predelih. V tem smislu so združili tudi to vprašanje z vprašanjem varstva okolja. Kljub ekstremnim razlikam, ki obstajajo med posameznimi pokrajinami, v katerih kot gorski reševalci delujejo, je bilo to srečanje — v smislu skupnega sodelovanja v preprečevanju nesreč v gorah — izredno dragoceno.

M. K.

SKALOVJE V BARVAH

»Farbige Felsen« je pravzaprav naslov filma, ki ga je posnel Viktor Wyss in ga prvič zavrtel v javnosti ob razstavi »Kamenje pod mikroskopom« v naravoslovnem muzeju Solothurn.

Film nas povede od spiralnih meglic v vesolju do nastanka Alp. Ogledamo si celinski praplošči (shelf) Afrike in Evrope in vidimo, kako se robni predeli medseboj gnetejo, mečkajo in gubajo, posamezni deli prekrivajo drug drugega. Tisti, ki so poprej bili v globinah morja, pridejo na površino, počasi se iz voda vzdiguje gorska veriga Alp. Pritisk je silen, ob hkratnih velikih temperaturah v globini se kamennina preobraža. Spreminja se struktura mineralov in kristalov.

Na gori Parparner Rothorn so nabrali vzorce, jih zbrusili v tanke, 3 do 4 stotine milimetra debele lističe in jih dali na ogled v mikroskop, kjer jih osvetljuje polarizirana svetloba. Kamenje nekako oživi in se zasveti v vseh mogočih barvah. Ob vsakem zasuku pod objektivom se zalesketa v novih barvnih kombinacijah. Videti je, kot da bi nastajale sodobne slike, izbor je osupljivo neznansko velik.

Ustvarjalec filma je želel med planinci vzbuditi zanimanje za mrtvo snov, po kateri hodijo, kadar so v gorskem svetu. Stvar je zanimiva za laika in za specialista, kaže pester svet kamenin, približa še tisti svet gora, v katerih na videz ni življenja.

(Die Alpen 11/1981, str. 231)

Priladil: Pavle Šegula

NOVE HIŠNE LEKARNE V KOČAH SAC

Švicarski zdravnik GRS, dr. A. Zimmerli, poroča o reševanju problema hišnih lekarn v kočah SAC.

V uvodu pokaže sliko, ki smo je vajeni doma ali kjerkoli v Alpah. Lekarne, omariče za prvo pomoč, so stare, vsaka je drugačna, vsebina je marsikje zastarela, porabljena. Spričo tega je SAC za koče, ki jih upravlja, sklenil, da jih opremi z enotnim tipom omarič, založenih z zdravili in pripomočki po enotnih smernicah.

Delo so opravili zdravniki in reševalci, ki so se od vsega začetka zavedali zahtevnosti naloge. Razmere so od koče do koče drugačne, različni so obiskovalci, njih število, letni časi, ko jih obiskujejo planinci. Vse to vpliva na vrsto in količino posameznih zdravil in delov opreme.

Zanimiva je delitev v splošni in zdravniški del lekarn.

V splošnem delu so tisti pripomočki, ki naj bodo dostopni slehernemu obiskovalcu koče. Zdravniški del ima nekaj več opreme in je pod ključem. Vsebina pride prav zdravniku v akciji; pri roki je celo skromen izbor instrumentov za enostavnejše posege pri oskrbi ran in poškodb.

O opremljenosti z instrumenti odloča sekcija SAC, ki upravlja kočo. Seveda vpliva na to potreba, pa tudi denarna zmogljivost. Da bi se zdravila ne kvarila, da ne bi bila izpostavljena umazaniji, so v plastičnih posodah, te pa v leseni skrinjici. Skupina, ki je pripravljala lekarno, je imela dosti dela s finančnimi vprašanji in s tem, kako nadomestiti porabljeno opremo. Cena vsebine vsem dosegljivega dela lekarne je po današnjih cenah okroglo 525 SFr, vsebina zdravniškega dela pa 742 SFr. Operacijski instrumenti sami stanejo še dodatnih 153 SFr, lesena skrinjica pa ob istočasni nabavi vsaj 50 kosov zopet 210 SFr. Organizatorji so poskrbeli tudi za lekarno. Ta bo nadomestila tisto opremo in zdravila, ki jo porabijo za oskrbo poškodovancev in bolnikov.

(Die Alpen 11/1981, str. 237)

Priredil: Pavle Šegula

KATERO IME JE PRAVO?

Nam vsem dobro znani Jozef Nyka urednik poljske planinske revije »Taternik«, polemizira v 11. številki revije SAC »Die Alpen« s piscem Emilom Büttnerjem, ko je v 6. številki te revije pisal o imenu najvišje gore v kitajskem pogorju Velike mrzle gore v Sečuanu, Minyi Konkli. O teh gorah je napisal obsežno študijo in izdal knjigo tudi nam znani raziskovalec in avtor čudovitih specialk, Edouard Imhof, švicarski raziskovalec, ki je večino podob v tej knjigi prispeval s svojimi odličnimi akvareli. Te knjige v polemiki ne zasledimo, zanimivo pa je, da tudi Imhof goro imenuje Minya Konka. Papojdimo k Nykinem razmišljanju!

V uvodu piše, da je z velikim zanimanjem prebral že omenjeni članek E. Büttnerja in nadaljuje:

Razveseljivo je, da so še ljudje, ki jim ni vseeno, kako se imenuje neka gora in kako pišemo njeno ime. Mislim pa, da E. Büttner stvar jemlje nekoliko preveč na laško. Na SAC je naslovil pravo pridigo, pri čemer pa se opira na eno samo knjigo. Najbolj razširjeno ime kote P. 7587 m — ki tu ni edina, je nedvomno »Minya Konka«. Arnold Heim predlaga »Minya Gongkar«, sedaj veljavna kitajska oblika pa se glasi »Gonggka«. Umrli poljski strokovnjak dr. Jan K. Dorawski — ki ga zahodni raziskovalci žal ne poznajo — je pisal o tem vrhu v svoji knjigi »Człowiek zdobywa Himalaja« (Ljudje osvajajo Himalajo, 1957, stran 380):

»Menda ni nobene druge gore, ki bi imela toliko imen. V literaturi in na zemljevidih nahajamo imena kot so: Bokonka, Gangka, Koungka, Bo Kang Kar, Minya Konka, Minya Gongkar, Minya Gangkar. Če sledimo mnenju poznavalcev Tibeta, bi jaz izbral ime Minyag Kangkar kot najbolj ustrezno. V številki 11/1981 Die Alpen vi-

dimo na strani 86 še eno inačico: Minya Konkar. Ni skrivnost, da se v tem predelu Kitajske srečujejo različni dialekti (pravzaprav celo jeziki) in različno pojmovanje sveta. K temu pride še težava v izražanju z nemško pisavo. Kolikšne utegnejo biti težave, kaže drug zgled:

Švicarjem tako priljubljeno pisanje — angleško — »Dhaulagiri«, izražajo Kitajci v latinici z »Daolajilifeng«!

Nekaj pametnega bi tu lahko povedal le specializiran jezikoslovec, pa še to šele potem, ko bi podrobno izprašal številne domačine v različnih predelih pogorja Kungka. Zelo verjetno je, da ima ista gorska skupina pri različnih ljudstvih na svojem vznožju in vplivnem območju različna imena. Odstopanja med nazivom »Gongka« / »Konka« gre očitno na račun načina, kako ga posamezniki pišejo, četudi se mi zdi končnica -gar, -kar, -gkar bolj utemeljena (-kar, -dkar pomeni bel). Pa še obrobna pripomba: Naše odprave s seboj ne jemljejo jezikoslovcev, a bi v ta namen lahko uporabljale magnetofone in zbrano jezikovno bogastvo prinesle domov svojim znanstvenikom. Tako je na primer vodja poljske odprave na Nošak (pozimi 1973), Andrzej Zawada, po poklicu geofizik, zbral in prinesel na Poljsko dragocene podatke o imenih v Visokem Hinduikušu.

Sam se postransko že nekaj let ukvarjam z gorskimi imeni, pa sem si prav zatega delj na jasnem, da bi si ne upal avtoritativno določiti imena neke gore na Kitajskem.

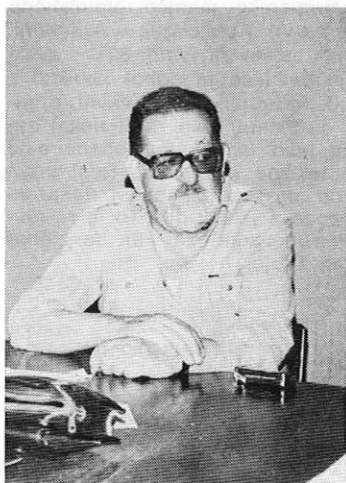
(Prispevek: »Zum letztenmal: Minya Konka oder Minya Gongkar?« Die Alpen, št. 11/81. Avtor Jozef Nyka.)

Prevedel: Pavle Šegula

RAZISKOVANJE IN PLANINSTVO

V Mehiki so gore, visoke do 5760 m in so jame, ki štejejo za najgloblje na svetu. Kljub temu pa smo o mehiškem alpinizmu v Evropi slišali še bore malo. Planinske sekcije združuje Federación Mexicana de Montañismo, med najbolj delovne pa sodi »Grupo del Alta Montaña« — Universidad Nacional Autónoma de México. Organizirali so že odprave v Rocky Mountains (1977), v Ande (Salcantay, 1978), Mount McKinley (Denali, 1979) in v Yalung Kang (1980), ki se je končala tragično. V njihovo delovanje sodi tudi visokogorska šola. Od 1. oktobra pa izdajajo tudi svoj list z naslovom Montañismo y exploración, urednik pa je prof. José Manuel Casanova (znan tudi kot vodja odprav), pomaga pa mu Carlos Rangel Plasencia. Prva številka obsega 36 strani (z barvno prilogo) je bogata s slikami z raznoterimi prispevki, ki pričajo, da vsebinski koncept vključuje tudi mednarodno alpinistično področje.

J. Nyka

Vodja del. skupnosti PZS Janez Kmet

Foto Dokument. PV

IMENOVANJE VODJE DELOVNE SKUPNOSTI PZS

V prvi številki Obvestil letos najdemo zapis, ki nas obvešča o sklepu 1. seje IO prikazala bogato gradivo iz društvenega arhiva pa tudi gradivo, ki so ga za to PZS dne 26. novembra lani, ko je bil za vodjo delovne skupnosti strokovnih služb PZS imenovan tovariš Janez Kmet, dose-danji tajnik PZS. Do sprejema novega statuta PZS je bil tajnik istočasno tudi vodja delovne skupnosti. Dolžnosti novega tajnika pa je sprejel Jože Dobnik.

ZBORNİK 2

Glasilo PD Drago Bregar-Ljudska pravica, izšlo je novembra lani, tudi tokrat prinaša bogato gradivo tako v besedilih kot v slikah. Naj navedemo le nekaj glavnih: Lhotse 1981, zapis o odpravi in udeležencih; Bili smo na Soriški planini in sploh vrsta član-kov, ki spominsko opisujejo planinska sre-čanja in pohode. Jugoslavija pod Trigla-vom — ob Dnevu planincev leta 1980, 85 let Aljaževega stolpa, potem najdemo v glasilu še gradivo o občnem zboru in pa dosti fotografij s planinsko tematiko in o delu na raznih akcijah.

PLANINSKI BILTEN 23

Glasilo PD Delo iz Ljubljane, obsežno sli-kovno zanimivo, vsebinsko raznoliko, kaže na izredno prizadevanje planincev v tem

PD, da bi dali med svoje člane branje, ki jih bo zanimalo. Društvo deluje že deset let, o tem nas obvešča uvodni sestavek; Planinski leksikon, Z naših izletov, Alpi-nistični prispevki, Planinske transversale, Planinsko izobraževanje, Nevarnost v go-rah, Prehrana v naravi, Jubileji itd. — že ta pregled po kazalu kaže, da zajema vse-bina biltena takorekoč celotno dejavnost, s katero se planinci PD Delo ob svojem delu srečujejo.

OBVESTILA PZS 1982/1

Že osmo leto izhajajo Obvestila PZS, tokrat z datumom 1. 1. 1982 in s tole vsebino: povzetek vsebine Skupščine PZS, prve seje glavnega odbora PZS, naštetih so vsi organi Zveze, objavljen je Koledar za letos in sicer za mesec januar in fe-bruar, Pozdravni nagovor na skupščini Tu-ristične zveze Slovenije (Tomaž Banovec), Nova članarina, Triglavski dom na Kreda-rici, imenovanje vodje delovne skupnosti, Obveznosti PD do Planinske založbe in tako naprej. Obvestila je pripravil novi tajnik PZS Jože Dobnik.

ZBIRKA DOMAČE IN TUJE GORE

Založba Obzorja načrtuje za letošnje leto le eno knjigo iz zbirke Domače in tuje gore. To je knjiga domačega avtorja — Janeza Bizjaka z naslovom Gore pod pol-nočnim soncem. Avtor je gradivo nabral tedaj, ko je vodil Zasavsko odpravo na Grönlandijo.

DELAVEC, NOVOLETNA ŠTEVILKA DEC./JAN. 81/82

Ta revija, ki je namenjena delavcem na začasnem delu v tujini, nikoli ne gre mimo tēm, ki zadevajo planinsko življenje tako doma, kot med delavci na začasnem delu na tujem. Tokrat prinaša kratko poročilo o občnem zboru SPD Triglav, 7. oktobra, ko so volili novi upravni odbor. To so: Milka Rahne, Dragica Dolenc, Franc Kolj-šek, Alojz Hrko, Ivan Dolhar, Miro Kuželj, Tone Mazi, Mladen Rodello, Jože Kovač, Lojze Žgavc. Smučarje pa bodo vodili: dr. Viktor Kristan, Majda Kristan in Franc Jakopič. Za planinstvo pa bo še naprej skrbel Gustl Teropšič. Predsednik je pa spet Metod Fikfak. Na občnem zboru so bili tudi gostje iz Ljubljane in sicer Edo Gaspari, predsednik PD Viharnik, predsed-nik Obč. sind. sveta občine Ljubljana-Cen-ter Franci Novak in novinar Marko Kern.

V posebnem sestavku pa T. Škarja piše o uspehu slovenske žepne odprave v J. steni osemtisočaka v Himalaji — Daulagiri.

BILOGORSKI PLANINAR 6/81

Glasilo PD »Bilo«, Koprivnica, prinaša vrsto tehničnih in priložnostnih zapisov iz planinskega življenja društva pa tudi s širšega planinskega področja.

Nekaj naslovov: Prvo tovariško srečanje planincev na Bilo gori '81. Na tem srečanju je bilo tudi dosti planincev iz Slovenije: iz Ptuja 29, Aero 26, Tam iz Maribora 13, Celje 8, Železničar iz Ljubljane 3, Postojna 1, Sloga iz Rogatca 2, Rogaška Slatina 10, Ravne na Koroškem 1 udeleženec. Pami '81, Podravci na 25. zletu planincev iz Hrvatskega Zagorja. V spomin na 250-letnico prve čezvelebitske ceste je Ante Rukavina napisal sestavek Prelaz za burjo, prelaz za sonce; med priložnostnimi zapisi pa naj omenimo sestavek dr. Ignaca Munjka — Trajal bo starega Biokova Kamena.

ZBOR TRANSVERZALCEV

V planinskem domu na Homu so se 5. dec. lani zbrali planinci iz Polzele, Zabukovice, Žalca in Celja, ki skupaj hodijo po veznih in krožnih poteh. Na tem prijateljskem srečanju so podelili značke reške in kapelske planinske poti. Kapelska planinska pot se ponaša z veliko umetniško oblikovano značko. Med njimi so bili tudi tisti, ki so zbrali določeno število »višinskih« kilometrov za reško tekmovanje za »Nagradu planine«. Za spomin na to srečanje je Srečko Čulk (ml.) pripravil ličen usnjen obesek. Ob tej priliki smo pti spet prehodili — z lepimi barvnimi diapozitivi.

B. J.

PLANINCI NA DONAČKI GORI

Skupina devetih planincev-železničarjev je 9. decembra obiskala Donačko goro. Slabo vreme, ki jih je spremljalo, jim ni vzelo volje. V Rogatcu so jim dali ključ od planinskega doma. Med potjo so rogaški planinci naložili na svoj »landrover« nahrbtnike, ogreli kočo in tako poskrbeli, da je bilo kar dosti prijetnega razpoloženja. Dež jih je spremljal tudi na povratku. Poleg lepote, s katero se ponaša ta gora, poroča Josip Sakoman, so bili planinci iz Zagreba navdušeni tudi nad čistočo v planinskem domu, na železniški postaji in pa nad ustrežljivostjo domačinov — planincev PD Sloga Rogatec-Straža.

LEPO RAZUMEVANJE

Januarja 1982 je pripravil Odbor alpinistov pri MDO Primorske manjšo alpinistično ekspedicijo na vrh Aconcagua v Argentini, pod delovnim naslovom »Andi 82«. V zvezi s temi pripravami se je odbor povezal z različnimi ustanovami in delovnimi organizacijami, da bi tudi tako zbral nekaj denarja za odpravo. V začetku decembra je od SIS za telesno kulturo na Reki dobil obvestilo, da mu je ta skupnost nakazala dotacijo v znesku 70 000 din. To je resnično lepo razumevanje, za kar se odbor najlepše zahvaljuje.

C. Z.

RAZSTAVA V KULTURNEM DOMU V GORICI — 70 LET SPD

Dokumentarna razstava v predverju kulturnega doma — odprli so jo 7. dec. — je prikazala bogato gradivo iz društvenega arhiva pa tudi gradivo, ki so ga za to priložnost odstopili posamezniki. Vpisna knjiga s Čavna, kjer je bila ena prvih planinskih postojank na Primorskem, albumi s planinskim cvetjem in tudi fotografije, ki so razlagale razvoj planinstva vse do današnjih dni — vse to je razstavo izredno obogatilo in 70-letnici SPD v Gorici dalo ustrezen poudarek.

NAŠ AERO IN CINKARNAR

Že večkrat smo pisali o obveščanju v MDO Savinjske. Menimo, da ne bo odveč, če smo tokrat pozorni na dvojce glasil OZD.

V glasilu Naš Aero je objavljen sestavek »Spomin na Zasavsko planinsko pot«. Blaž Črepinšek opisuje doživetja s te poti in jih dopolnjuje z zelo domiselnimi slikami. Pred nami razgrne Kumrovec, Bohor, Kal, Mrzlico, opisuje posamezne točke s te poti, razgleda, srečanja itd. V tem glasilu najdemo še sestavek »Tretji kolesarski maraton«. Avtor Roman Turk opisuje doživetja na maratonu Celje—Logarska dolina in nazaj, ki se ga je udeležilo 81 kolesarjev, maraton pa je organiziralo PD Aero Celje. Tu je tudi čestitka planinskih tovarišev in sodelavcev Blažu Črepinšku ob 50-letnici, ko že 35 let prizadevno deluje v planinstvu. Čestitkam se pridružujejo tudi planinci MDO Savinjska. Tudi planinci Cinkarne Celje pridno pišejo v svoje glasilo »Cinkarnar«. Zadnja stran tega mesečnika je njihova. Pišejo o varni hoji v gorah, objavljajo čudovite barvne posnetke z izletov pa »planinske notice« itd. Skratka, planinstvo tudi v tem pogledu prehaja v glasilo OZD. Žal pa to tiho amatersko delo širša javnost še vse premalo pozna.

Franc Ježovnik